

Fjarnám á Suðurlandi

Greining á áhuga, þörf og eftirspurn fyrir fjarnámi á háskólastigi á Suðurlandi

Apríl 2017

EFNISYFIRLIT

Lýsing á rannsókn	3
Inngangur	3
Aðferð	4
Blönduð rannsóknaraðferð	4
Þátttakendur	5
Mælitæki	7
Framkvæmd og úrvinnsla	8
Rýnihópaviðtöl	8
Einstaklingsviðtöl	8
Viðhorfskönnun	8
Niðurstöður	10
Rýnihópaviðtöl	10
Einstaklingsviðtöl	22
Viðhorfskönnun	25
Niðurlag	69
Heimildir	72
Viðaukar	73
Viðauki 1	73
Viðauki 2	76
Viðauki 3	79
Viðauki 4	85

LÝSING Á RANNSÓKN

Unnið fyrir	Stofnun rannsóknasetra Háskóla Íslands
Markmið	Að meta þörf á fjarnámi á háskólastigi á Suðurlandi. Að meta áhuga hugsanlegra háskólanema og atvinnurekenda á Suðurlandi á háskólamenntun. Að meta spurn eftir fjarnámi í mismunandi námsgreinum á háskólastigi.
Skýsluskil	24. apríl 2017
Framkvæmd	Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands
Undirbúningur, gagnaöflun og úrvinnsla	Ágústa Edda Björnsdóttir, Sigrún Birna Sigurðardóttir, Benjamín Gíslason
Skýrslugerð	Ágústa Edda Björnsdóttir, Sigrún Birna Sigurðardóttir, Benjamín Gíslason og Hrafnhildur Snæfríðar- og Gunnarsdóttir

---

INNGANGUR

Að beiðni Háskóla Íslands og Sambands sveitarfélaga á Suðurlandi vann Félagsvísindastofnun HÍ rannsókn með það að markmiði að meta þörf fyrir fjarnám á Suðurlandi. Rannsóknarverkefnið var þríþætt. Í fyrsta lagi fór fram rýnihóparannsókn meðal fólks í atvinnulífinu á Suðurlandi í því skyni að fá fram viðhorf þeirra til háskólamenntunar og fjarnáms. Einnig var gerð símakönnun meðal Sunnlendinga á aldrinum 18 – 55 ára, þar sem spurt var um viðhorf og áhuga á fjarnámi á háskólastigi. Loks voru tekin eigindleg viðtöl við forsvarsmenn rannsóknastofnana og mennta- og fræðslusetra á Suðurlandi.

Markmið rannsóknarinnar var eftirfarandi:

- að meta áhuga og eftirspurn almennings á Suðurlandi á háskólamenntun í fjarnámi
- að meta þarfir atvinnumarkaðar og hvernig fjarnám gæti svarað þeirri þörf
- að meta þörf á fjarnámi á háskólastigi á Suðurlandi eftir atvinnu- og námsgreinum

AÐFERÐ

Blönduð rannsóknaraðferð

Í rannsókninni var notast við blandað rannsóknarsnið, þar sem bæði eigindlegum og megindlegum aðferðum var beitt. Niðurstöður eigindlegra rannsókna eru gjarnan lýsandi, ítarlegar og til þess fallnar að dýpka skilning á efninu sem um ræðir en megindlegar aðferðir gefa hins vegar yfirlit yfir tiltekið svið eða viðhorf og, að tölfræðilegum forsendum uppfylltum, gera rannsakendum kleift að draga ályktanir um þýðið sem er til rannsóknar (Creswell, 2012). Í rannsókninni var gagna aflað með símaviðtölum, rýnihópaviðtölum og símakönnun og gögnin greind með það markmiði að fá heildstæðari og fyllri gögn og þannig skýrari sýn á viðfangsefnið. Margprófunarsnið (e. Triangulation design) var notað en þá fer megindleg og eigindleg gagnasöfnun fram samtímis eða með stuttu millibili (Creswell, 2012).

Eigindlegra gagna var aflað með rýnihópaviðtölum og opnum einstaklingsviðtölum. Báðar aðferðir veita upplýsingar um hvað er mikilvægt fyrir þátttakendur og hvaða merkingu þeir leggja í rannsóknarefnið (Aurini, Heath og Howells, 2016). Í opnum viðtölum ræðir rannsakandi einslega við viðmælanda og er umræðuefnið þá fyrirfram ákveðið en innihald samræðnanna ekki. Rannsakandinn hvetur viðmælanda sinn til að tala um það sem skiptir máli fyrir rannsóknina, en gefur honum jafnframt tækifæri á að tala frjállega út frá eigin sjónarhorni (Kvale, 1996). Í rýnihópaviðtölum ræða þátttakendur saman um rannsóknarefnið í hópi. Slík viðtöl veita á skömmum tíma annars konar innsýn í viðhorf þátttakenda en fæst með spurningakönnunum (Aurini, Heath og Howells, 2016).

Til eru fjölbreyttar aðferðir til að vinna gögn á eigindlegu formi. Fyrir þessa rannsókn var notast við þemagreiningu (e. Thematic analysis) til að greina innihald rýnihópaviðtalanna og innihaldsgreiningu (e. Content analysis) fyrir greiningu einstaklingsviðtalanna. Þemagreining er gagnleg aðferð til þess að draga ályktanir af endurteknum atriðum sem mynda merkingarbær þemu í eigindlegum gögnum. Í þemagreiningu skiptir máli að kóðunin sé gerð út frá merkingarbæru innihaldi gagnanna en tíðni slíkra atriða skiptir minna máli. Þessi þemu mynda svo heildstæða sýn á merkingu gagnanna sem um ræðir þar sem ályktanir eru vel rökstuddar af lýsandi tilvitnunum (Braun og Clarke, 2006; Vaismoradi, Turunen og Bondas, 2013). Innihaldsgreining er sveigjanleg aðferð sem notuð er til að kóða og flokka innihald eftir þemum eða munstri sem kemur fram í gögnunum. Rannsakandi getur beitt aðferðinni á bæði eigindleg og megindleg gögn því í þessari aðferð er samhengi gagnanna, uppbygging orðræðunnar í gögnunum og orðaval greint á tölulegan hátt. Venjan er því að leggja mat á hversu oft ákveðin atriði eða kóð koma upp í gögnunum til þess að geta betur gert sér grein fyrir merkingu gagnanna (Elo og Kyngäs, 2008; Vaismoradi, Turunen og Bondas, 2013).

Símakönnun var lögð fyrir úrtak einstaklinga búsetta á Suðurlandi. Símakönnun er algengasta aðferðin til að nálgast upplýsingar frá þátttakendum. Hringt er í þátttakendur í úrtaki, en stærð þess fer eftir inntaki og gerð könnunar. Spyrjar styðjast við tölvuforrit við vinnu sína, sem tryggir samræmi og gæði. Spyrjar lesa spurningarnar og svarmöguleikana orðrétt af tölvuskjánum og skrá svör jafnóðum inn í forritið. Forritið sér til þess að spurningum sé sleppt þegar það á við og er með sjálfvirka villuprófun. Spyrjar á vegum Félagsvísindastofnunar fá sérstaka þjálfun og nákvæma kynningu á því verkefni sem þeir fást við hverju sinni. Spyrjar fylgja ströngum verklagsreglum sem miða að því að tryggja hlutleysi, samræmi og gæði.

ÞÁTTTAKENDUR

Rannsóknin var þrjúþætt en hún náði til þriggja mismunandi þátttakendahópa.

Í rýnihópaviðtölunum var lögð áhersla á að ná fram sjónarmiðum atvinnurekanda og fólks í atvinnulífinu. Við val á þátttakendum var reynt að hafa í huga að þeir endurspegluðu að einhverju leyti þann fjölbreytileika sem er að finna meðal atvinnurekanda og í atvinnulífi á Suðurlandi, meðal annars með tilliti til staðsetningar, aldurs og kyns. Þátttakendum var skipt í fimm hópa eftir eftirfarandi atvinnusvæðum á Suðurlandi: Árborg, Hvolsvöllur og Hella, Kirkjubæjarklaustur og Vík í Mýrdal, Höfn í Hornafirði og Vestmannaeyjar. Þátttakendur voru sjálfir bæði faglærðir og ófaglærðir og komu úr ferðaþjónustu, matvælaíðnaði, sjávarútvegi, landbúnaði, öllum stigum skólaþjónustu (leik-, grunn- og framhaldsskóla), heilbrigðisgeiranum, verslun og þjónustu, fjármálageiranum, iðnaði, verkfræði og svo úr ólíkum störfum innan sveitarfélaganna.

Í heild fóru fram sjö símaviðtöl við forsvarsmenn rannsóknasetra, menntastofnana og fulltrúa fræðslu- og símenntunarstöðva á Suðurlandi. Tveir þátttakendur voru búsettir á Höfn, tveir á Selfossi, einn þátttakandi í Vestmannaeyjum, Vík og Hvolsvelli. Tveir þátttakendur starfa í framhaldsskólum á svæðinu, tveir á fræðslu- og símenntunarmiðstöðvum, einn á rannsóknastofnun, einn í skólaþjónustu og einn var fræðslustjóri sveitarfélagsins.

Fyrir megindelegu gagnaöflunina var tekið lagskipt slembiúrtak íbúa á Suðurlandi á aldrinum 18 – 55 ára. Í heildina voru valdir 1.200 manns og svæðinu lagskipt í fjögur svæði: vestursvæði (frá Ölfusi að Markarfljóti), miðsvæði (frá Markarfljóti að Kolgrímu), austursvæði (frá Kolgrímu að Höfn í Hornafirði) og svo Vestmannaeyjar, og voru 300 manns frá hverju svæði í úrtakinu. Í töflum 1-6 má sjá frekari upplýsingar um þátttakendur könnunarinnar.

Tafla 1. Kyn

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Karl	326	365	52%	3,7%	 52 %
Kona	374	335	48%	3,7%	 48 %
Alls	700	700	100%		

Tafla 2. Aldur

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
20 ára og yngri	74	61	9%	2,1%	 9 %
21-30 ára	162	212	30%	3,4%	 30 %
31-40 ára	150	165	24%	3,1%	 24 %
41-50 ára	211	167	24%	3,2%	 24 %
Eldri en 50 ára	103	95	14%	2,5%	 14 %
Alls	700	700	100%		

Tafla 3. Svæði

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Austursvæði	178	60	9%	2,1%	 9 %
Vestursvæði	313	463	66%	3,5%	 66 %
Miðsvæði	57	49	7%	1,9%	 7 %
Vestmannaeyjar	152	128	18%	2,9%	 18 %
Alls	700	700	100%		

Tafla 4. Búseta

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Þéttbýli	538	512	73%	3,3%	73 %
Dreifbýli	162	188	27%	3,3%	27 %
Alls	700	700	100%		

Tafla 5. Staða

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Launþegi	451	454	65%	3,5%	65 %
Sjálfstætt starfandi	81	78	11%	2,3%	11 %
Atvinnurekandi	49	50	7%	1,9%	7 %
Í námi	47	49	7%	1,9%	7 %
Öryrki	18	19	3%	1,2%	3 %
Atvinnuleitandi	19	18	3%	1,2%	3 %
Í fæðingarorlofi / foreldraorlofi	10	11	2%	0,9%	2 %
Heimavinnandi	8	4	1%	0,6%	1 %
Annað	2	2	0%	0,4%	0 %
Námi / launþegi	6	5	1%	0,6%	1 %
Launþegi / atvinnurekandi	5	4	1%	0,6%	1 %
Fjöldi svara	696	694	100%		
Vil ekki svara	4	6			
Alls	700	700			

Tafla 6. Atvinnugrein

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Menningu og skapandi greinum	10	10	2%	0,9%	2 %
Heilbrigðisþjónustu	40	34	5%	1,6%	5 %
Menntasviði	98	94	14%	2,6%	14 %
Landbúnaði	62	72	10%	2,3%	10 %
Verslun og þjónustu	119	118	17%	2,8%	17 %
Iðnaði	85	103	15%	2,6%	15 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	62	47	7%	1,9%	7 %
Ferðaþjónustu	56	56	8%	2,0%	8 %
Opinberri þjónustu	46	45	6%	1,8%	6 %
Annað	11	9	1%	0,9%	1 %
Ekki á atvinnumarkaði	57	55	8%	2,0%	8 %
Í námi	47	49	7%	1,9%	7 %
Fjöldi svara	693	692	100%		
Vil ekki svara	7	8			
Alls	700	700			

MÆLITÆKI

Umræðurammi fyrir rýnihópana, viðtalsrammi fyrir einstaklingsviðtölin og spurningalisti voru hannaðir samhliða út frá ábendingum frá verkkaupa og innblæstri frá eldri rannsóknum.

Umræðuramminn fyrir rýnihópana var saminn með það fyrir augum að í hópnum yrði fólk úr atvinnulífinu. Í rammanum var lögð áhersla á þrjú megin þemu. Fyrsta þemað var *viðhorf til náms* þar sem leita átti upplýsinga um hvaða háskólanám væri í boði á hverju svæði, staðnám og fjarnám, og hvort þörf væri fyrir fleiri námsleiðir og/eða öðruvísi skipulagningu fjarnáms. Annað þemað var *viðhorf til atvinnutækifæra* þar sem spurt var um stöðu atvinnugreina á svæðinu og hvort þörf væri á háskólamenntuðu fólki í einhverjum greinum. Þriðja þemað var *framτίðarsýn* en viðmælendur voru beðnir um að horfa fimm ár fram í tímann og velta vöngum yfir stöðu menntunar og atvinnutækifæra á því tímabili. Rýnihóparammann má finna í viðhengi 1.

Einstaklingsviðtalsramminn skiptist í fjögur megin þemu. Viðmælendur voru fyrst um sinn spurðir um *aðstæður og aðbúnað til fjarnáms*. Þar á eftir var leitast við að fá fram *viðhorf tengd atvinnumarkaðinum* í því byggðarlagi sem viðmælandi bjó og starfaði í. Hér var farið yfir þær atvinnugreinar sem nú einkenna byggðarlagið, hvort þörf væri á háskólamenntuðu starfsfólki eða hvort þörf væri fyrir frekari atvinnutækifærum fyrir háskólamentað starfsfólk. Því næst var fjallað um *viðhorf til náms* og spurt um áhuga á fjarnámi og ímynd þess, framboð fjarnáms í byggðarlaginu og þörf ólíkra hópa eins og karla og kvenna, aldurshópa og atvinnugreina. Loks var voru viðmælendur beðnir að draga upp eins konar *framτίðarsýn*, að meta hvaða þörfum á atvinnumarkaði þyrfti mögulega að svara á næstu fimm árum og hvernig fjarnám á háskólastigi gæti mætt þeim. Viðtalsrammann fyrir einstaklingsviðtölin má sjá í heild sinni í viðhengi 2.

Spurningalistinn var saminn í samráði við verkkaupa. Markmiðið var að fá fram upplýsingar um áhuga íbúa á Suðurlandi á háskólanámi og ólíkum fræðagreinum. Þátttakendur voru spurðir að því hvort þeir stefndu á nám, staðnám eða fjarnám og hvaða námsgreinar þeir hefðu helst áhuga á. Einnig var leitast til við að fá fram viðhorf þátttakenda sem höfðu reynt af fjarnámi úr náminu. Loks voru þátttakendur beðnir að meta þörf fyrir háskólamentað fólk í heimabyggð sinni. Svörin voru greind eftir bakgrunni þátttakenda; kyni, aldri, búsetu, menntun og áhuga á fjarnámi. Spurningalistann má finna í viðhengi 3.

FRAMKVÆMD OG ÚRVINNSLA

Rýnihópaviðtöl

Þátttakendur voru meðal annars fundnir með aðstoð verkkaupa. Í rýnihópunum voru atvinnurekendur og einstaklingar í stjórnunarstöðum sem starfa á svæðunum fimm. Reynt var eftir fremsta megni að fá fólk úr sem flestum atvinnugreinum og af báðum kynjum. Þátttakendum var boðin þátttaka símleiðis og voru 8-12 manns boðaðir í hvern hóp. Fyrstu umræðurnar fóru fram á Hvolsvelli í desember en þangað kom einnig einn einstaklingur frá Hellu. Þá fóru einnig fram umræður í Vestmannaeyjum og í Höfn í desember en hóparnir á Kirkjubæjarklaustri og í Árborg komu saman í byrjun janúar. Á fundinn í Kirkjubæjarklaustri komu einnig þátttakendur frá Vík. Í öllum fimm hópunum voru sex til átta þátttakendur úr ólíkum atvinnugreinum. Í öllum hópum voru að minnsta kosti tvær konur en þær voru í minnihluta á heildina lítið.

Umræðurnar tóku um klukkutíma þar sem fyrrgreindum umræðuramma (sjá viðauka 1) var fylgt en í lokin gafst þátttakendum færi á að bæta einhverju við ef þeim þótti þörf á. Rýnihópaviðtölin voru hljóðrituð með leyfi viðmælenda og afrituð orðrétt. Hvert viðtal var lesið vandlega yfir og þemu eða meginatriði dregin fram með því að gefa textabútum nafn, en slík vinnuaðferð kallast kóðun. Í framhaldi voru kóðar allra viðtalanna flokkaðir í meginþemu og undirþemu. Í skrifum upp úr viðtölum var nafnleyndar gætt. Var forritið Atlas.ti notað við greininguna.

Einstaklingsviðtöl

Tölvupóstur með kynningarbréfi um rannsóknina var sendur til 11 einstaklinga þann 12. desember 2016. Í bréfinu var rannsóknin kynnt og tilkynnt að viðkomandi hefði lent í hentugleikaúrtaki fyrir rannsóknina. Einstaklingum var gefinn kostur á að afþakka þátttöku með að svara tölvupóstinum. Einn þátttakandi afþakkaði vegna anna og annar vegna tengsla við verkkaupa. Í sömu viku hringdi verkefnastjóri til þeirra einstaklinga sem eftir voru til að ákveða tíma fyrir símaviðtalið. Ekki náðist í tvo þátttakendur og voru því viðtölin alls sjö, tekin í síma dagana 20. desember 2016 - 5. janúar 2017.

Viðtölin hófust á inngangi þar sem verkefnastjóri skýrði frá tilgangi og ávinningi rannsóknarinnar og bað þátttakendur því næst að kynna bakgrunn sinn og hlutverk stofnunar sinnar stuttlega. Þessu var síðan fylgt eftir með spurningum sem snéru að fyrrgreindum þemum. Í lokin voru viðmælendur spurðir hvort þeir hefðu eitthvað sem þeir vildu bæta við og þeim þannig gefinn kostur á að koma á framfæri efni sem skipti þá sjálfa máli en tengdust ekki endilega spurningum umræðustjóra. Viðtölin tóku að lágmarki 30 mínútur en eitt viðtalið tók rúmar 60 mínútur.

Viðmælendum var heitið trúnaði og verða viðtölin hvergi birt í heild sinni. Við skrif upp úr viðtölunum eru þátttakendur hvorki nafngreindir, né er vitnað beint í þá ef talið er að hægt sé að rekja upplýsingarnar til viðkomandi. Niðurstöður verða þess vegna birtar sem sjónarmið hóps í stað þess að lýsa skoðunum ákveðinna einstaklinga.

Einstaklingsviðtölin voru tekin upp en ekki afrituð. Hljóðupptökurnar voru innihaldsgreindar út frá því hvaða merkingarbæru atriði komu fram undir þemum viðtalsrammans hverju sinni, þvert á alla þátttakendur, til að tryggja nafnleynd þátttakenda. Niðurstöðurnar greina því frá þessum merkingarbæru atriðum óháð því frá hvaða þátttakenda þau eru uppruninn. Engar beinar tilvitnanir fylgja greiningunni vegna þessa fyrirkomulags. Við úrvinnslu voru notuð forritin Atlas.ti 7 og Excel.

Viðhorfskönnun

Viðhorfskönnun fór fram daganna 6. desember 2016 til 9. janúar 2017. Þátttakendur voru á aldrinum 18 til 55 ára, búsettir á Suðurlandi. Heildarúrtakið var 1200 manns en alls tóku 700 manns þátt og því var svarhlutfall um 58%.

Tafla 7. Svarhlutfall

	Fjöldi í úrtaki	Fjöldi svarenda	Svarhlutfall á svæði
Austursvæði	276	178	64,5%
Miðsvæði	103	57	55,3%
Vestmannaeyjar	300	152	50,7%
Vestursvæði	521	313	60,1%
Alls	1.200	700	58,3%

Í skýrslunni er sérstakur kafli um niðurstöður viðhorfskönnunarinnar. Þar eru töflur sem sýna dreifingu svara við spurningum könnunarinnar og hlutföll svarenda á bak við tiltekna svarmöguleika. Ennfremur má sjá bakgrunnsgreiningar en þar eru svör þátttakenda greind eftir kyni, aldri, svæði sem þeir eru búsettir á, búsetu í þéttbýli eða dreifbýli og eftir því hvort þátttakendur höfðu áhuga á námi eða ekki. Í töflum eru aðeins birt svör þeirra sem tóku afstöðu til spurningarinnar og af þeim sökum er mismunandi fjöldi svara á bak við hverja töflu. Í einhverjum tilvikum kann samanlagt prósentuhlutfall að vera 99% eða 101% í stað 100% vegna námundunar.

Notast var við marktektarprófið kí-kvaðrat til að meta hvort tölfræðilega marktækur munur væri á hlutföllum mismunandi hópa. Ef tölfræðileg marktekt kemur fram er það gefið til kynna með stjörnumerkjum (*). Ein stjarna þýðir að innan við 5% líkur séu á því að munur sem sést í hópi svarenda sé kominn til af tilviljun ($p < 0,05$). Með öðrum orðum getum við sagt með 95% vissu að sá munur sem birtist meðal svarenda sé einnig til staðar meðal íbúa á Suðurlandi. Tvær stjörnur þýða að munurinn sé marktækur miðað við 99% öryggi ($p < 0,01$) og þrjár stjörnur þýða að fullyrða megi með 99,9% vissu að munurinn sé til staðar í þýðinu ($p < 0,001$). Í þeim tilvikum þar sem munur var ómarktækur eru engin tákni. Skammstöfunin óg. merkir að marktektarprófið hafi reynst ógilt vegna fámennis í hópum. Í slíkum tilvikum var valmöguleikum spurningarinnar slegið saman, þegar það átti við, og marktekt aftur reiknuð eins og útskýrt er í neðanmálsgreini í töflum. Þegar marktekt kom fram eftir þessa fækkun flokka, var hún birt í sviga á eftir niðurstöðu fyrra marktektarprófsins. Ómarktækt samband í þeim tilvikum er táknað með (-).

NIÐURSTÖÐUR

Rýnihópaviðtöl

Einkennandi atvinnuvegir á Suðurlandi

Viðmælendur ræddu um atvinnulíf á Suðurlandi og töldu það vera fjölbreytt. Þeir atvinnuvegir sem voru að mati viðmælenda mest áberandi voru landbúnaður, matvælaframleiðsla, sjávarútvegur (einkum og sér í lagi í Vestmannaeyjum) og opinber þjónusta t.a.m. heilbrigðisþjónusta, umönnun og skólaþjónusta. Ofangreindir atvinnuvegir eru í mismiklu mæli ríkjandi á milli ólíkra landssvæða. Miklar umræður sköpuðust um ferðaþjónustu og voru viðmælendur sammála um að ferðaþjónustan væri umfangsmesti atvinnuvegurinn á landsvæðinu og færi vaxandi. Einn viðmælandi lýsti ástandinu í ferðaþjónustu á þann hátt að vegna mikilla tekjumöguleika ríkti hálfgert „gullgrafaraæði“. Auðvelt væri að verða sér úti um starf eða hefja eigin rekstur í þessum geira vegna mikillar eftirspurnar. Almenn ánægja ríkti með vaxandi hlutdeild ferðaþjónustu á svæðinu sem viðmælendur töldu almennt hafa góð áhrif á svæðið. Þetta endurspeglast í orðum eins viðmælenda:

Fyrir 50 árum þá dattu menn í það og fóru á ball og stofnuðu útgerð og fóru í bankann á mánudegi, nú stofna þeir ferðaþjónustufyrirtæki. [...] Þetta er bara frábært sko, þú veist, er tækifæri fyrir fólk að verða frumkvöðlar sko.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Menntunarstig mannaúðs

Menntunarstig mannaúðs í fyrirtækjunum sem þátttakendur voru í forsvari fyrir var mjög fjölbreytt og fór að mestu leyti eftir því innan hvaða geira fyrirtækin voru. Mest var um háskólamenntað starfsfólk í opinberum störfum, svo sem á heilbrigðissviði eða menntageiranum og tæknimenntun var algengust í matvælaíðnaði, framleiðslu og fiskiðnaði. Töluvert var rætt um sjávarútveginn en vegna mikilla umsvifa bjóða fyrirtæki á því sviði upp á fjölbreyttar stöður sem krefjast afar ólíkrar menntunar.

Þetta er sennilega um það bil [fjöldi tekinn út] manns í heildina sem svona hafa atvinnu í kringum fyrirtækið og þeir eru náttúrulega svona á ýmsum stöðum í keðjunni. Alveg frá því að náttúrulega vera ófagmenntað fólk sem vinnur þá gjarnan fiskvinnslustörf in í landi og síðan erum við náttúrulega með sjómenn [...] Síðan rekum við náttúrulega mikið stoðkerfi til að halda úti svona stóru fyrirtæki og þar erum við þá með tæknistörf, við erum með rafvirkja, við erum með tölvunarfræðinga og síðan erum við þá náttúrulega með öflugar skrifstofur og fjármálaþekkingu og IT störf og tölvu, sérfræðiþekkingu og þannig að þetta er mjög víður hópur.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Þátttakendur ræddu um störf innan ferðaþjónustunnar og töldu fremur algengt að eigendur ferðaþjónustufyrirtækja væru „sjálfmenntaðir“, þ.e. hefðu ekki formlega menntun á því sviði sem þeir störfuðu eða væru með menntun í ótengdum greinum. Hvað ferðaþjónustu varðaði var, að mati viðmælenda, menntun í landbúnaðarfræðum og rekstrarfræði gagnleg. Innan ferðaþjónustugeirans væri mikil breidd og fjölbreytt störf þar að finna en meginþorri þeirra krefðust þó ekki sérstakrar menntunar. Oft reyndist erfitt að manna stöður og sveiflur og árstíðabundnar þarfar ferðaþjónustunnar settu ennfremur sitt strik í reikninginn. Þrátt fyrir það væru störf in í sumum tilvikum unnin af fólki sem hefði mikla menntun eða af „of menntuðu“ starfsfólki. Þá væri meðal starfsmanna einstaklingar með menntun og jafnvel sérfræðikunnáttu sem ekki nýttist þeim beint í starfi. Þetta væri sérstaklega þegar ráðið væri starfsfólk af erlendum uppruna.

Svo er náttúrulega bara gríðarleg vöntun á fólki og í þessum geira. Bæði í garðyrkjunni og ferðaþjónustunni er mikið af erlendu vinnuafli sem að kemur og er bara mjög jákvætt og gott en það er misjafnt hvað fólk stoppar lengi, og já, í ferðaþjónustunni, hún er náttúrulega svo flókin að hún náttúrulega kallar á, þú veist, fólk af öllum toga sko. Og það vantar náttúrulega gríðarlega mikið, ýmsa, sem eru með menntun á ýmsum vettvangi.

[Þátttakandi í rýnihóp á Selfossi]

Búseta starfsfólks

Þegar rætt er um atvinnuþátttöku og mönnum í atvinnugeirum sem þátttakendur voru í forsvari fyrir, virðist heimafólk eftirsóttasti starfskrafturinn sem og fólk af erlendum uppruna sem sest hefur að í byggðarlaginu eða í sýslunni. Sumir þátttakendur höfðu neikvæða reynslu af því að ráða fólk sem býr í öðrum byggðum, ekki síst vegna vandamála tengdum samgöngum. Kostnaðarsamt reyndist að keyra sífellt á milli svæða auk þess sem ýmis vandamál gátu komið upp tengd veðurfars og slæmrar færðar. Voru sagðar sögur af því að starfsfólk af öðrum svæðum hafði ýmist ekki komist á vakt eða heim til sín eftir vakt vegna slæmra veðurskilyrða. Þrátt fyrir að farsælast væri fyrir atvinnurekendur að ráða fólk í sinni heimabyggð væri erfitt að gera kröfu um búsetu en sumir höfðu lagst í töluverða vinnu í því skyni að manna störf með fólki af svæðinu.

Við lögðum gríðarlega bara mikið upp úr því að ráða heimafólk. Leituðum okkur alveg ofan í grasrót til þess að, en auðvitað stækkaði hópurinn sem að við þurftum að fá, erlendir starfsmenn eða aðkomufólk til þess að hjálpa okkur í þessu. En fyrir svona ætli það sé ekki þrjú eða fjögur ár, þá voru við með svona um, þetta voru svona 10-15% sem voru erlendir starfsmenn hjá okkur. Það þótti bara nokkuð gott og við vorum bara mjög ánægð með það að hérna fá hjálpina, en náðum að keyra þetta svolítið á heimafólki.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Auður í menntun erlendra starfsmanna

Ljóst er að erlent starfsfólk hefur töluverða hlutdeild í atvinnumarkaðinum á Suðurlandi. Erlent starfsfólk sem starfar í skemmri eða lengri tíma í senn, virðist helst vera ráðið í störf innan ferðaþjónustu, verslunar og í önnur slík störf sem ekki krefjast fagþekkingar. Sumir setjast að á svæðunum og taka sér fasta ótímabundna búsetu. Flestir viðmælendur höfðu reynslu af því að hafa erlent starfsfólk í vinnu og báru því mjög góða sögu. Þeir töldu starfsfólk af erlendum uppruna vera mikils virði fyrir fyrirtæki. Þeir gáfu jafnframt til kynna að framlag starfsfólks af erlendum uppruna væri oft vanmetið og notuðu orð eins og „fjársjóður“ og „gullnáma“ til að lýsa störfum þeirra og hæfni. Þeir töldu að betur mætti hlúa að erlendu starfsfólki því þarna væri oft „vannýtt auðlind“. Fólk af erlendum uppruna sem settist að á svæðunum væri oft með háskólamenntun sem ýmist nýttist þeim ekki eða væri ekki metin hér á landi. Nokkrir sáu mikinn hag í því að hafa erlent starfsfólk sem gæti þjónustað samlanda sína sem væru í viðskiptum við fyrirtæki þeirra. Erlent vinnuafli dragi ennfremur úr neikvæðri byggðapröun, stuðli að endurnýjun mannafla á atvinnumarkaði og auðgi samfélagið á fjölbreyttan hátt.

Við erum með starfsfólk frá sem er talar íslensku og er búið að búa hérna kannski í 10 15 ár frá Póllandi og frá Litháen og þetta er náttúrulega albesta starfsfólk sem maður fær, harðduglegt og metnaðarfullt á meðan Íslendingarnir eru bara að koma í þetta starf yfir sumarið til þess að fara vinna sér inn pening fyrir skólann. Þannig að við nenum ekki að vinna þessi störf, hvort sem það er fiski eða þessi störf, þess vegna verðum við að treysta á það að þetta fólk sé hérna.

[Þátttakandi í rýnihóp í Vestmannaeyjum]

Viðmælendur ræddu töluvert fjarnámsmöguleika sem nýst gætu starfsfólki af erlendum uppruna á svæðinu. Þeir töldu erlent vinnuafli vera fremur „týndan“ hóp í samfélaginu og að það þurfi hugarfarsbreytingu til þess að breyta aðstæðum þeirra. Þarfir hópsins gleymdust en með því að hlúa betur að þessu öflugra starfsfólki kæmist það betur inn í samfélagið og væri líklegra til þess að setjast að og líða vel. Mikilvægt væri því að koma í auknu mæli til móts við þarfir þeirra því slíkt gæti skilað miklu til lítilla samfélaga. Tungumálið væri oft aðal hindrunin sem mætti nýbúum og því væri kjörið að bjóða upp á meiri og fjölbreyttari íslenskukennslu fyrir hópinn. Núverandi námsmöguleikar dagi oft uppi þótt áhugi sé til staðar og nefndu þátttakendur í því samhengi ástæður eins og billeysi einstaklinga. Einnig bentu þátttakendur á að fáar leiðir væru færar fyrir erlent starfsfólk með háskólagráður að fá nám sitt eða starfsréttindi metin á Íslandi. Í því skyni væri brýnt að bjóða upp á nám eða námskeið til að fólk gæti í auknum mæli nýtt menntun sína og reynslu.

Eins og í framhaldi af því þá erum við með rosalega mikið af útlendingum sem eru sprenglærðir, en þeir mega ekki nota menntunina sína hér. Einhverskonar fjarnám til þess að heimfæra það nám til þess að geta notað það á Íslandi myndi fá þetta fólk til þess að setjast að og verða hluti af samfélaginu í stað þess að stoppa í smá stund. Það er gríðarlegur mannaúður, þú veist, þarna sem er ónýttur sko. Og þetta fólk er að skúra gólf sko, skilurðu, sem að gæti verið að gera sko, stórkostlega hluti.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Loks bentu þátttakendur á að erlent starfsfólk væri oft afar hógvært, hefði sig lítið í frammi og þekkti ekki til úrræða og tækifæra sem væru í boði fyrir það. Það þyrfti því að hafa það hugfast þegar námskostir væru kynntir og eflaust þyrfti því sérstakt átak í kynningarmálum á hverju svæði fyrir sig til að ná vel til hópsins.

Atvinnusvæðið Suðurland

Ljóst er að atvinnusvæðið í Vestmannaeyjum sker sig úr vegna landfræðilegrar afstöðu og svo er afgerandi munur á svæðunum vestan og austan Þjórsár. Þetta sést vel hjá þátttakendum frá Hvolsvelli og Selfossi sem ræddu þó nokkuð um stærð atvinnusvæðisins á Suðurlandi og fjarlægðina til höfuðborgarinnar. Bent var á að Suðurlandið sjálft væri í reynd eitt atvinnusvæði og margir sæktu sér atvinnu á milli bygðarlaga eða hefðu samtengdan rekstur og viðskipti við nærsveitunga. Nálægð vesturlutans við höfuðborgina gefur því svæði þó ákveðna sérstöðu hvað varðar atvinnumöguleika. Undanfarinn áratug eða svo hefur fjarlægðin orðið fólki yfirstíganlegri og það væri algengara að ferðast lengri vegalengd til að sækja vinnu. Þátttakendur ræddu einnig hátt húsnæðisverð og húsnæðisskort á höfuðborgarsvæðinu. Töldu þeir þróunina hafa verið þá að fólk leiti í auknum mæli í jaðarbyggðir eftir hentugum búsetuúrræðum og keyri í bæinn til vinnu. Í því samhengi var sagt frá dæmum um að fólk sem væri búsett á Suðurlandinu, allt að byggð undir Eyjafjöllum, væri í þeirri stöðu að sækja atvinnu til höfuðborgarinnar og geri það stundum nokkra daga í viku og vinni að heiman aðra daga. Í þeim tilvikum væri algengt að fólki byðust ekki stöður sem hæfðu þeirra menntun í sinni byggð. Þátttakendur ræddu einnig dæmi þess að höfuðborgarbúar sæktu um sérfræðistörf sem eru í boði á Selfossi og nærliggjandi byggð og ækju á milli daglega. Flestir voru þó sammála um að atvinnurekendur væru ekki hrifnir af því að hafa starfsfólk sem þyrfti að ferðast miklar vegalengdir daglega, reynslan sýndi að slíkt fyrirkomulag entist ekki til lengdar.

Ég held það sé klisjukennt að segja þetta, við erum ekki öðruvísi heldur en úthverfi borgarinnar, núna í dag. Fyrir 20 árum eða jafnvel bara 10, 15 þá var þetta sko óyfirstíganleg fjarlægð, margra sem voru að horfa á atvinnumöguleika. [...]. Við erum orðin partur þetta er eitt atvinnusvæði orðið allt Suðurland og teygir sig til Reykjavíkur.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Þátttakendur sem höfðu reynslu af því að sækja staðnám til Reykjavíkur úr sinni heimabyggð voru sammála um að það hafi kostað töluverða fyrirhöfn. Umtalsverður tími hafi farið í ferðalög og kostnaðar verið mikill. Ennfremur hafi oft reynst erfitt að samræma nám og fjölskyldulíf vegna mikilla vegalengda og álags í námi (t.a.m. þegar börn eru á leikskóla og fjarlægð mikil ef þau þarf að sækja skyndilega). Bætt fjarnám var því að mati þátttakenda mun ákjósanlegri kostur fyrir einstaklinga sem búsettir væru á svæðinu.

Já, ég veit t.d. að Háskóli Íslands er náttúrulega með í boði eins og viðskiptafræði með vinnu og herna, ég veit um aðila sem hafa áhuga á slíku en það eru þessir tveir klukkutímar á dag sem að tekur að koma sér á milli og, og menn eru að vinna og eru orðnir þreyttir og þetta er bara töluvert mikið álag sko, fyrir einstaklinga.

[Þátttakandi í rýnihóp á Selfossi]

Viðhorf til fjarnáms

Kynslóðamunur

Viðmælendur ræddu ólíka námskosti og töldu töluverðan mun vera á áhuga og námsvali ungs fólks sem er nýútskrifað úr framhaldsskóla og eldra fólks sem vill fara í meira nám eða sinna námi meðfram starfi. Þeir töldu ungt fólk frekar kjósa að flytja úr heimabyggð til að sækja staðnám. Þá þótti það ákveðinn hluti af þroskaferli ungs fólks af landsbyggðinni að komast í annað umhverfi til að sækja nám um tíma. Í tilvikum eldra fólks sem væri ýmist komið með fjölskyldu og/eða fasta vinnu væri fjarnám vinsælli kostur. Ekki síst fyrir þá sem væru búnir að vera starfandi í einhvern tíma og vildu bæta við sig hagnýtri þekkingu í sínu sviði.

Ég held að fæstir sem að útskrifast strax hugsi strax um fjarnám, ég held það sé mikill minnihluti. Ég held það sé 85-90% af þeim sem ætla sér í háskólanám þeir fara til Reykjavíkur til að ná sér í það. Fjarnámið hérna og það sem er verið að bjóða upp á hér held ég að sé meira akkúrat fyrir fólk sem að er búið að vera eitthvað út á vinnumarkaðnum og ákveður svo að fara í nám.

[Þátttakandi í rýnihóp í Vestmannaeyjum]

Þátttakendur bentu hins vegar á að sífellt væri erfiðara fyrir ungt fólk að sækja nám til höfuðborgarsvæðisins. Því fylgdi mikill kostnaður, ekki síst þar sem húsnæði væri dýrt og illfánlegt. Slík húsnæðisvandamál kæmu jafnvel alfarið í veg fyrir að sumir færu í háskólanám. Af þeim sökum væri mikilvægt að í boði sé fjölbreytt úrval námsgreina í fjarnámi sem ungt fólk gæti nýtt sér eftir útskrift úr menntaskóla.

Vegna þess að maður sendir ekkert fólk til Reykjavíkur og ætlast til þess að þau haldi sér uppi þar, eins og húsnæðismarkaðurinn er þar, að ná sér í einhverja menntun til að koma svo aftur. Það er bara ekki möguleiki, þannig þá bara mennta þau sig ekki neitt, af því að það er ekki aðgangur að fjarnámi. Ekki þessum greinum.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Þó svo að eldra fólk væri talið líklegra til að nýta sér fjarnám var því talið mikilvægt að námsframboð miðaðist við báða hópa, ungt fólk og eldra fólk sem komið væri með fjölskyldu eða vinnu. Mikilvægt væri að sem flestir gætu sótt nám í sinni heimabyggð og ræddu þátttakendur í því samhengi um mikilvægi „jafnræðis til náms“. Væru framboðið ekki gott, og aðgengi að námi fyrir íbúa lítið, væri aukin hættu á að fólk flytti annað til að sækja nám þar sem það ílengdist og kæmi jafnvel ekki aftur.

Viðhorf til þeirra háskólastofnana sem bjóða upp á fjarnám

Þegar rætt var um fjarnám virtust þátttakendur sammála um að námið frá Háskólanum á Akureyri reyndist best. Námsfyrirkomulagið þar (námslotur) væri almennt sveigjanlegt auk þess sem vinsælustu fjarnámsgreinar; hjúkrunarfræði og viðskiptafræðitengdar greinar, væru kenndar þaðan. Margir viðmælendur höfðu ýmist sjálfir reynt af fjarnámi frá Háskólanum á Akureyri eða þekktu til einstaklinga sem höfðu þeytt þaðan fjarnám. Þrátt fyrir tjáðan sveigjanleika lýstu þátttakendur þó vandamálum sem upp höfðu komið vegna reglna fjarnámsins. Til að mynda gagnrýndu þátttakendur reglur um tíu manna lágmarksfjölda fyrir fjarnám og töldu að líta yrði einnig til aðstæðna og þarfa byggðanna. Einn þátttakandi frá Höfn benti á að smá sveitarfélög hefðu hreinlega ekki störf fyrir tíu hjúkrunarfræðinga sem útskrifast allir á sama tíma. Við skipulagningu fjarnámsins væri brýnt að skoða málin í víðara ljósi, m.a. með atvinnuáðstæður nýútskrifaðra nemenda í huga.

Ég var í fjarnámi á Akureyri því það var skásti kosturinn. Ég hefði alveg viljað útskrifast frá Háskóla Íslands, hefði alveg viljað sækja þetta til höfuðborgarinnar, en það var skást upp á tímasókn og annað þarna og það var líka lotukennsla. Það hentar betur að taka lotur, þegar þú ert kannski fullri vinnu, sem flestir eru.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Þátttakendur ræddu fjarnámið á vegum Kennaraháskólans á sínum tíma og töldu það hafa verið mjög gott. Að mati sumra hafi gæði fjarkennslu í kennslufræðum hrakað eftir að Kennaraháskólinn og Háskóli Íslands sameinuðust. Einnig var bent á að lenging námsins hafi minnkað áhuga fólks á náminu. Framboð á fjarnámi frá Háskóla Íslands var talið slakt samanborið við nám frá Háskólanum á Akureyri, Bifröst og Hólum. Bent var á að þó Háskóli Íslands væri skóli allra landsmanna væri þörfum landsbyggðarinnar sýndur lítil skilningur. Þátttakendur töldu ástæðuna tengjast almennu sinnuleysi skólans í garð landsbyggðarinnar en einnig duttlungum einstakra kennara, t.d. hæfni þeirra og getu til að tileinka sér fjarnámsútbúnað.

Minnsta framboðið sem er í rauninni í boði í dag er frá HÍ sko, sem á að vera háskóli allra landsmanna sko. Þannig að hérna, öll þessi hérna, menntun sem að fólk er að sækja sér er frá, í rauninni þessum litlu háskólum sko.

[Þátttakandi í rýnihóp á Selfossi]

Þrátt fyrir að vera gagnrýnin í garð fjarnámsframboðs Háskóla Íslands kom ennfremur fram að skólinn væri með besta orðsperið af íslenskum háskólum og af þeim sökum vildu margir geta sótt nám þar. Einnig var talað vel um rannsóknasetrin sem Háskóli Íslands rekur á Suðurlandi. Voru þátttakendur á þeirri skoðun að þar væri unnið mikið og gott starf sem væru öðrum skólum til eftirbreytni, með þeim kæmi fjölbreytt starfsemi sem smitaði frá sér og því ætti að efla rannsóknasetrin.

Þátttakendur ræddu einnig um fjarnámsmöguleika í Háskólanum í Reykjavík og Bifröst sem var þó minna þekkt. Einn hafði neikvæða sögu að segja frá samskiptum sínum við Bifröst sem varð til þess að hann þreytti aldrei námið sem hann stefndi á. Lítið var rætt um fjarnámsmöguleika í Háskólanum á Hólum og Landbúnaðarháskólanum á Hvanneyri.

Ávinningur fjarnáms

Langflestir þátttakendur höfðu ýmist sjálfir reynslu af því að hafa verið í fjarnámi eða þekktu einhvern nákominn sem hafði verið í slíku námi. Þeir töldu viðhorfið í sinni heimabyggð til fjarnáms vera fremur jákvætt en sumir voru þeirrar skoðunar að gæðum námsins hefði hrakað og að brýnt væri að bæta ýmsa vankanta. Fjarnám var að mati viðmælenda ákveðinn hornsteinn í samfélaginu og forsenda þess að unnt væri að manna mikilvægar stöður innan bæjarfélaganna. Ef ekki væri fyrir fjarnámið hefði vart verið hægt að finna faglært starfsfólk til að sinna mikilvægri stoðþjónustu og tóku viðmælendur sem dæmi dæmi kennaranámið, hjúkrunarfræði og sjúkraflutninganámið, þótt það síðastnefnda sé ekki á háskólastigi.

Ég meina við værum ekki með alla þessa menntuðu grunnskólakennara nema út á þetta fjarnám hérna í Eyjum, margir sem að menntuðu sig hérna þegar þetta fjarnám kom.

[Þátttakandi í rýnihóp í Vestmannaeyjum]

Viðmælendur töldu gott fjarnám vera lið í jákvæðri byggðaþróun á landsbyggðinni, það skipti miklu fyrir atvinnumarkaðinn og væri því ekki eingöngu „menntamál“. Heimafólk sem næði sér í háskólamenntun væri hæfara til að stofna eigið fyrirtæki eða fara í nýsköpun og með því móti skapaðist fjölbreyttara atvinnulíf á stöðunum og atvinnutækifæri sem stuðluðu að fjölbreytni í samfélögum. Möguleiki á fjarnámi væri einfaldlega eitt af þeim búsetuskilyrðum sem fólk velti fyrir sér áður en það flytti út á landsbyggðina.

Þetta tengist eiginlega soldið bara byggðastefnunni líka og það liggur við, sko pólitískt mál að sem sagt með byggðastefnu, það er náttúrulega bara viss hætta á því þegar þú hefur ekki valmöguleikann hérna á þínu svæði og vilt samt vera hérna, þarft að fara sækja þér menntun að þú ilengist þar.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Viðmælendur bentu þó á að framboð á fjarnámsgreinum hafi hingað til yfirleitt tengst atvinnumöguleikum í heimabyggð en ekki áhuga fólks. Þá var bent á að töluverður fjöldi hefði í gegnum tíðina sótt fjarnám í kennslufræðum og hjúkrunarfræðum þar sem það var talið vera hagnýtt. Þetta væru þó ekki endilega þær greinar sem einstaklingar hafi mestan áhuga á. Raunin væri sú að námsframboðið í fjarnámi væri of lítið sem væri gríðarleg takmörkun því áhugi fólks á Suðurlandi væri jú ekkert frábrugðinn áhuga fólks annarsstaðar. Vegna þess að úrvalið hefur verið lítið hefur, að mati viðmælenda, fremur einsleitur hópur nýtt sér fjarnámskostinn. Þetta hafi ennfremur litað ímynd fjarnámsins. Framboð greina þyrfti að vera mun meira, í takt við það mikla úrval fræðigreina sem eru kenndar í háskólum á Íslandi. Þátttakendur töldu þurfa koma í auknum mæli á móts við þarfir og áhuga ungs fólks, þannig að það gæti lagt stund á nám út frá áhugasviði sínu.

En svo náttúrulega líka horfir maður á ef maður, sko ég til dæmis var strax búin að ákveða það mig langaði ekki að búa í Reykjavík, og þá horfði maður á menntunargeirann, þú veist hjúkrunarfræði, ég skoða líka kennarann, það eru svona störf sem maður getur unnið og búið hvar sem er.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Staðlotur

Staðlotur voru töluvert til umræðu í öllum hópum og voru margir þátttakendur fremur gagnrýnir í garð námsfyrirkomulagsins. Þeir töldu of miklar kröfur vera um viðveru fjarnemenda og voru á þeirri skoðun að „fjarnám á auðvitað bara að vera fjarnám“. Þeir bentu á að flestir sem sinni fjarnámi séu að stunda námið meðfram vinnu. Fjarnám þyrfti því að skipuleggja þannig að komið væri til móts við þarfir fólks sem væri að sinna starfi samhliða námi og byggi á landsbyggðinni. Í uppbyggingu náms og skipulagi kennslu væri hins vegar yfirleitt gert ráð fyrir því að allir nemendur séu af höfuðborgarsvæðinu. Staðlotur fælu oft í sér mikið ferðalag fyrir nemendur og setti íslenska veðurfarið þá stundum strik í reikninginn. Rædd voru dæmi þess að fjarnemar hefðu misst af fleiri en einni staðlotu vegna veðurs og í kjölfarið flosnað upp úr náminu. Nokkrir sögðu frá eigin reynslu af staðlotum og höfðu tveir lent í því að hafa þurft að keyra langa vegalengd en orðið fyrir miklum vonbrigðum þegar kennari hafi svo ákveðið að stytta kennslu þann daginn og hleypa nemendum fyrr út úr tíma. Ekki höfðu þó allir slæmar sögur að segja af staðlotum. Einn þátttakandi lýsti því hvernig hann hefði „komið upp-peppaður“ til síns heima eftir „starfshelgi“ með samnemum sínum og verið tilbúinn að takast á við sín verkefni í framhaldinu í fjarnáminu. Þátttakendur töldu sumir að fjarvera starfsfólks vegna staðlota valdi oft vandræðum á minni vinnustöðum. Ennfremur væri ljóst að stuðningur atvinnurekenda við nám starfsfólks væri misgöður og alls ekki allt starfsfólk ætti rétt á námsleyfum.

Viðmælendur, sér í lagi af svæðum austan við Þjórsá og frá Vestmannaeyjum, lýstu því að langt væri fyrir nemendur að sækja staðlotur á höfuðborgarsvæðinu. Nokkrir veltu því upp hvort ekki væri unnt að snúa jöfnunni við og flytja kennarann nær nemendum. Þá gætu kennarar hitt hóp af nemum af svæðinu og staldrað við í einhvern tíma.

Eru engar staðlotur þannig að kennarinn kemur nær nemendum ef það er hópur af einhverju svæði, gæti þá ekki kennarinn komið í viku í staðinn fyrir að nemendumir fari allir. Ég meina, þú myndir fá nemendur frá Höfn og að Hvolsvelli, til þess að koma hingað ef að kennarinn kæmi hingað frá Akureyri.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Hjá þeim sem höfðu reynslu af fjarnámi kom afar skýrt fram mikilvægi „námsfélagsins“. Tölvupóstur og netsamskipti kæmu, að mati viðmælenda, aldrei í staðinn fyrir samskipti augliti til auglitis. Það væri því ákveðinn ókostur við fjarnám að nemendur færu á mis við samskipti við samnemendur sína og þá um leið félagslífið sem fylgir háskólagöngu. Mikilvægt væri að hitta aðra nemendur sem væru að glíma við samskonar verkefni og þótti ómissandi að upplifa slíkan stuðning. Þátttakendur ræddu í þessu samhengi um mikilvægi námsvera, fræðslu- og þekkingarsetra og töldu þau góðan vettvang fyrir fjarnemendur til þess að upplifa tengingu við háskólasamfélagið, sér í lagi fyrir fólk sem ætti erfitt með að ferðast vegna vinnu og fjölskyldu. Þeir veltu fyrir sér möguleikum á auknu samstarfi við bæjarfélögin á Suðurlandi og hvort auka mætti samstarf milli námsvera og styrkja tengsl meðal fjarnema á Suðurlandi.

Ég segi fyrir mig sko, ef að ég ætlaði að nýta mér fjarnám þá myndi ég nú frekar vilja nýta mér fjarnám með því að koma hingað [Fjölheimar] og sinna því.

[Þátttakandi í rýnihóp á Selfossi]

Þátttakendur voru sammála um að bæta þyrfti framboð á fjarnámi og töldu brýnt að Háskóli Íslands sýndi meira frumkvæði í útboði á fjarnámi og þjónustu við nemendur. Einnig þyrfti að bæta skipulag fjarnámsins og sníða það betur að þörfum fjarnema. Ekki væri unnt að gera of miklar kröfur á fjarnema að ferðast langar vegalengdir til að sækja nám/staðlotur. Sannarlega væri brýnt að nemendur mættu í staðlotur á námsferlinum en skipuleggja þyrfti slíkar lotur í auknum mæli í samvinnu við nemendur og sýna aðstæðum þeirra skilning.

Aðstaða og aðbúnaður

Námsver

Á öllum svæðunum þar sem umræður fóru fram voru námsver. Langflestir, ef ekki allir viðmælendur, höfðu vitneskju um námsverin og báru þeim vel söguna. Töldu margir um mikilvægi þess að eiga slíkan samastað, komast út af heimilinu og að vera í einhverjum félagsskap, þótt ekki væru allir í sama námi. Gengu sumir svo langt að halda því fram að námsverið hefði hreinlega bjargað sumum nemendum. Námsverin væru afar mikilvæg fyrir fjarnema því þar mættist fólk í svipaðri stöðu og skiptist á skoðunum, ráðum og dáðum. Þegar fólk deildi slíkum rýmum saman, kaffistofu og öðru, yrði til vinnustaður þar sem nemar gætu verið með fasta viðveru.

Við erum með héra einhvern svona base héra eins og Nýheimar. Þannig að þó það sé kannski ekki endilega allir að læra það sama, þá er samt er aðstaða til að koma, það myndast einhver svona massi sem getur verið að hittast.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Á einhverjum svæðum þóttu námsverin ekki nógu vel nýtt. Kom fram það sjónarmið að auglýsa þyrfti betur aðstöðuna og þjónustuna. Þá töldu þátttakendur mikilvægt að aðstaðan væri hlýleg og að einhvers konar umsjónarmaður eða húsráðandi væri á staðnum sem hægt væri að leita til með tæknileg vandamál og annað. Á fámönnum stöðum mætti hafa lykka að húsinu aðgengilega fyrir nema svo ekki þyrfti að vera starfsmaður ávallt til taks. Var stungið upp á að tengja námsverin í auknum mæli starfsemi bókasafna þegar verið væri að leita að hentugri staðsetningu í framtíðinni. Á Kirkjubæjarklaustri kom sú athugasemd fram að nauðsynlegt væri að netsamband væri gott í námsverunum.

Þarna hefði ég alveg viljað hafa fólk í kringum mig alveg sama þú veist hvort það væri að læra jarðfræði eða viðskiptafræði eða eitthvað svoleiðis. Bara að vera í þessu umhverfi þú veist það er verkefnavinna og eitthvað svona og það þarf náttúrulega bara einhverja héra kaffikönnu og stutt í búð eða kaffisölu á staðnum eða eitthvað það er mjög mikilvægt, en héra en það þarf líka kannski að vera einhver svona, starfsmaður á staðnum, eins og er til dæmis á Selfossi, að þú komir þarna inn og það er fólk þarna í vinnunni.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Tækni og tæknileg vandamál

Viðmælendur sem sjálfir höfðu verið í fjarnámi eða þekktu vel til þess töldu mikilvægt að tækni og tækninýjungar væru betur nýttar til að gera námið auðveldara og aðgengilegra. Það væri lyklatríði að nemendur geti hlustað á fyrirlestrana þegar þeim hentar og að koma því þannig fyrir að nemandi gæti valið hvort hann sæi glærurnar eða kennarann, eða bæði. Bent var á að oft væri erfitt fyrir nemendur að koma fyrirspurnum um slík tækniatriði áleiðis. Með því að bæta tæknikost væri hægt að koma mun betur til móts við fjarnemendur. Þátttakendur töldu hins vegar gæta óöryggis meðal kennara við að tileinka sér nýja tækni og aðra möguleika til að bæta fjarkennslu. Slíkt óöryggi hindraði framfarir innan fjarnámsins.

Það er ofboðsleg tækni komin til okkar en við erum ekki, kannski bara erum við langt á eftir henni, við erum bara hrædd við hana, ég veit það ekki.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Fram kom að stundum væri ekki nægilegur tæknilegur stuðningur við nema í fjarnámi, ef tæknin væri að bregðast þeim hefðu þeir engan að leita til. Fjarnemar hefðu t.a.m ekki sama aðgang að ýmsum gagnasöfnum á netinu og staðnemar sem nýttu sér tölvur í sínum háskólum, oft vegna vandkvæða með VPN tengingar eða vegna þess að bókasöfn á svæðinu væru ekki nægilega tölvuvædd. Ennfremur var bent á að þar sem fjarnámið gerði kröfu á tæknilega kunnáttu nemenda væri það fremur óaðgengilegt eldri ómenntuðum einstaklingum sem hefðu litla þekkingu á tölvum. Höfuðmáli skipti því að í þekkingar- og fjarnámssetrunum sé til staðar tæknilegur stuðningur fyrir fjarnemendur.

Mér finnst sko eins og það hafa verið nokkrir verið að taka að sér héra stúdentspróf, eldri s.s., sem eru í einhverri svona brú. Þeir hafa aðeins nýtt aðstöðuna og svona og það, þeir, það er þröskuldur hjá þeim. Ekki flinkar á tölvuna, ekki flinkar á einhverja nettengingu eða eitthvað svona.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Áskoranir á atvinnumarkaði

Sveiflur á atvinnumarkaði

Þátttakendur ræddu hve erfitt það getur verið fyrir mörg byggðarlög að glíma við minnstu sveiflur á atvinnumarkaði. Ógerlegt væri fyrir smærri samfélög að bjóða upp á sömu fjölbreytni í atvinnulífi og stærri samfélög. Landsbyggðin hefði þó vissulega sömu grundvallarþarfir og þéttbýlið.

Já, það er ekki bara fólk sem vantar, það er ekki bara fólk til þess að heilsa ferðamanninum, það vantar fólk líka til þess að byggja húsin og teikna þau og, og auglýsa þau og allt. Okkur vantar þverskurð í raun og veru af því sem er til, við erum bara alveg eins samfélag, bara minna.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Einmitt vegna smæðar samfélaganna á Suðurlandi fá háskólamenntað fólk oft ekki heilt stöðugildi til að sinna starfi tengt menntun sinni. Oft þurfi einstaklingar að starfa á fleiri en einum vinnustað til þess að ná fullu starfshlutfalli. Í minni byggðum sé því alvanalegt að vera með marga „hatta“ á höfðinu og sinna fleiri en einni stöðu. Þetta, að mati viðmælenda, á sérstaklega við sérfræðinga í heilbrigðisþjónustu og innan menntastofnana (önnur störf en kennarar, t.a.m. náms- og starfsráðgjafa, þroskaþjálfara o.fl.). Þeir sem mennta sig í háskóla (til annars en heilbrigðis- og kennarastétta) verða ennfremur oft á tíðum að gera sér sjálfir mat úr því og skapa atvinnutækifæri í sinni heimabyggð.

Þátttakendur sögðu frá dæmum þar sem sérfræðistörf voru auglýst endurtekið og án árangurs og hörmuðu slíkt þar sem oft hafi það kostað mikla fyrirhöfn að fá stöðurnar út á land. Einnig komu fram þveröfug dæmi þar sem ekki hafi verið búist við umsækjendum um sérfræðistöður en að margar umsóknir hafi borist frá einstaklingum með tilskylda menntun. Fram að því höfðu ekki áttað sig þeirri miklu sérfræðisþekkingu á sviðinu sem var í samfélaginu. Í svo litlum samfélögum væri erfitt að meta stöðuna hverju sinni. Brýnt væri að reyna að fyrirbyggja vandamál með einhverju móti, svo sem með því að auglýsa stöður fram í tímann og veita ungu fólki meiri upplýsingar um nám sem gæti reynst þeim hagnýtt.

Ég held það væri mjög áhugavert bara fyrir fólk að vita sko eða fyrir bara samfélagið að vita hvar er eftirspurn eftir hvers konar háskólamenntun er eftirspurn [eftir] á svæðinu. Þannig að fólk svona kannski unga fólkið átti sig á því sko hvar er hvaða möguleikar er fyrir mig að fá vinnu sko á heimaslóð eftir að búið að ljúka námi sko

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Annamarkar innviða

Töluvert var fjallað um þætti sem letja fólk með menntun að flytja á svæðin. Þetta væri til dæmis skortur á húsnæði í byggðunum, slök nettenging, skortur á atvinnumöguleikum fyrir maka og samgöngutengd vandamál. Fyrir vikið væri erfitt fyrir fólk að flytja á svæðin til að sinna störfum, og oft ættu atvinnurekendur í miklum erfiðleikum með að finna hæft fólk í störf.

Við erum að glíma við svona infrastruktor vandamál líka, það er bara húsnæði og ýmsar breytur að hrjá okkur.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Þátttakendur töldu vandamál tengd húsnæðismarkaði veruleg. Vegna ástands á höfuðborgarsvæðinu hafi verið eftirsótt að flytja í nærbyggðir höfuðborgarinnar og þátttakendur veltu fyrir sér hvort komið væri að ákveðnum þolmörkum í þeim byggðum. Áður hafi sumir atvinnurekendur og sveitarfélög geta boðið upp á niðurgreitt húsnæði og flutning fyrir aðflutt starfsfólk en húsnæðisskortur í þéttbýli hefur sett atvinnurekendum alvarlegar skorður þegar kemur að því að laða að nýtt starfsfólk. Samkvæmt þátttakendum á Kirkjubæjarklaustri virtist vera eitthvað af lausu húsnæði í dreifbýli sem eru þá býli þar sem hefur verið lagður niður búskapur. Algengt væri ennfremur að fólk flyttist ekki á svæðin þar sem ekki væri útséð að makinn fyndi vinnu. Í slíkum tilvikum gætu góðir fjarnámskostir skipt sköpum, að mati viðmælenda,

og komið til móts við fjölskyldur. Á Kirkjubæjarklaustri fólust hindranir sérstaklega í tíðu rafmagnsleysi og slæmri nettengingu. Þar var sérstaklega talað um mikilvægi fræðslu- og þekkingasetursins þar sem nettenging var tryggð.

Góðar samgöngur voru taldar forsenda „flóru í atvinnulífi“ af þátttakendum. Íbúar á Höfn og í Vestmannaeyjum búa að því að hafa flugsamgöngur sem almennt var þó talinn fremur dýr kostur. Þátttakendur á Höfn töldu sig þó í mun betri stöðu vegna flugvallarins heldur en nærsveitingar í Vík og á Kirkjubæjarklaustri. Vestmanneyingum fannst skortur á samgöngum yfir vetrartímann takmarka vöxt ferðaþjónustunnar þar.

Fólk vill bara allsstaðar á landinu miklu betri samgöngur.

[Þátttakandi í rýnihóp í Vestmannaeyjum]

Gildi reynslu

Þátttakendur lýstu aðkallandi þörf fyrir starfsfólk í allar atvinnugreinar á Suðurlandi. Mikil uppsveifla hafi orðið vegna ferðaþjónustunnar og undanfarinn áratugur verið róstersamur fyrir atvinnurekendur. Vegna þeirrar hröðu uppsveiflu sem orðið hefði á atvinnumarkaðinum væri víða skortur á hæfu fólk. Viðmælendur bentu á að erfitt væri að gerar mikla kröfur um menntun á slíkum markaði og ráðningar snérust því aðallega um það að finna fólk með grunnhæfni sem þjálfra mætti áfram. Reynslumiklir starfsmenn væru mun verðmætari en þeir sem væru með ákveðnar háskólagráður því oft þyrfti að „byrja að kenna fólk að vinna“ að háskólamenntun lokinni og þá færi jafnvel töluverður tími í að þjálfra starfsfólk. Þetta væri veruleiki sem vinnuveitendur væru fyrir löngu búnir að sættast við og því nokkrir með sín eigin námskeið fyrir starfsmenn.

Að ráða fólk sem ekki er akkúrat með menntunina sem maður er að sækjast eftir [...] þannig maður hefur raunverulega, verið að mennta, maður hefur eiginlega bara kennt fólk skiljiði og bætt, þannig að mitt fólk, þó það sé ekki með akkúrat menntun í héra [fag tekið út] sko, þá er það núna eftir svona mörg ár þá er það, betur menntað heldur en þeir sem koma beint úr skóla sko vegna þess að fólk er búið að tileinka sér fagið sko. [Fjarnám] gæti hentað mjög vel fyrir svona hóp upp á að bæta við sig eða bæta við kannski utan á menntun sem það hafði fyrir sko.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Tapaðar kynslóðir og hækkandi lífaldur í samfélögunum

Þátttakendur ræddu um ungt fólk sérstaklega. Á Kirkjubæjarklaustri er ekki framhaldsskóli svo algengt er að ungt fólk þar fari úr sveitarfélaginu til þess að sækja menntaskóla (t.d. á heimavist á Selfossi eða Laugarvatni). Sumir sækja sér ennfremur framhaldsskólamentun í gegnum fjarnám sem er valmöguleiki sem nýtur aukinna vinsælda. Þátttakendur töldu ungt fólk upp til hópa velja að sækja nám í þéttbyggðari svæði þegar það hefði lokið við menntaskóla. Þar sem framhaldsskólanám hafi verið stytt sé ungt fólk í auknum mæli að fara að heiman til að sækja nám fyrir tvítugt, en það þótti mörgum mjög ungt. Flestir töldu ungt fólk í þessum sporum sjaldan leiða hugann að fjarnámsmöguleikum. Það væri þó æskilegt, að mati þátttakenda, ef ungu fólk byðist að taka grunnám á háskólastigi í heimabyggð. Sumir veltu fyrir sér nýjum möguleikum í stöðunni, svo sem eins árs alhliða grunnnámi sem nemendur gætu sinnt í gegnum fjarnám í heimabyggð og fengið svo metið inn í nám að eigin vali í staðnámi háskóla. Þátttakendur sögðu það algengt að ungmenni sem færu í burtu í nám kæmu ekki til baka og í sumum byggðum vantaði af þessum sökum heilu árgangana. Vegna uppgangs í ferðaþjónustu ættu þó margir nú afturkvæmt í sína heimabyggð.

Það er náttúrulega bara viss hættu á því þegar þú hefur ekki valmöguleikann héra á þínu svæði og vilt samt vera héra, þarft að fara sækja þér menntun að þú ilengist þar, kynnist maka þínum eða hvað og þú veist þú verður í Reykjavík. Það held ég sé náttúrulega bara lúmskt atriði að héra, ef það, ef það er sett upp námsver héra, segjum á Hvolsvelli sem er öflugt og gott að þá mun það náttúrulega hafa áhrif á búsetuþróun.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Þátttakendur bentu á að það reynist foreldrum oft kostnaðarsamt að aðstoða við börn sín til menntunar í öðru sveitarfélagi. Í gegnum tíðina hefði það verið „lenska“ að foreldrar keyptu íbúðir á höfuðborgarsvæðinu eða Akureyri fyrir börn sín, til að auðvelda við háskólagöngu þeirra. Það væri þó alls ekki á færi allra foreldra að styðja við börn sín á þann hátt og þátttakendur töldu tækifærum misskipt vegna þessa. Bent var á að slíkar aðstæður væru ekki í samræmi við hugmyndir um jafnræði til náms. Með því að bjóða upp á góða möguleika til fjarnáms, þannig að ungt fólk geti tekið sína eigin ákvörðun um hvort að það mennti sig í sinni heimabyggð eða flytji annað í nám, væri hægt að stuðla að auknu jafnræði til náms.

Við skulum ekki gleyma heldur sko kostnaðarþætti þeirra sem búa hér á þessu svæði að mennta börnin sín á háskólastigi, það er talað um sko jafnræði til náms, það er sko, það er hvílik fásinna að halda því fram að svo sé. Það er ekki þannig.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Bent var á að lítil nýliðun hefði orðið meðal starfsfólks á svæðunum. Í sumum greinum væri margt faglært starfsfólk að komast á eftirlaunaaldur og hreinlega ekki ljóst hvort á svæðunum yrði fagmenntað starfsfólk sem tekið gæti við. Þetta væri til að mynda raunin, að mati þátttakenda, innan kennara- og hjúkrunarstéttar.

Þá verður þessi nýliðun sem þarf að vera í öllum störfum, hún verður ekki til staðar. Ég meina, þetta gerist í leikskólakennaranum, þetta gerist í kennaranum, ég meina, það er enginn nýliðun að viti í, í kennaranum, þetta er að verða rosalega einsleitur hópur sem fer í að verða kennarar.

[Þátttakandi í rýnihóp á Selfossi]

Framboð á störfum fyrir háskólamenntað starfsfólk

Þátttakendur töldu að almennt væru fá atvinnutækifæri í boði sem krefðust sérhæfðar háskólamenntunar. Háskólamenntaðir einstaklingar væru líklegri til að fara í frumkvöðlastörf eða eigin rekstur þar sem erfitt væri fyrir þá að fá störf þar sem menntun þeirra nýttist. Þátttakendur voru þó bjartsýnir og bentu á að áherslur í atvinnulífinu hefðu breyst afar mikið á skömmum tíma. Stóru atvinnuveginir, sjávarútvegur og landbúnaður, hefðu hingað til ekki krafist mikillar háskólamenntunar en mikil atvinnuþróun ætti sér nú stað á Suðurlandi, t.a.m. í ferðamanna iðnaði og í Vatnajökulsþjóðgarði. Fjölbreytt háskólanám gæti því gagnast til að takast á við stórar áskoranir sem atvinnumarkaðurinn stæði frammi fyrir. Innan rýnihópanna var rætt hvornig unnt væri að efla jákvæða byggðáþróun. Á Selfossi ræddu þátttakendur um það þegar Matvælastofnun var flutt austur. Þeir töldu reynsluna hafa verið mjög góða og áhrifin á byggðarlagið jákvæð. Þátttakendur vildu gjarnan sjá fleiri slíkar stofnanir fluttar á svæðið eða afmarkaða starfsemi ríkisstofnanna, í því skyni að bæta atvinnuframboð fyrir háskólamenntað fólk. Sprotar eins og Jarðskjálftamiðstöðin hafi haft mikla þýðingu fyrir samfélagið í kring en það þurfi fleiri slíka sprota og ennfremur að gæta þess að þeir séu ekki allir „í sama hnapp“.

En það er t.d. gott dæmi um vinnustað sem að var í rauninni dreginn hingað sko og byggður upp. Og ég held að nú heilt yfir þá hafi svona, verið miklu meiri sátt við það hvornig það var gert heldur en svona margar aðrar stofnanir sem að voru fluttar með handfali út á land sko. En svona hliðaráhrifin af þeirri stofnun eru svo gríðarleg að hérna, mikið af þessum mannskap keyrði hérna á milli en ótrúlega margir hafa samt bara flutt og eru hérna búnir að koma sér fyrir og, þannig að það er það jákvæða við þetta. Þannig að við þyrftum, þyrftum fleiri svona dæmi sko

[Þátttakandi í rýnihóp á Selfossi]

Eftirspurn atvinnumarkaðar eftir háskólamenntuðu starfsfólki

Opinberar stöður

Ein helsta áskorunin hjá sveitarfélögunum virðist vera að manna stöður í skólakerfinu og heilbrigðisgeiranum. Eins og áður hefur komið fram hefur verið lítil nýliðun meðal starfsfólks á þessum sviðum og þátttakendur tjáðu áhyggjur. Þeir ræddu sérstaklega um lengingu kennaranámsins og töldu hana hafa haft letjandi áhrif. Eftir lenginguna hafi dregið mikið úr innritunum í námið, ekki síst í ljósi þess að launakjör hafi ekki aukist í takt við auknar kröfur námsins. Þrátt fyrir að lengra nám stuðlaði að auknum gæðum og hefði góð áhrif á skólastarf almennt kærðu fáir sig um að skuldbinda sig í nám til fimm ára þegar launin væru svo lág. Sumir töldu ennfremur námsfyrirkomulagið hafa versnað eftir sameiningu Kennaraháskólans og Háskóla Íslands.

Meðalaldur starfsfólks í leikskólum Vestmannaeyja er frekar hár og það er lítil nýliðun, það eru fáir sem eru að mennta sig, þetta er fimm ára háskólanám til þess að fá leyfisbréf hjá Menntamálaráðuneytinu og það er soldið sem að fólk vex kannski soldið í augum líka miðað við laun.

[Þátttakandi í rýnihóp í Vestmannaeyjum]

Þátttakendur bentu á að breytingar á atvinnumarkaðinum og fjöldi nýrra starfa innan ferðapjónustu hefði valdið ákveðnum „þekkingarleka“. Fólk með menntun kærði sig ekki lengur um lág laun og fyndi sér vinnu þar sem kjör væru betri. Þessi þróun hefði reynt á mikilvæga innviði samfélagsins, svo sem heilbrigðisþjónustu. Þó nokkrir einstaklingar með menntun á því sviði hefðu sagt upp störfum og fundið sér betur launuð störf. Á sama tíma hefði stigvaxandi aðsókn ferðamanna aukið álag á heilbrigðisþjónustuna og aðra mikilvæga innviði. Þátttakendur ræddu um hjúkrunarnámið frá Háskólanum á Akureyri, töldu vel að því staðið og að það hafi „bjargað“ mörgum bæjarfélögum. Það væri þó, eftir sem áður, verulegur skortur á ólíkri fagþekkingu innan heilbrigðisgeirans. Sveitarfélögin eyddu nú miklum fjármunum í að sækja þessa þjónustu til annarra sveitarfélaga. Þátttakendur töldu brýnt að boðið væri upp á meira úrval fræðigreina í fjarnámi á sviði heilbrigðisvísinda. Þeir höfðu, margir hverjir, umtalsverðar áhyggjur af heilbrigðisþjónustu á svæðinu:

Heilbrigðisþjónustan verður bara, hún þarf nú jú aðeins að vaxa í takti við ferðapjónustuna ef við fáum svona mikið af fólki.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Ferðapjónusta, verslun og þjónusta

Þátttakendur voru sammála um að ein stærsta áskorunin á atvinnumarkaðnum væri þekkingarskortur á rekstri lítilla og miðlungsstórra fyrirtækja. Þeir töldu umtalsverða þörf fyrir námkosti (nám eða námskeið) sem styddu við einstaklinga í slíkri stöðu. Þetta var ekki síst talin afleiðing af skjótfengnum vexti og „gullgrafaraæðis“ í ferðapjónustu. Ennfremur var bent á að þessi hópur hafi ólíkar þarfir þar sem fyrirtækin séu á ýmsum sviðum, svo sem á sviði ferðapjónustu, matvælaframleiðslu, veitingareksturs og landbúnaðar. Til að styðja við einstaklinga í slíkum rekstri þyrfti nám sem væri hagnýtt og stutt, t.a.m. diplómunám sem gæti mögulega verið grunnur að sérhæfingu síðar. Þátttakendur töldu einnig mikla þörf á námi í verkefnastjórnun, mannauðsstjórnun, markaðsfræði og umhverfis- og náttúrufræði.

Í rekstrar- og verkefnisstjórnun, það er bara mjög erfitt [að koma upp sprotafyrirtæki]. Þú ferð ekkert á stað fyrr en að þú ert búinn að fylla út fjögurra síðna Excel skjal um að fá eina milljón lánaða og það þarf bara að kaupa sér aðstoð í það, það fer bara enginn af stað í því í dag einn og sér sjálfur [um allt á] eftir. [...]. Kröfumar bara eru mjög háar.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Þátttakendur ræddu einnig þörf á framleiðslumenntun og menntun í matreiðslu og þjónustu hvers konar. Þetta eru greinar eins og hótelsstjórnun, kjötið, kokkar, mjólkurið, hárgreiðsla o.s.frv. Mikill skortur væri á slíku iðnmenntuðu starfsfólki á öllu Suðurlandi og lýstu þátttakendur þungum áhyggjum vegna þessa. Hugsanlegar skýringar á þessum skorti voru taldar vera að þessari tegund menntunar væri almennt ekki gert jafn hátt undir höfði og háskólamenntun.

Þörfin fyrir nám þarna er sko, ég held að það sem að okkur vanti fyrst og fremst sé ekki í boði, það er s.s. í matreiðslu og framleiðslu. Það vantar, það vantar fólk með sérhæfða starfsreynslu, það vantar fólk með, þú veist, það er ekkert einkennandi fyrir þetta svæði, það er bara heilt yfir alls staðar.

[Þátttakandi í rýnihóp á Selfossi]

Sjávarútvegur og orkuviðnaður

Þátttakendur ræddu sjávarútveginn og töldu áskoranir þar einna helst felast í skorti á fólki í landvinnslu og svo tækni- og verkfræðimenntuðu starfsfólki. Fyrir störf í landi væri ekki þörf á háskólanámi nema fyrir stjórnendur. Fiskvinnsla væri í stöðugri þróun en ekki væri séð fram á fjölgun í þeim störfum, frekar þyrfti tækni- og verkfræðimentað starfsfólk til þess að halda þróuninni áfram. Kom fram að flestar konur í fjarnámi í Vestmannaeyjum væru í sjávarútvegsfræði frá Háskólanum á Akureyri, nám sem var afar viðeigandi fyrir atvinnulífið þar.

Hvað ef við hugsum aðeins til framtíðar sko. Sjávarútvegur er ekki að fara að fjölga störfum, hann, hann er að fara að fækka störfum frekar en hitt. Þú veist sjálfvirknivæðing og, en reyndar sérhæfðari störf.

[Þátttakandi í rýnihóp á Höfn]

Mikill orkuíðnaður er á Suðurlandi sem kallar eftir háskólamenntuðu starfsfólki að einhverjum hluta, en enginn forsvarsmáður úr þeim geira var í rýnihópunum. Þörfin þar er því óþekkt þótt um vaxandi íðnað sé að ræða.

Tölvur, tækni og miðlun

Eins og áður hefur komið fram þurfa byggðarlög að halda úti mikilli þjónustu og hlúa að mikilvægum innviðum. Þátttakendur bentu á að slíkt væri mikil áskorun fyrir smærri svæði, sér í lagi þar sem hraðar breytingar á atvinnumarkaði kölluðu á fjölbreyttari menntun. Fagstéttir eins og arkitektar, tölvunarfræðingar, kerfisstjórar, grafískir hönnuðir, markaðsfræðingar, verkfræðingar og forritarar væru ekki í boði á hverjum stað en þátttakendur töldu þörf fyrir fleiri einstaklinga á atvinnumarkaðinum með ólíka sérfræðikunnáttu og menntun.

Eitt sem ég er búin að vera að reka mig á af því að, ég er búin að vera í uppbyggingu, þú veist ef ég ætla, mig vantar arkitekta og mig vantar verkfræðinga og mig vantar grafíska hönnuði og þetta allt saman, þetta er allt í bænnum. Arkitekt þarf ekkert að vera í bænnum, grafískur hönnuður eða, þeir geta unnið hvar sem er.

[Þátttakandi í rýnihóp á Kirkjubæjarklaustri]

Þarfir atvinnumarkaðsins í náinni framtíð ófyrirséðar

Þátttakendur voru sammála um að vegna þess hve ferðaþjónusta hefur vaxið hratt á undanförunum árum hafi vart gefist tími til að leggja mat á stöðuna og skipuleggja næstu skref. Það hafi því lítil stefnumótandi vinna átt sér stað né mat verið á það lagt hvernig mæta þurfi breytingum og nýjum kröfum atvinnumarkaðsins. Ef til vill verði ekki hægt að meta stöðuna til fulls fyrir en „rykið sest“ að þá átti fólk sig betur á því hvernig hefur tekist til fram að þessu.

Þátttakendur töldu ljóst að hægjast muni á vexti innan ferðaþjónustu og að störf verði sérhæfðari þegar fram í sækir. Mögulega mun verða þörf á aukinni menntun fyrir störf sem ófaglært starfsfólk sinnir nú. Þátttakendur bentu á að ákveðin hættu sé á að þegar atvinnumarkaðurinn réttir sig af muni staða einstaklinga með litla menntun verða slæm. Ef til vill væri fjarnám þá góður kostur fyrir þann hóp. Þátttakendur töldu aukna kröfu um sérhæfingu innan ferðaþjónustu fela í sér sóknarfæri fyrir menntastofnanir. Eftirspurn eftir námi á sviðinu væri mikil á landsbyggðinni. Ennfremur töldu margir að þörf á menntun tengdri umhverfi og náttúru muni halda áfram að aukast vegna áframhaldandi uppbyggingar þjóðgarðsins og eftirspurnar eftir umhverfistengdri ferðamennsku.

Það er bara ekkert hægt að gera í þessu akkúrat í augnablikinu. Sko maður hlakkar til svona þegar þetta fer nú aðeins að lenda sko þessi vöxtur. Það er svona 60% aukning núna milli nóvembermánaða frá því í fyrra, það sjá náttúrulega allir í hendi sér að þetta er náttúrulega bara alltof mikið það ræður enginn við þetta. Þannig að sko það er enginn svona allavegana á mínum vinnustað og svona þar sem ég hitti fólk að það er enginn að tala um svona nógu mikið um stefnumótun og svona innviði og umgjörð eins og við þekkjum náttúrulega bara úr, hérna umræðunni á Íslandi það er svona alltof lítið um það sko grunn, grunnatriðin heldur það er bara verið að reyna að höndla þetta sem er að gerast.

[Þátttakandi í rýnihóp á Hvolsvelli]

Þátttakendur ítrekuðu að þegar horft er til þarfa og þróunar í byggðunum fyrir næstu ár þurfi að huga að íbúasamsetningu og hækkandi aldri í samfélagunum, hvernig sé hægt að koma til móts við ólíka aldurshópa og aðstoða erlent vinnuafli við að fá starfsréttindi og komast í slenskunám. Góðir fjarnámskostir skipti miklu máli og brýnt sé að valið sé fjölbreytt til að mæta þörfum ólíkra hópa.

Einstaklingsviðtöl

Aðstæður til fjarnáms nú

Þegar spurt var um aðstæður og aðbúnað sem fjarnemendum stendur til boða voru þátttakendur frá þeim stofnunum sem buðu upp á slíkt sammála um að húsnæðisaðstaðan væri almennt góð. Aðrir þátttakendur töldu einnig að svo væri, en sumir höfðu leigt skrifstofuaðstöðu eða fundarherbergi og aðrir dæmdu aðstöðuna af orðsporinu en ekki eigin raun. Góð aðstaða sem myndar „miðstöð fjarnáms“ skipti sköpum að mati viðmenda. Þessar stofnanir, svo sem Fjölheimar, Nýheimar og Viska, byðu upp á fjölþætta aðstoð við fjarnemendur eins og tækniástoð og ráðgjöf sem væri eflaust ekki í boði í sama mæli á minni stöðum. Fyrir einstaklinga í fjarnámi eru þessar „miðstöðvar“ grundvöllur fyrir félagsleg samskipti og tengslamyndun milli nema og skapa þar námssamfélag sem viðmælendur töldu lykilþátt í árangursríku fjarnámi. Einnig var minnst á mikilvægi sveigjanlegrar þjónustu, til að mynda á prófatímabilum, en önnur aðstaða væri í byggðarlaginu sem hægt væri að leigja og því þjónustan fullnægjandi enn sem komið er.

Meirihluti þátttakenda þekkti til fjarfundarbúnaðarins sem nýttur er í fjarnám og töldu þeir tæknibúnaðinn vera fullnægjandi. Viðmælendur ræddu um ýmsa tækni (algengast að minnst væri á Skype for Business og ýmsa möguleika á að deila gögnum og vinna í þeim sameiginlega) sem nýta mætti betur í fjarnáminu. Bent var á að tæknipróun sé mjög ör og mikilvægt sé að fylgja henni eftir í takt við bættu þekkingu í menntavísindum um kennsluaðferðir í fjarnámi.

Hvað uppbyggingu fjarnáms varðar var töluvert rætt um staðlotur, sem þátttakendur töldu óhentugar og koma sér illa fyrir nemendur á landsbyggðinni. Þessi skoðun var sérstaklega áberandi hjá þátttakendum búsettum fjærst höfuðborginni. Kostnaður vegna ferðanna og fjarvera frá atvinnu og fjölskyldu væri stór hindrun fyrir nemendur og bent á að erfitt væri að útvega húsnæði vegna ferðanna, sérstaklega í Reykjavík. Einn þátttakandi benti á að rauntímakennsla í fjarnámi væri ákjósanlegasta fyrirkomulagið, í stað þess að upptökur af kennslu séu sendar til fjarnema eftir kennslu. Í rauntímakennslu hefðu fjarnemar möguleika á því að spyrja spurninga líkt og staðnemar.

Ekki stendur til að breyta aðstæðum til fjarnáms á flestum þeim stöðum sem standa að slíku námi. Þó kom fram að í einum framhaldsskólanum sé stefnt að því að innleiða fjarnám á næstu misserum. Nú séu í þróun hentugar lausnir í fjarkennslu og hugmyndir að fjölbreyttari nýtingu á námsefni. Skólameistararnir sem rætt var við voru sammála um að bætt þjónusta við fjarnema sé mikilvæg til að svara breyttum samfélagsáherslum og ýmsum áskorunum í rekstri skólanna. Þeir töldu fjarnám hingað til hafa hentað eldri nemum betur þar sem þeir séu jafnan sjálfstæðari í vinnubrögðum og þurfi ekki eins mikið aðhald og grunnemar. Með því að bjóða upp á fjarnám á framhaldsskólastigi stuðli það hins vegar að þjálfun einstaklinga í námstækni og veiti þeim innsýn í fyrirkomulag kennslu og þekkingu um þann aðbúnað sem í boði er. Fjarnám á framhaldsskólastigi geti þannig verið mikilvægur liður í því að efla aðsókn og árangur í fjarnámi á háskólastigi.

Nokkrir viðmælendur ræddu um breytingar í kjölfar styttingar náms í framhaldsskólum. Á sama tíma og framhaldsnámið hafi verið stytta gerðu háskólar ríka kröfu til nemenda sem væri að hefja háskólanám. Brýnt væri að stýðja vel við ungt fólk sem væri að hefja nám í háskóla því hætta væri á að nemendur með styttra framhaldsskólanám stæðust ekki eins vel kröfur háskólanna. Viðmælendur töldu að brýnt væri að koma til móts við þarfir nemenda og ræddu nokkrir, í því skyni, möguleikann á bjóða upp á stutt undirbúningsnám í fjarnámi.

Viðhorf til atvinnutækifæra

Þátttakendur ræddu töluvert atvinnumál á svæðunum. Aðspurðir um hvaða atvinnugreinar einkenndu helst atvinnulífið í byggðarlagi þeirra nefndu allir ferðaþjónustu. Mikið var rætt um gífurlegan uppgang í atvinnugreininni og áhrifunum sem það hefði á samfélagið í heild. Einnig nefndu þátttakendur landbúnað, fiskvinnslu, matvælaframleiðslu, garðyrkju og stoðþjónustu á vegum sveitarfélaganna.

Voru viðmælendur spurðir um hvort að skortur væri á atvinnumöguleikum fyrir háskólamenntað fólk að loknu námi og má gróflega skipta svörum í tvo flokka. Margir töldu tækifæri fyrir háskólamenntað fólk á Suðurlandi takmörkuð vegna einsleits vinnumarkaðar. Landsbyggðin væri eftir sem áður „láglaunasvæði“ og starfsemi, svo sem ferðaþjónustan, væri mikið til rekin á ófaglærðu starfsfólki af erlendum uppruna. Aðrir bentu hins vegar á að margir sem mennta sig í gegnum fjarnám velji menntun sem er hagnýt og þörf í samfélaginu. Þannig sé reyndin jafnvel sú að fólk „neyðist til að velja það sem er í boði frekar en það sem maður hefur áhuga á að taka“, og var kennaranámið og hjúkrunarfræðinám frá Háskólanum á Akureyri nefnt sem algengustu dæmin þar um.

Viðmælendur voru ennfremur sammála um að koma þyrfti á fót leiðum til að meta menntun erlendra starfsmanna. Hlutfall innflytjenda hafi hækkað á undanföllum árum og ferðaþjónustan byggji nú mikið á erlendu vinnuafli. Töluvert af erlendu starfsfólki væri með menntun að utan eða starfsréttindi sem það fengi ekki metið hér á landi. Mikil verðmæti væru fólgin í því að einstaklingar sem vildu setjast að í minni samfélögum gætu nýtt menntun sína samfélaginu til góðs.

Þrátt fyrir gróskumikið mannlíf víðast hvar voru allir þátttakendur sammála um að töluvert svigrúm væri fyrir aukna nýsköpun og fjölbreytni í atvinnulífinu. Það gæti fjölgað tækifærum fyrir háskólamenntað starfsfólk og haft í för með sér fleiri afleidd störf á ýmsum sviðum. Þátttakendur töldu einnig að bæta mætti framboð á störfum innan tölvu- og tæknigreina og skapa stærri miðstöðvar háskólafólks með menntun í náttúruvísindum og stjórnsýslu, auk starfa sem gera eingöngu kröfu um grunnám á háskólastigi.

Viðhorf og eftirspurn til náms

Ímynd fjarnáms

Aðspurð um ímynd fjarnáms meðal íbúa svæðanna töldu þátttakendur hana vera breytilega, allt frá því að vera „góð“ til þess að vera „ekkert sérstök“. Bent var á að raunveruleg þekking á fjarnámi væri eingöngu á færi þeirra fáu sem hefðu reynslu af slíku námi. Þátttakendur töldu þó ánægju vegna fjarnámsins einna helst tengjast því að námið veitti fólki tækifæri til að mennta sig í heimabyggð þar sem hefðbundið staðnám væri þeim óaðgengilegt. Foreldrar fengju „að hafa börnin sín lengur“ sem hefði jákvæð áhrif á fjölskyldur og jafnvel rekstur fjölskyldna þar sem unga fólkíð væru oft mikilvægir starfsmenn í litlum fjölskyldurekstrarformum eins og á sveitabæjum og í ferðabjónustu.

Þátttakendur töldu brýnt að fjarnám á háskólastigi væri kynnt betur á landsbyggðinni. Þótt upplýsingarnar væru ekki óaðgengilegar að mati þátttakenda mætti kynna þær mun betur og gera þær aðgengilegri fyrir ólíka hópa. Einn þátttakandi benti á að meirihluti fjarnema hefði í gegnum tíðina verið konur í kennara- eða hjúkrunarfræðinámi, sem annað hvort væru búnar að koma börnum sínum á legg eða væru með ung börn og ættu því ekki heimangengt í staðnám. Þessi staðreynd hafi e.t.v. litað ímynd fjarnámsins að einhverju leyti. Þrátt fyrir að fjarnám á bæði grunn- og framhaldsstigi væri yfirhöfuð talið vera með „jákvæðan stimpil“ meðal viðmælanda, kom einnig fram að mikilvægt sé að þeir sem beri ábyrgð á fjarnámi tryggi að fjarnámsmenntun verði ekki „annars flokks menntun“. Þeir töldu þjónustu við fjarnema vera ábótavant og að brýnt væri að gera námið aðgengilegra með því að aðlagja það betur að aðstæðum fjarnema. Þátttakendur gagnrýndu ósveigjanleika í náminu og töldu jafnvel fyrirkomulag námsins vera háð duttlungum kennara og tregðu þeirra til að tileinka sér fjarnámsfundarbúnað. Mikilvægt væri að sýna fjarnemum aukinn skilning, ekki síst þegar kæmi að staðlotum. Ennfremur þyrfti að auka framboð af námsgreinum í fjarnámi. Fáar greinar stæðu nemendum til boða en þátttakendur töldu ekkert því til fyrirstöðu að boðið væri upp á allt bóklegt nám í fjarnámi.

Áhugi samfélags á auknu framboði fjarnáms

Allir viðmælendur voru sammála um að framboð af fjarnámi á háskólastigi væri ófullnægjandi og töldu brýnt að það yrði aukið til muna. Margir gagnrýndu Háskóla Íslands í því samhengi og töldu hann standa sig verr í fjarnámsmálum en aðrir háskólar. Fyrirkomulag námsins væri oft flókið og ósveigjanlegt. Ýmsar „hindranir“ væri þar að finna sem greiða þyrfti úr, til að mynda hvað varðar staðlotur nemenda, erfiðleika við að fá nám metið á milli menntastofnanna, ósveigjanleika kennara og svo takmarkað námsframboð. Þátttakendur ræddu mikið kröfur um viðveru nemenda og staðlotur. Töldu sumir reglur um staðlotur vera „út í hött“. Mikill kostnaður og fyrrihöfn fælust í fyrirkomulaginu og miklar kröfur gerðar sem nemendur ættu erfitt með að uppfylla. Af þessum sökum veigraði fólk sér við að skrá sig í fjarnám eða hætti jafnvel á miðri leið vegna þess hvernig staðlotur væru skipulagðar. Bent var á að Háskóli Íslands væri skóli allra landsmanna, rekinn af almannafé, og því ætti að sjá til þess að námið væri aðgengilegt fyrir fólk af landsbyggðinni.

Þátttakendur voru sammála um að mikilvægt væri að auka fjölbreytni í námi sem í boði væri í gegnum fjarnám. Þeir bentu á að ef skoðaður væri munurinn á námsframboði í fjarnámi annars vegar og staðnámi hins vegar mætti sjá gríðarlega mikinn mun. Mikilvægt væri að auka jafnræði milli fjarnema og staðnema hvað námsframboð varðar þar sem það hlyti „að vera ansi margt sem fólk gæti haft áhuga á að læra sem er ekki boðið upp á í fjarnámi“.

Tveir þátttakendur ræddu sérstaklega mun á námsvali karla og kvenna og töldu að í boði væri mikið af „mjúkum greinum sem henta konum“. Einnig töldu sumir að konur hefðu eflaust áhuga á öðrum greinum en væru nú „mataðar“ af tilteknu námsframboði. Þátttakendur töldu konur almennt áhugasamari og virkari í að afla sér upplýsinga um námsframboð og töldu karla þurfa mögulega meiri hvatningu og stuðning. Upplýsingarnar bærust síður til þeirra og þeir væru ólíklegri til að leita eftir þeim.

Þátttakendur ræddu áhuga og þarfir ungs fólks í fjarnámi og töldu þær frábrugðnar þörfum og áhuga eldra fólks. Yngra fólk var talið líklegra til að leita í hefðbundið bóknám sem gæfi þeim BA eða BSc gráðu en fólk í vinnu og fjölskyldufólk veldi frekar að hagnýtt nám, diplómu nám eða endurmenntun sem gagnaðist því í starfi eða starfsþróun.

Áhugi á fjarnámi eftir atvinnuvegum

Þátttakendur ræddu áhuga á fjarnámi eftir ólíkum atvinnuvegum. Þeir töldu brýnt að bjóða upp á hagnýtt rekstrarnám sem tengdist ferðabjónustu. Slíkt gæti gagnast þeim sem væru einyrkjar eða rækju lítil fyrirtæki, sem og bændum. Þátttakendur ræddu um mikinn vöst

innan ferðapjónustu og töldu að það myndi með tímanum leiða af sér frekari sérhæfingu. Í tengslum við það gæti skapast aukin þörf fyrir fjarnám á háskólastigi í ólíkum greinum. Hvað sjávarútveginn varðar töldu þátttakendur að efla mætti tæknimenntun í greininni en einnig mætti styrkja mannauðinn í fiskvinnslunni að einhverju leyti með úrræðum í fjarnámi.

Hvað matvælaframleiðslu varðar töldu viðmælendur aukna þörf á starfsfólki með sértæka verk- og tæknimenntun. Í því skyni mætti nýta fjarnám til að svara þörfum um endurmenntun, nýsköpun og efla þverfaglegt samstarf í matvælaþróun. Sumir töldu sóknarfæri felast í því að bjóða upp á búfræðigreinar og annað nám sem hentar landbúnaði í fjarnámi svo ungt fólk sem starfar á bæjunum þurfi ekki að fara af svæðinu til að nema þau fög. Það gæti falið í sér aukið samstarf með fjölbrautarskólunum sem bjóða upp á einhverjar slíkar greinar nú þegar.

Þátttakendur töldu að vegna aukins fjölda ferðamanna væri aðkallandi að efla þjónustu og innviði samfélagsins. Þá var sérstaklega rætt um heilbrigðisþjónustu og bent á að eina heilbrigðistengda námið kennt í fjarnámi væri hjúkrun. Önnur störf sem væru hentug að mati þátttakenda til að byggja upp innviði sveitarfélaganna (fyrir utan ýmsar kennarastéttir) tengdust löggæslu, fjölmiðlun, verkfræði, verkefnastjórnun og ýmsu tengt samgöngum.

Þvert á mismunandi atvinnugeira töldu þátttakendur almennan skort á hagnýtu starfsnámi, endurmenntun og styttri námsleiðum í fjarnámi á háskólastigi. Þá kom fram að atvinnurekendur bæru ákveðna ábyrgð hvað varðar að aðstoða starfsfólk við starfsþróun og þyrftu að geta upplýst og leiðbeint starfsfólki sínu betur. Ennfremur að skortur væri á iðnmenntuðu starfsfólki og tækifærum fyrir einstaklinga með iðnmenntun til að fara í áframhaldandi nám og fá meistararéttindi.

Framtíðarsýn

Breyttar áherslur á atvinnumarkaði

Þátttakendur voru í lokin spurðir um framtíðarsýn sína hvað varðar breyttar áherslur á atvinnumarkaði sem fjarnám á háskólastigi gæti mögulega mætt.

Ferðapjónustan var talin verða áfram með stærstu atvinnuvegunum á Suðurlandi, þótt áherslur muni breytast og þróast í framtíðinni. Með tímanum muni myndast aukin þörf fyrir sérhæfðari ferðapjónustu sem kallar eftir sérhæfðu starfsfólki. Einnig kom fram að vegna umfangs ferðapjónustunnar væri mikilvægt að fylgja eftir gæðavottunum sem margar hverjar væru ókunnar aðilum í ferðapjónustu. Var upplifun eins þátttakenda sú að almennt væri ekki lögð áhersla á starfsmannastjórnun og gæðastýringu og þar væru tækifæri fyrir einstaklinga með háskólamenntun.

Tveir nefndu sérstaklega breyttar áherslur í umhverfismálum sem myndu vega þungt á næstu árum. Var talað um vaxandi tækifæri í náttúruvernd, aðgerðir vegna hlýnunar jarðar og bráðnunar jökla sem og stofnun, stækkun og stýringu þjóðgarða. Þessar breyttu áherslur kalli eftir menntuðu starfsfólki úr fjölbreyttum greinum sem tengjast umhverfismálum. Rannsóknir og rannsóknasetur Háskóla Íslands mætti því efla mikið á næstu misserum.

Þrjú nefndu breyttar áherslur í landbúnaði. Þeir töldu að sívaxandi þörf á innlendri matvælaframleiðslu hafa áhrif á aðstæður garðyrkjubænda og landbúnaðs. Aukin krafa væri á framleiðslu og nýsköpun henni tengdri. Mögulega gætu orðið breytingar og skerðingar á opinbera styrkjakerfinu til bænda sem skapaði nýjar áskoranir í búskap en landbúnaður virðist einnig vera að þróast hratt í átt að aukinni sérhæfingu. Tengsl milli landbúnaðar, ferðapjónustu og matvælaframleiðslu muni eflaust aukast og var tekið dæmi um bændur sem framleiða sérhæfðar matvörur í túnfætinum hjá sér og þjónusta ferðamenn meira. Nýsköpun muni skipta miklu máli og það verði því þörf á því að undirbúa þá sem starfa í landbúnaði eða garðyrkju fyrir nýjar áskoranir og veita þeim hagnýt verkfæri.

Þó nokkuð var rætt um mikilvægi nýsköpunar í atvinnulífinu á komandi árum. Í því samhengi ræddu þátttakendur reynslu af samstarfi við Matis um nýjungar í matvinnslu. Ýmis verðmæti leynast í úrgangsefnum í hvers kyns framleiðslu og hefur til dæmis sjávarútvegurinn staðið sig vel í slíkri nýsköpun. Þátttakendur töldu þó enn vera þörf á frekari nýsköpun í sjávarútveginum. Verið væri að prófa þriggja ára diplómanám í hagnýtri nýsköpun í Vestmannaeyjum, blöndu af sjávarútvegsfræði, viðskiptafræði og nýsköpun, sem mætti „spegla“ yfir á aðrar greinar. Bent var á að Fablab á Höfn hefði skilað „verulega góðum áhrifum á samfélagið“ síðan það tók til starfa. Viða mætti finna verksmiðjur, verkstæði, véla- og tækjabúnað sem mætti samnýta og fagþekkingu sem mætti nýta til handleiðslu eða kennslu. Einn þátttakandi nefndi í því samhengi að „ef menn vilja sjá það sem er í boði er af nægu að taka ef menn hafa metnað“. Verslun og viðskipti mætti ennfremur efla og það vantaði fleiri einkafyrirtæki og stofnanir sem byggðu á menntuðum starfsmönnum.

Viðhorfskönnun

Menntunarstig og nám

Í töflu 8 sést að þriðjungur Sunnlendinga á aldrinum 18 til 55 ára er háskólamenntaður. Mun hærra hlutfall kvenna en karla er með háskólapróf, eða 46% kvenna en 26% karla, og er munurinn tölfræðilega marktækur ($p < 0,001$). Marktækur munur ($p < 0,001$) var á menntunarstigi eftir aldurshópum og var hæst hlutfall háskólamenntaðra í aldurshópnum 31-40 ára þar sem helmingur svarenda hafði lokið háskólamenntun.

Nær fjórði hver Sunnlendingur á aldrinum 18 til 55 ára er í námi eins og sést í töflu 9. Hátt í helmingur þátttakenda á aldrinum 30 ára og yngri er í námi og er marktækur munur á þeim og öðrum aldurshópum.

Ríflega helmingur þeirra sem eru í námi er í námi á háskólastigi eða um 60% (sjá töflu 11. Marktækt fleiri konur en karlar eru í háskólanámi ($p < 0,001$). Flestir stunda nám á félagsvísindasviði eða næstum fjórðungur þeirra sem er í námi. Þó nokkur hópur er enn í framhaldsskóla eða fimmtungur þeirra sem sögðust vera í námi. Frekari greiningu má sjá í töflu 10.

Tafla 8. Hvert er hæsta stig menntunar sem þú hefur lokið?

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Grunnskólapróf eða minna	174	163	24%	3,2%	24 %
Starfs-, iðn- eða framhaldsskólapróf	276	284	41%	3,7%	41 %
Háskólanám	245	244	35%	3,6%	35 %
Fjöldi svara	695	691	100%		
Vil ekki svara	5	8			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Grunnskólapróf eða minna	Starfs-, iðn- eða framhaldsskólapróf	Háskólanám	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Háskólamenntun
Heild	24%	41%	35%	692	695	35 %
Kyn ***						
Karl	28%	46%	26%	359	322	26 %
Kona	19%	35%	46%	334	373	46 %
Aldur ***						
20 ára og yngri	38%	62%	0%	60	73	0 %
21-30 ára	27%	44%	29%	210	161	29 %
31-40 ára	12%	36%	52%	164	149	52 %
41-50 ára	23%	38%	39%	166	210	39 %
Eldri en 50 ára	28%	37%	35%	93	102	35 %
Staður						
Austursvæði	32%	35%	33%	60	178	33 %
Vestursvæði	23%	41%	37%	455	308	37 %
Miðsvæði	19%	48%	33%	49	57	33 %
Vestmannaeyjar	24%	43%	33%	128	152	33 %
Búseta *						
Þéttbýli	23%	39%	39%	505	534	39 %
Dreifbýli	26%	48%	26%	187	161	26 %
Áhugi á námi						
Áhugi á fjarnámi	23%	37%	39%	266	277	39 %
Áhugi á staðanámi	29%	44%	27%	73	71	27 %
Ekki áhugi á námi	23%	43%	34%	353	347	34 %
Atvinnugrein ***						
Menningu og skapandi greinum	17%	47%	35%	10	10	35 %
Heilbrigðisþjónustu	9%	31%	60%	34	40	60 %
Menntasviði	11%	17%	72%	94	98	72 %
Landbúnaði	22%	57%	22%	72	62	22 %
Verslun og þjónustu	36%	43%	21%	118	119	21 %
Iðnaði	28%	50%	22%	103	85	22 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	28%	53%	19%	47	62	19 %
Ferðaþjónustu	12%	37%	52%	54	55	52 %
Opinberri þjónustu	16%	26%	57%	45	46	57 %
Annað	15%	69%	15%	9	11	15 %
Ekki á atvinnumarkaði	45%	33%	22%	54	56	22 %
Í námi	17%	59%	25%	49	47	25 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 9. Ert þú skráð(ur) í skóla eða ertu á námssamningi?**Tíðnitafla**

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Já	155	167	24%	3,2%	 24 %
Nei	544	531	76%	3,2%	 76 %
Fjöldi svara	699	698	100%		
Veit ekki	1	1			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Já	Nei	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Skráðir í skóla eða námssamning
Heild	24%	76%	699	699	24 %
Kyn					
Karl	21%	79%	363	325	21 %
Kona	27%	73%	335	374	27 %
Aldur ***					
20 ára og yngri	51%	49%	60	73	51 %
21-30 ára	44%	56%	212	162	44 %
31-40 ára	15%	85%	165	150	15 %
41-50 ára	9%	91%	167	211	9 %
Eldri en 50 ára	4%	96%	95	103	4 %
Staður					
Austursvæði	26%	74%	60	178	26 %
Vestursvæði	26%	74%	462	312	26 %
Miðsvæði	15%	85%	49	57	15 %
Vestmannaeyjar	21%	79%	128	152	21 %
Búseta					
Þéttbýli	24%	76%	510	537	24 %
Dreifbýli	23%	77%	188	162	23 %
Áhugi á námi ***					
Áhugi á fjamámi	15%	85%	271	280	15 %
Áhugi á staðanámi	40%	60%	75	72	40 %
Ekki áhugi á námi	27%	73%	353	347	27 %
Atvinnugrein ***					
Menningu og skapandi greinum	0%	100%	10	10	0 %
Heilbrigðisþjónustu	17%	83%	34	40	17 %
Menntasviði	22%	78%	94	98	22 %
Landbúnaði	12%	88%	72	62	12 %
Verslun og þjónustu	26%	74%	118	119	26 %
Iðnaði	14%	86%	103	85	14 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	11%	89%	47	62	11 %
Ferðaþjónustu	21%	79%	56	56	21 %
Opinberri þjónustu	26%	74%	45	46	26 %
Annað	56%	44%	9	11	56 %
Ekki á atvinnumarkaði	11%	89%	55	57	11 %
Í námi	97%	3%	49	47	97 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktektarprófs.

Tafla 10. Í hvaða grein stundar þú nám?

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Félagsvísindum	30	35	21%	6,2%	21 %
Heilbrigðisvísindum	15	14	8%	4,2%	8 %
Hugvísindum	6	6	4%	2,9%	4 %
Menntavísindum	17	16	10%	4,5%	10 %
Verkfræði og náttúruvísindum	17	21	12%	5,0%	12 %
Þverfræðilegt nám	0	0	0%	0,0%	0 %
Iðnnámi	25	24	15%	5,3%	15 %
Listnámi	2	3	1%	1,8%	1 %
Framhaldsskóli	34	34	21%	6,1%	21 %
Landbúnaðarháskóla	8	13	8%	4,1%	8 %
Fjöldi svara	154	166	100%		
Á ekki við	544	531			
Veit ekki	2	2			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Félagsvísindum	Heilbrigðisvísindum	Hugvísindum	Menntavísindum	Verkfræði og náttúruvísindum	Þverfræðilegt nám	Iðnnámi	Listnámi	Framhaldsskóli	Landbúnaðarnámskóla	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Félagsvísindasvið
Heild	21%	8%	4%	10%	12%	0%	15%	1%	21%	8%	167	154	21 %
Kyn ^{óg}													
Karl	17%	2%	5%	5%	15%	0%	26%	3%	19%	7%	75	60	17 %
Kona	24%	14%	3%	14%	10%	0%	5%	0%	22%	9%	92	94	24 %
Staður ^{óg}													
Austursvæði	23%	10%	7%	15%	5%	0%	20%	2%	18%	0%	15	43	23 %
Vestursvæði	24%	7%	2%	12%	12%	0%	9%	2%	21%	11%	118	75	24 %
Miðsvæði	29%	0%	0%	0%	23%	0%	16%	0%	32%	0%	7	8	29 %
Vestmannaeyjar	6%	19%	9%	0%	15%	0%	34%	0%	17%	0%	26	28	6 %
Búseta ^{óg}													
Þéttbýli	23%	10%	5%	9%	12%	0%	18%	2%	17%	4%	125	121	23 %
Dreifbýli	16%	3%	0%	12%	14%	0%	5%	0%	30%	21%	43	33	16 %
Áhugi á námi ^{óg}													
Áhugi á farnámi	22%	3%	3%	15%	8%	0%	12%	0%	30%	8%	41	40	22 %
Áhugi á staðanámi	21%	6%	6%	0%	20%	0%	5%	1%	42%	0%	30	29	21 %
Ekki áhugi á námi	21%	12%	4%	10%	12%	0%	19%	2%	10%	11%	96	85	21 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 11. Hvaða gráðu/prófi munt þú ljúka með námi þínu?
Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Stúdentsprófi	26	26	16%	5,6%	 16 %
Iðn- eða starfsnámi	35	37	23%	6,5%	 23 %
Diplóma (grunnstigi)	14	14	9%	4,4%	 9 %
BA/BS prófi	44	53	33%	7,2%	 33 %
Diplóma (framhaldsstigi)	4	5	3%	2,7%	 3 %
MA/ MS/ Doktorsgráða	26	27	17%	5,8%	 17 %
Fjöldi svara	149	162	100%		
Á ekki við	544	531			
Veit ekki	6	5			
Vil ekki svara	1	1			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Stúdentsprófi	Lín- eða starfsnámi	Diplóma (grunnstigi)	BA/BS prófi	Diplóma (frámhaldsstigi)	MA/ MS/ Doktorsgráða	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Háskólagráðu
Heild	16%	23%	9%	33%	3%	17%	162	149	62 %
Kyn ***									
Karl	9%	38%	11%	27%	6%	9%	71	56	53 %
Kona	21%	11%	7%	37%	1%	23%	91	93	68 %
Staður óg									
Austursvæði	16%	24%	10%	31%	3%	16%	15	42	60 %
Vestursvæði	16%	18%	9%	36%	4%	17%	115	73	66 %
Miðsvæði	9%	33%	0%	26%	0%	32%	7	7	58 %
Vestmannaeyjar	14%	42%	7%	23%	0%	13%	25	27	43 %
Búseta óg									
Þéttbýli	12%	27%	10%	27%	4%	20%	122	118	61 %
Dreifibýli	26%	11%	6%	50%	0%	7%	40	31	63 %
Áhugi á námi óg									
Áhugi á fjarnámi	28%	20%	11%	23%	7%	10%	40	39	52 %
Áhugi á staðnámi	39%	13%	14%	30%	0%	4%	27	27	49 %
Ekki áhugi á námi	4%	27%	6%	37%	2%	23%	95	83	69 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Staðnám og fjarnám

Stærsti hluti þeirra sem eru í námi er í staðnámi eða 56%. Um þriðjungur er í fjarnámi og 12% eru að hluta til í staðnámi og hluta til í fjarnámi (dreifnámi). Hlutfallslega fleiri konur en karlar eru í fjarnámi, eða 38% kvenna og 26% karla, en munurinn er ekki marktækur. Fleiri eru í fjarnámi í Vestmannaeyjum, eða 46% aðspurðra en á öðrum svæðum á Suðurlandi þar sem hlutfallið var á bilinu 29% til 37%. Ekki er hægt að segja til um hvort munurinn sé marktækur þar sem marktektarprófið reyndist ógilt.

Helsta ástæða þess að staðnám varð fyrir valinu hjá svarendum var sú að fjarnám var ekki í boði. Einnig svöruðu margir því til að staðnámið væri þægilegra eða hentaði betur.

Þegar fjarnemar voru spurðir um ástæður þess að þeir völdu fjarnám, svöruðu langflestir því til að þeir hefðu ekki viljað flytja eða 59% þátttakenda. Um fjórðungur svarendum nefndi aðrar ástæður, svo sem fjarlægð frá skólanum og möguleikann á að geta sameinað nám og vinnu. Nánari greiningu má sjá í töflum 12, 13 og 14.

Tafla 12. Stundar þú námið í staðnámi eða fjarnámi?

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Staðnámi	83	93	56%	7,5%	 56 %
Fjarnámi	56	54	32%	7,1%	 32 %
Dreifnámi	16	20	12%	4,9%	 12 %
Fjöldi svara	155	167	100%		
Veit ekki	1	1			
Á ekki við	544	531			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Staðnámi	Fjamámi	Dreifnámi	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Í fjamámi
Heild	56%	32%	12%	167	155	32 %
Kyn						
Karl	66%	26%	8%	76	61	26 %
Kona	47%	38%	15%	92	94	38 %
Aldur ^{óg}						
20 ára og yngri	79%	18%	4%	30	37	18 %
21-30 ára	60%	27%	13%	93	70	27 %
31-40 ára	46%	47%	7%	25	25	47 %
41-50 ára	9%	74%	17%	14	20	74 %
Eldri en 50 ára	0%	39%	61%	4	3	39 %
Staður ^{óg}						
Austursvæði	55%	37%	7%	16	44	37 %
Vestursvæði	57%	29%	14%	118	75	29 %
Miðsvæði	65%	35%	0%	7	8	35 %
Vestmannaeyjar	46%	46%	8%	26	28	46 %
Búseta						
Þéttbýli	57%	28%	15%	125	122	28 %
Dreifbýli	51%	46%	3%	43	33	46 %
Áhugi á námi ^{óg}						
Áhugi á fjamámi	24%	58%	18%	41	40	58 %
Áhugi á staðanámi	78%	12%	11%	30	30	12 %
Ekki áhugi á námi	62%	28%	10%	96	85	28 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 13. Hvers vegna valdir þú staðnám?
Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Fjarnám var ekki í boði	33	40	44%	10,2%	 44 %
Langaði að flytja / prófa eitthvað nýtt	11	11	12%	6,8%	 12 %
Þægilegra / hentaði betur	21	21	23%	8,7%	 23 %
Nálægð við kennara og/eða samnema	8	9	10%	6,3%	 10 %
Nálægð við skóla	6	6	7%	5,2%	 7 %
Annað	2	3	3%	3,7%	 3 %
Fjöldi svara	81	90	100%		
Vil ekki svara	1	1			
Veit ekki	1	1			
Á ekki við	617	607			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Fjarnám var ekki í boði	Langaði að flytja / prófa eitthvað nýtt	Þægilegra / hentaði betur	Nálægð við kennara og/eða samnema	Nálægð við skóla	Annað	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Fjarnám ekki í boði
Heild	44%	12%	23%	10%	7%	3%	90	81	 44 %
Kyn ^{ó^g}									
Karl	40%	9%	28%	10%	10%	4%	48	37	 40 %
Kona	49%	16%	18%	11%	3%	3%	42	44	 49 %
Aldur ^{ó^g}									
20 ára og yngri	25%	11%	35%	7%	17%	5%	23	29	 25 %
21-30 ára	50%	14%	19%	14%	4%	0%	56	42	 50 %
31-40 ára	47%	10%	25%	0%	0%	18%	10	8	 47 %
41-50 ára	100%	0%	0%	0%	0%	0%	1	2	 100 %
Eldri en 50 ára	-	-	-	-	-	-	0	0	
Staður ^{ó^g}									
Austursvæði	41%	12%	28%	12%	7%	0%	9	24	 41 %
Vestursvæði	47%	9%	21%	11%	7%	5%	65	39	 47 %
Miðsvæði	25%	40%	35%	0%	0%	0%	5	5	 25 %
Vestmannaeyjar	38%	18%	27%	10%	7%	0%	12	13	 38 %
Búseta ^{ó^g}									
Þéttbýli	48%	11%	21%	13%	4%	3%	70	64	 48 %
Dreifbýli	31%	19%	29%	0%	16%	5%	21	17	 31 %
Áhugi á námi ^{ó^g}									
Áhugi á fjarnámi	46%	0%	25%	14%	3%	11%	10	12	 46 %
Áhugi á staðanámi	46%	12%	16%	11%	14%	0%	22	23	 46 %
Ekki áhugi á námi	43%	15%	25%	9%	4%	3%	58	46	 43 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 14. Hvers vegna valdir þú fjarnám?
Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Vildi ekki flytja	33	32	59%	13,1%	 59 %
Hafði ekki efni á fara í staðnám (t.d. flytja, standa á eigin fótum)	2	2	4%	5,0%	 4 %
Staðnám var ekki í boði	7	6	11%	8,4%	 11 %
Annað	14	14	26%	11,7%	 26 %
Fjöldi svara	56	54	100%		
Vil ekki svara	1	1			
Á ekki við	643	644			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Vildi ekki flytja	Hafði ekki efni á fara í staðnám (t.d. flytja, standa á eigin fótum)	Staðnám var ekki í boði	Annað	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Vildi ekki eða ekki efni á að flytja
Heild Kyn ^{óð}	59%	4%	11%	26%	54	56	 63 %
Karl	57%	0%	14%	29%	19	18	 57 %
Kona	60%	6%	9%	25%	35	38	 66 %
Aldur ^{óð}							
20 ára og yngri	82%	0%	0%	18%	5	6	 82 %
21-30 ára	46%	4%	17%	33%	25	20	 50 %
31-40 ára	63%	0%	3%	34%	12	14	 63 %
41-50 ára	66%	10%	14%	10%	11	15	 76 %
Eldri en 50 ára	100%	0%	0%	0%	2	1	 100 %
Staður ^{óð}							
Austursvæði	59%	0%	11%	30%	6	17	 59 %
Vestursvæði	69%	3%	5%	23%	34	23	 72 %
Miðsvæði	76%	0%	0%	24%	3	3	 76 %
Vestmannaeyjar	27%	8%	30%	35%	12	13	 35 %
Búseta ^{óð}							
Þéttbýli	50%	6%	17%	27%	35	42	 55 %
Dreifbýli	75%	0%	0%	25%	20	14	 75 %
Áhugi á námi ^{óð}							
Áhugi á fjamámi	40%	4%	16%	40%	24	22	 44 %
Áhugi á staðanámi	38%	0%	35%	27%	4	3	 38 %
Ekki áhugi á námi	78%	4%	3%	15%	27	31	 82 %

 Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Reynsla af fjarnámi

Hátt í helmingur aðspurðra, eða 45% þeirra sem tóku þátt í könnuninni, hafði einhvern tímann verið í fjarnámi. Mun fleiri konur en karlar höfðu stundað fjarnám, eða 56% kvenna og 36% karla og var munurinn tölfræðilega marktækur ($p < 0,001$). Þá höfðu marktækt fleiri úr aldurshópnum 21 árs til 30 ára en öðrum aldurshópum verið í fjarnámi ($p < 0,01$). Hlutfallslega fleiri svarendur af Austursvæði en af öðrum svæðum á Suðurlandi sögðust einhvern tímann hafa stundað fjarnám, eða 61% (37-48% á öðrum svæðum), og var um marktækan mun að ræða ($p < 0,01$). Nánari greiningu má sjá í töflu 15.

Mikill meirihluti, eða 82% þeirra sem höfðu stundað fjarnám, sagði reynslu sína af fjarnámi mjög eða frekar jákvæða. Aðeins 4% töldu reynslu sína vera neikvæða (sjá töflu 16). Athygli vekur að eftir því sem ofar dregur í aldursflokkum hækkar hlutfall þeirra sem segir reynslu sína mjög jákvæða. Ekki er þó um marktækan mun að ræða.

Rúmur fjórðungur þátttakenda í könnuninni hafði einhvern tíma nýtt sér þau námsver sem eru víða á Suðurlandi. Hlutfallslega fleiri konur höfðu nýtt sér námsver, eða 31% kvenna og 21% karla en munurinn var ekki marktækur. Eldri svarendur höfðu frekar nýtt sér námsverin en þeir yngri. Aðeins 12% aðspurðra í aldurshópnum 20 ára og yngri höfðu nýtt sér námsver en það höfðu 50% úr aldurshópnum eldri en 50 ára gert. Munurinn á hópnum var mærltækur ($p < 0,001$). Marktækt fleiri ($p < 0,001$) íbúar af Austursvæði en öðrum svæðum Suðurlands höfðu nýtt námsver. Hlutfallið þar var 46% en 21-35% á hinum svæðunum þremur. Frekari greiningu má finna í töflu 17 og í töflu 18, má sjá helstu ástæður þess að íbúar nýta sér ekki námsver.

Tafla 15. Hefur þú einhvern tíma stundað fjarnám?

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Já	338	318	45%	3,7%	 45 %
Nei	362	382	55%	3,7%	 55 %
Alls	700	700	100%		

Bakgrunnsgreining

	Já	Nei	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Já
Heild	45%	55%	700	700	45 %
Kyn ***					
Karl	36%	64%	365	326	36 %
Kona	56%	44%	335	374	56 %
Aldur **					
20 ára og yngri	42%	58%	61	74	42 %
21-30 ára	55%	45%	212	162	55 %
31-40 ára	42%	58%	165	150	42 %
41-50 ára	44%	56%	167	211	44 %
Eldri en 50 ára	35%	65%	95	103	35 %
Staður **					
Austursvæði	61%	39%	60	178	61 %
Vestursvæði	44%	56%	463	313	44 %
Miðsvæði	37%	63%	49	57	37 %
Vestmannaeyjar	48%	52%	128	152	48 %
Búseta *					
Þéttbýli	47%	53%	512	538	47 %
Dreifbýli	41%	59%	188	162	41 %
Áhugi á námi **					
Áhugi á fjamámi	52%	48%	271	280	52 %
Áhugi á staðanámi	52%	48%	75	72	52 %
Ekki áhugi á námi	39%	61%	354	348	39 %
Atvinnugrein ***					
Menningu og skapandi greinum	75%	25%	10	10	75 %
Heilbrigðisþjónustu	73%	27%	34	40	73 %
Menntasviði	56%	44%	94	98	56 %
Landbúnaði	27%	73%	72	62	27 %
Verslun og þjónustu	48%	52%	118	119	48 %
Iðnaði	32%	68%	103	85	32 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	42%	58%	47	62	42 %
Ferðaþjónustu	47%	53%	56	56	47 %
Opinberri þjónustu	60%	40%	45	46	60 %
Annað	44%	56%	9	11	44 %
Ekki á atvinnumarkaði	36%	64%	55	57	36 %
Í námi	52%	48%	49	47	52 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 16. Hver var reynsla þín af fjarnámi?

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög jákvæð	133	119	44%	5,9%	 44 %
Frekar jákvæð	104	104	38%	5,8%	 38 %
Hvorki jákvæð né neikvæð	36	38	14%	4,1%	 14 %
Frekar neikvæð	12	8	3%	2,0%	 3 %
Mjög neikvæð	4	3	1%	1,3%	 1 %
Fjöldi svara	289	272	100%		
Veit ekki	2	3			
Á ekki við	409	424			
Alls	700	699			

Bakgrunnsgreining

	Jákvæð reynsla	Neikvæð reynsla	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Jákvæð reynsla
Heild	82%	18%	273	289	 82 %
Kyn					
Karl	77%	23%	110	107	 77 %
Kona	85%	15%	162	182	 85 %
Aldur					
20 ára og yngri	82%	18%	20	21	 82 %
21-30 ára	74%	26%	98	80	 74 %
31-40 ára	84%	16%	61	65	 84 %
41-50 ára	86%	14%	63	85	 86 %
Eldri en 50 ára	92%	8%	31	38	 92 %
Staður					
Austursvæði	78%	22%	32	91	 78 %
Vestursvæði	83%	17%	176	121	 83 %
Miðsvæði	71%	29%	16	19	 71 %
Vestmannaeyjar	84%	16%	49	58	 84 %
Búseta					
Þéttbýli	82%	18%	208	235	 82 %
Dreifbýli	80%	20%	64	54	 80 %
Áhugi á námi					
Áhugi á fjamámi	85%	15%	128	140	 85 %
Áhugi á staðanámi	69%	31%	33	32	 69 %
Ekki áhugi á námi	82%	18%	112	117	 82 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktektarprófs.

Tafla 17. Hefur þú nýtt þér námsver í þinni heimabyggð? (Fjarnemar)**Tíðnitafla**

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Já	114	85	27%	4,9%	 27 %
Nei	224	234	73%	4,9%	 73 %
Fjöldi svara	338	319	100%		
Á ekki við	362	382			
Alls	700	701			

Bakgrunnsgreining

	Já	Nei	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Já
Heild	27%	73%	318	338	27 %
Kyn					
Karl	21%	79%	130	125	21 %
Kona	31%	69%	188	213	31 %
Aldur ***					
20 ára og yngri	12%	88%	26	27	12 %
21-30 ára	18%	82%	117	96	18 %
31-40 ára	29%	71%	69	76	29 %
41-50 ára	33%	67%	73	100	33 %
Eldri en 50 ára	50%	50%	33	39	50 %
Staður ***					
Austursvæði	46%	54%	37	106	46 %
Vestursvæði	21%	79%	202	139	21 %
Miðsvæði	35%	65%	18	22	35 %
Vestmannaeyjar	31%	69%	61	71	31 %
Búseta *					
Þéttbýli	29%	71%	241	274	29 %
Dreifbýli	18%	82%	77	64	18 %
Áhugi á námi					
Áhugi á fjamámi	30%	70%	142	156	30 %
Áhugi á staðanámi	11%	89%	39	36	11 %
Ekki áhugi á námi	28%	72%	137	146	28 %
Atvinnugrein					
Menningu og skapandi greinum	46%	54%	8	8	46 %
Heilbrigðisþjónustu	46%	54%	25	30	46 %
Menntasviði	30%	70%	53	60	30 %
Landbúnaði	24%	76%	19	16	24 %
Verslun og þjónustu	23%	77%	56	53	23 %
Iðnaði	30%	70%	33	32	30 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	19%	81%	20	29	19 %
Ferðaþjónustu	31%	69%	26	30	31 %
Opinberri þjónustu	21%	79%	27	27	21 %
Annað	27%	73%	4	5	27 %
Ekki á atvinnumarkaði	9%	91%	20	19	9 %
Í námi	21%	79%	25	26	21 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 18. Af hverju hefur þú ekki nýtt námsver í þinni heimabyggð? (Fjarnemar)
Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Ekki þurft á því að halda	95	91	42%	6,5%	42 %
Vissi ekki af því	21	30	14%	4,5%	14 %
Var ekki til staðar	22	22	10%	4,0%	10 %
Hef ekki verið í námi	4	6	3%	2,2%	3 %
Of langt að fara	6	8	4%	2,5%	4 %
Var í námi í Reykjavík	14	17	8%	3,5%	8 %
Er ekki staðar lengur	6	6	3%	2,2%	3 %
Er með góða aðstöðu heima	12	7	3%	2,3%	3 %
Hafði ekki áhuga	3	3	1%	1,6%	1 %
Tímaleysi	28	29	13%	4,5%	13 %
Fjöldi svara	211	219	100%		
Veit ekki	7	6			
Á ekki við	482	476			
Alls	700	701			

Bakgrunnsgreining

	Ekki þurft á því að halda	Vissi ekki af því	Var ekki til staðar	Hef ekki verið í námi	Of langt að fara	Var í námi í Reykjavík	Er ekki staðar lengur	Er með góða aðstöðu heima	Hafði ekki áhuga	Tímaleysi	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Vissi ekki af því
Heild Kyn ^{óg}	42%	14%	10%	3%	4%	8%	3%	3%	1%	13%	219	211	14 %
Karl	46%	13%	6%	2%	3%	6%	2%	2%	2%	17%	98	87	13 %
Kona	38%	14%	14%	3%	4%	9%	3%	4%	1%	10%	120	124	14 %
Aldur ^{óg}													
20 ára og yngri	56%	1%	0%	0%	0%	2%	16%	3%	5%	17%	21	21	1 %
21-30 ára	32%	26%	6%	4%	5%	6%	3%	2%	1%	14%	89	69	26 %
31-40 ára	37%	1%	15%	0%	7%	20%	0%	6%	0%	14%	47	48	1 %
41-50 ára	52%	13%	14%	2%	1%	3%	0%	2%	2%	11%	48	58	13 %
Eldri en 50 ára	57%	0%	26%	8%	0%	0%	0%	2%	0%	6%	15	15	0 %
Staður ^{óg}													
Austursvæði	46%	5%	7%	0%	2%	7%	2%	16%	0%	14%	19	52	5 %
Vestursvæði	36%	18%	11%	4%	4%	10%	3%	1%	1%	11%	149	100	18 %
Miðsvæði	27%	0%	18%	0%	10%	7%	14%	6%	6%	12%	12	15	0 %
Vestmannaeyjar	64%	5%	5%	0%	0%	0%	0%	4%	3%	19%	39	44	5 %
Búseta ^{óg}													
Þéttbýli	40%	14%	9%	4%	1%	9%	3%	3%	1%	15%	158	162	14 %
Dreifbýli	44%	12%	15%	0%	10%	3%	3%	2%	1%	9%	60	49	12 %
Áhugi á námi ^{óg}													
Áhugi á fjarnámi	40%	12%	12%	2%	5%	8%	4%	3%	1%	13%	95	92	12 %
Áhugi á staðanámi	53%	24%	0%	0%	0%	5%	3%	2%	0%	13%	33	26	24 %
Ekki áhugi á námi	39%	11%	12%	5%	3%	8%	2%	4%	3%	13%	91	93	11 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Áhugi á námi

Helmingur íbúa Suðurlands á aldrinum 18 til 55 ára sagðist hafa áhuga á að stunda háskólanám, þar af 27% í fjarnámi og 12% annað hvort í fjar- eða staðnámi. Auk þess voru 9% svarenda þegar í námi. Hins vegar sögðust 35% ekki hafa áhuga á að stunda háskólanám. Marktækur munur ($p < 0,001$) var á áhuga karla og kvenna, 44% kvenna sögðust hafa áhuga á að stunda háskólanám á næstu þremur árum en 33% karla. Þá var áhuginn hlutfallslega mestur í aldurshópnum 31 árs til 40 ára (52%), marktækt meiri en í hinum aldurshópnum ($p < 0,001$).

Flestir þeir sem kváðust hafa áhuga á háskólanámi sögðu áhugann liggja á sviði félagsvísinda eða 27%. Næst mestur var áhuginn á námi á sviði verkfræði- og náttúruvísinda, þar var hlutfallið 24%. Marktækur munur var á áhugasviði karla og kvenna ($p < 0,001$). Mun hærra hlutfall karla en kvenna sagðist hafa áhuga á námi á heilbrigðisvísindasviði og menntavísindasviði en aftur á móti var áhugi á greinum á verk- og náttúruvísindasviði hlutfallslega mun meiri meðal karla en kvenna. Nánari greiningu má sjá í töflu 20. Þá má sjá ítarlega útlitun á hvaða námsleiðir voru oftast nefndar, greint eftir svæði, má sjá í viðauka 4.

Þeir sem hafa áhuga á að stunda fjarnám að hluta eða öllu leyti voru spurðir hversu langt þeir væru tilbúnir að fara til þess að sækja staðlotur. Nær helmingur þátttakenda var tilbúinn að fara á höfuðborgarsvæðið en 8% svarenda sögðust tilbúin að fara til Akureyrar. Tæpur þriðjungur vildi halda sig á Suðurlandinu, þar af kváðust 11% ekki vilja fara lengra en 25 km vegalengd til að sækja staðlotur. Nokkur munur er á svörum eftir því á hvaða svæði þátttakendur búa en munurinn er þó ekki marktækur. Þannig eru 54% þeirra sem hafa áhuga á að stunda fjarnám og búa í Vestmannaeyjum tilbúnir til að sækja staðlotur til höfuðborgarsvæðisins, en einungis 39% þeirra sem búa á Austursvæði eru sama sinnis. Þá segjast 11% svarenda úr Vestmanneyjum vera reiðubúin að fara til Akureyrar í staðlotur en aðeins 4% svarenda af Miðsvæði. Frekari greiningu má sjá í töflu 21.

Tafla 19. Hefur þú áhuga á að stunda einhvers konar háskólanám (staðnám eða fjarnám), á næstu 3 árum?

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Já, stað- eða fjarnámi	85	82	12%	2,4%	12 %
Já, fjarnámi	195	190	27%	3,3%	27 %
Já, staðnámi	72	75	11%	2,3%	11 %
Er í háskólanámi í staðnámi	31	39	6%	1,7%	6 %
Er í háskólanámi í fjarnámi	21	20	3%	1,2%	3 %
Nei	248	246	35%	3,5%	35 %
Veit ekki	48	49	7%	1,9%	7 %
Alls	700	701	100%		

Bakgrunnsgreining

	Já, stað- eða fjarnámi		Já, staðnámi	Er í	Er í	Nei	Veit ekki	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Já, hef áhuga á fjarnámi
	Já, fjarnámi	Já, staðnámi		háskóla- námi í staðnámi	háskóla- námi í fjarnámi					
Heild	12%	27%	11%	6%	3%	35%	7%	700	700	39%
Kyn ***										
Karl	10%	23%	11%	4%	2%	42%	9%	365	326	33%
Kona	13%	31%	11%	7%	4%	28%	5%	335	374	44%
Aldur ***										
20 ára og yngri	22%	14%	30%	8%	2%	13%	11%	61	74	36%
21-30 ára	8%	22%	20%	14%	2%	28%	6%	212	162	30%
31-40 ára	13%	39%	2%	2%	5%	32%	7%	165	150	52%
41-50 ára	13%	30%	3%	0%	3%	45%	6%	167	211	43%
Eldri en 50 ára	9%	21%	6%	0%	3%	53%	8%	95	103	30%
Staður										
Austursvæði	12%	29%	11%	5%	4%	34%	6%	60	178	41%
Vestursvæði	11%	27%	10%	6%	3%	34%	7%	463	313	39%
Miðsvæði	16%	26%	10%	2%	0%	39%	7%	49	57	42%
Vestmannaeyjar	11%	26%	12%	5%	1%	38%	7%	128	152	37%
Búseta										
Þéttbýli	12%	28%	12%	6%	2%	32%	7%	512	538	41%
Dreifbýli	10%	23%	8%	4%	4%	43%	8%	188	162	33%
Áhugi á námi ***										
Áhugi á fjarnámi	30%	70%	0%	0%	0%	0%	0%	271	280	100%
Áhugi á staðanámi	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	75	72	0%
Ekki áhugi á námi	0%	0%	0%	11%	6%	70%	14%	354	348	0%
Atvinnugrein ^{6g}										
Menningu og skapandi greinum	30%	20%	8%	0%	0%	23%	19%	10	10	50%
Heilbrigðisþjónustu	8%	34%	14%	3%	5%	35%	2%	34	40	41%
Menntasviði	10%	38%	5%	2%	4%	37%	3%	94	98	48%
Landbúnaði	2%	22%	2%	0%	9%	61%	4%	72	62	24%
Verslun og þjónustu	13%	25%	20%	6%	0%	29%	7%	118	119	38%
Iðnaði	9%	23%	12%	0%	0%	47%	9%	103	85	32%
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	7%	34%	6%	0%	1%	49%	4%	47	62	41%
Ferðaþjónustu	29%	18%	9%	6%	0%	20%	18%	56	56	47%
Opinberri þjónustu	20%	39%	5%	4%	7%	19%	7%	45	46	59%
Annað	15%	6%	0%	16%	15%	47%	0%	9	11	22%
Ekki á atvinnumarkaði	12%	36%	13%	0%	0%	26%	14%	55	57	47%
Í námi	4%	11%	19%	44%	5%	16%	0%	49	47	15%

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 20. Á hvaða sviði hefðir þú helst áhuga á að mennta þig?
Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Félagsvísindasvið	89	86	27%	4,9%	27 %
Heilbrigðisvísindasvið	47	44	14%	3,8%	14 %
Hugvísindasvið	22	19	6%	2,6%	6 %
Menntavísindasvið	33	35	11%	3,4%	11 %
Verk- og náttúruvísindasvið	62	76	24%	4,7%	24 %
Þverfaglegt nám	4	3	1%	1,0%	1 %
Fleiri en eitt svið valið	11	9	3%	1,9%	3 %
Listaháskóla	18	18	6%	2,6%	6 %
Landbúnaðarháskóla	9	8	3%	1,7%	3 %
Iðn, framhalds eða starfsnám	23	18	6%	2,5%	6 %
Fjöldi svara	318	316	100%		
Á ekki við	348	354			
Veit ekki	34	30			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Félags- vísindasvið	Heilbrigðis- vísindasvið	Hug- vísindasvið	Mennta- vísindasvið	Verk- og náttúru- vísindasvið	Annað nám	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun
Heild	27%	14%	6%	11%	24%	18%	315	318
Kyn ***								
Karl	25%	6%	2%	3%	45%	19%	145	132
Kona	29%	21%	10%	17%	6%	17%	170	186
Aldur **								
20 ára og yngri	25%	12%	2%	13%	21%	27%	34	40
21-30 ára	25%	23%	4%	10%	27%	11%	100	78
31-40 ára	31%	12%	2%	10%	27%	18%	79	77
41-50 ára	27%	10%	7%	15%	24%	17%	70	88
Eldri en 50 ára	28%	2%	25%	6%	12%	27%	33	35
Staður								
Austursvæði	35%	15%	8%	3%	12%	28%	28	80
Vestursvæði	28%	13%	6%	13%	25%	15%	207	141
Miðsvæði	36%	7%	6%	8%	18%	25%	24	29
Vestmannaeyjar	19%	19%	5%	10%	28%	20%	58	68
Búseta								
Þéttbýli	28%	15%	5%	12%	24%	16%	243	254
Dreifbýli	24%	11%	10%	9%	25%	22%	73	64
Atvinnugrein ^{ög}								
Menningu og skapandi greinum	19%	0%	0%	32%	43%	7%	4	4
Heilbrigðisþjónustu	18%	45%	15%	0%	13%	9%	19	21
Menntasviði	18%	6%	2%	44%	3%	27%	47	48
Landbúnaði	24%	4%	17%	10%	19%	26%	17	15
Verslun og þjónustu	34%	25%	5%	6%	19%	12%	60	57
Iðnaði	16%	0%	3%	4%	65%	11%	41	33
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	8%	4%	2%	3%	43%	40%	20	24
Ferðaþjónustu	42%	13%	9%	0%	26%	10%	29	34
Opinberri þjónustu	45%	17%	6%	1%	21%	10%	27	28
Annað	0%	0%	14%	0%	15%	71%	2	4
Ekki á atvinnumarkaði	30%	20%	3%	15%	10%	23%	31	30
Í námi	34%	14%	10%	0%	23%	20%	16	18

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 21. Ef þú hygðir á fjarnám, hversu langt værir þú tilbúin/n að sækja staðlotur?

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Í nágrenni við heimili (<25 km)	33	29	11%	3,8%	11 %
Þyrfti að vera á Suðurlandi (>25 km)	52	50	19%	4,8%	19 %
Á höfuðborgarsvæðið	123	127	48%	6,1%	48 %
Til Akureyrar	22	22	8%	3,4%	8 %
Annað	40	34	13%	4,1%	13 %
Fjöldi svara	270	262	100%		
Veit ekki	10	9			
Á ekki við	420	429			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Í nágrenni við heimili (<25 km)	Þyrfti að vera á Suðurlandi (>25 km)	Á höfuðborgar-svæðið	Til Akureyrar	Annað	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Á Suðurlandi
Heild	11%	19%	48%	8%	13%	262	270	 30 %
Kyn								
Karl	9%	17%	55%	5%	15%	120	113	 26 %
Kona	12%	21%	43%	12%	12%	142	157	 34 %
Aldur ^{ög}								
20 ára og yngri	8%	9%	68%	2%	14%	19	22	 17 %
21-30 ára	7%	19%	57%	6%	11%	62	48	 26 %
31-40 ára	11%	14%	51%	12%	13%	84	80	 24 %
41-50 ára	14%	28%	38%	8%	12%	70	90	 42 %
Eldri en 50 ára	16%	22%	34%	10%	18%	27	30	 38 %
Staður								
Austursvæði	16%	13%	39%	6%	26%	24	70	 29 %
Vestursvæði	10%	19%	49%	9%	13%	172	120	 30 %
Miðsvæði	4%	37%	45%	4%	11%	20	26	 41 %
Vestmannaeyjar	14%	13%	54%	11%	8%	46	54	 27 %
Búseta								
Þéttbýli	11%	16%	50%	10%	13%	200	214	 27 %
Dreifbýli	11%	29%	41%	4%	14%	62	56	 40 %
Atvinnugrein ^{ög}								
Menningu og skapandi greinum	0%	0%	65%	0%	35%	5	4	0 %
Heilbrigðisþjónusta	21%	33%	20%	23%	4%	14	16	 53 %
Menntasviði	10%	7%	62%	4%	17%	44	43	 17 %
Landbúnaði	9%	30%	48%	0%	13%	17	15	 39 %
Verslun og þjónusta	12%	16%	45%	18%	9%	42	45	 28 %
Iðnaði	4%	34%	54%	0%	8%	31	27	 38 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	11%	16%	47%	10%	15%	19	23	 27 %
Ferðaþjónusta	22%	12%	42%	0%	24%	24	29	 34 %
Opinberri þjónusta	6%	19%	45%	13%	17%	26	28	 25 %
Annað	29%	0%	71%	0%	0%	2	4	 29 %
Ekki á atvinnumarkaði	4%	24%	56%	6%	10%	25	24	 28 %
Í námi	4%	28%	27%	37%	4%	8	8	 32 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Pörf á menntun

Þátttakendur voru spurðir hvort þeir teldu að skortur væri á háskólamenntuðu starfsfólki í einhverjum atvinnuvegum í þeirra heimabyggð og svöruðu 48% þeirra játandi. Marktækur munur ($p < 0,01$) var á svörum karla og kvenna en hlutfallslega fleiri konum en körlum fannst vera skortur á háskólamenntuðu fólki. Þá jókst hlutfall þeirra sem þótti vanta fleiri háskólamenntaða starfsmenn eftir því sem ofar dró í aldurshópum og hlutfallslega fleiri svarendur af Austursvæði en öðrum svæðum voru þessarar skoðunar. Sjá má ítarlega greiningu í töflu 22.

Á mynd 1 má sjá í hvaða atvinnugreinum skorturinn á háskólamenntuðu starfsfólki var talinn mestur. Um þriðjungi svarenda fannst vera skortur á sviði menntamála, 20% viðmælanda þótti skorta háskólamenntað fólk í heilbrigðisþjónustuna og 15% nefndu ferðaþjónustuna. Aðrar atvinnugreinar voru sjaldnar nefndar.

Tafla 22. Telur þú að skortur sé á háskólamenntuðu fólki í einhverjum atvinnuvegum í þinni heimabyggð?

Tíðnitafla

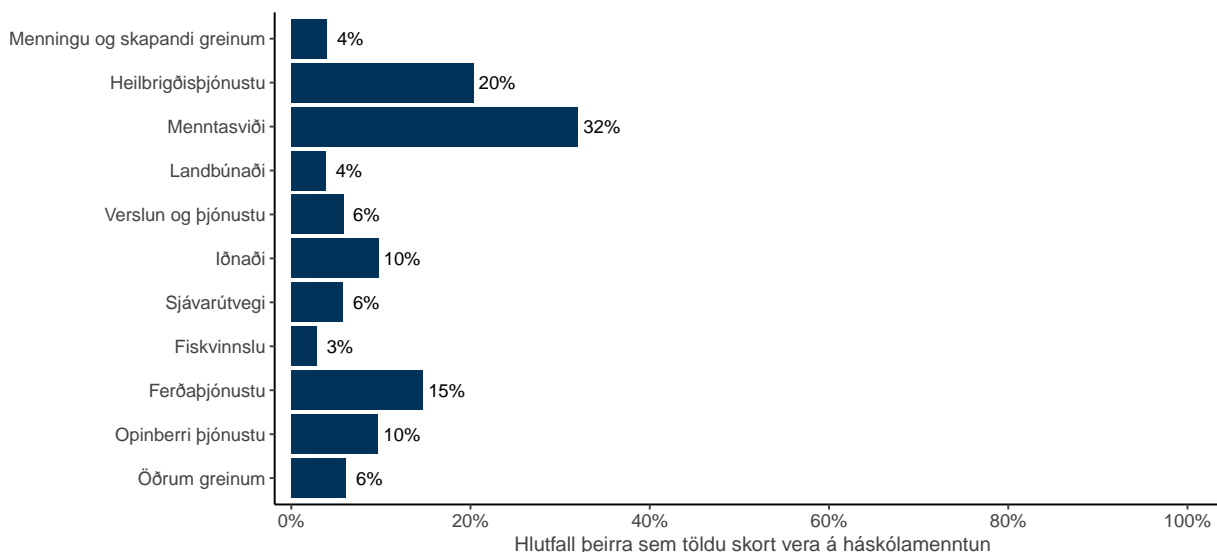
	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Nei	267	282	52%	4,2%	 52 %
Já	284	263	48%	4,2%	 48 %
Fjöldi svara	551	545	100%		
Veit ekki	143	148			
Vil ekki svara	6	7			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Nei	Já	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Já
Heild	52%	48%	545	551	48 %
Kyn **					
Karl	58%	42%	274	246	42 %
Kona	45%	55%	271	305	55 %
Aldur **					
20 ára og yngri	77%	23%	41	49	23 %
21-30 ára	56%	44%	174	131	44 %
31-40 ára	46%	54%	133	127	54 %
41-50 ára	52%	48%	122	159	48 %
Eldri en 50 ára	39%	61%	76	85	61 %
Staður **					
Austursvæði	38%	62%	49	145	62 %
Vestursvæði	54%	46%	352	237	46 %
Miðsvæði	42%	58%	40	45	58 %
Vestmannaeyjar	55%	45%	104	124	45 %
Búseta					
Þéttbýli	49%	51%	393	423	51 %
Dreifbýli	58%	42%	152	128	42 %
Áhugi á námi *					
Áhugi á fjamámi	43%	57%	215	227	57 %
Áhugi á staðanámi	58%	42%	59	54	42 %
Ekki áhugi á námi	58%	42%	271	270	42 %
Atvinnugrein **					
Menningu og skapandi greinum	56%	44%	8	8	44 %
Heilbrigðisþjónustu	25%	75%	22	28	75 %
Menntasviði	31%	69%	77	83	69 %
Landbúnaði	62%	38%	64	54	38 %
Verslun og þjónustu	55%	45%	91	93	45 %
Iðnaði	67%	33%	84	70	33 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	51%	49%	37	49	49 %
Ferðaþjónustu	50%	50%	42	43	50 %
Opinberri þjónustu	47%	53%	34	36	53 %
Annað	54%	46%	8	10	46 %
Ekki á atvinnumarkaði	55%	45%	37	38	45 %
Í námi	50%	50%	40	36	50 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

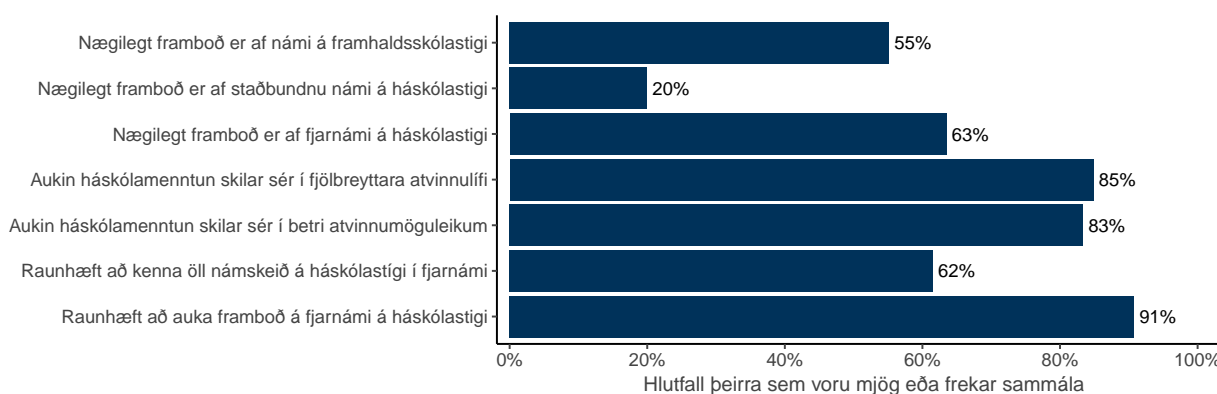
óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Mynd 1. Í hvaða atvinnugrein er skortur á háskólamenntun í þinni heimabyggð?

Fullyrðingar

Þátttakendur í könnuninni voru beðnir að taka afstöðu til sjö fullyrðinga varðandi nám á háskólastigi í þeirra heimabyggð, þ.e. um framboð þess og hvað aukin háskólamenntun á svæðinu gæti gert fyrir atvinnulífið. Á mynd 2 má sjá hlutfall þeirra sem voru frekar eða mjög sammála fullyrðingunum. Langflestir, eða 9 af hverjum 10 svarendum, voru sammála því að raunhæft væri að auka framboð af fjarnámi á háskólastigi í þeirra heimabyggð og um 85% þátttakenda töldu að aukin háskólamenntun myndi skila sér í fjölbreyttara atvinnulífi og betri atvinnumöguleikum. Aðeins lítil hluti svarenda, eða 2 af hverjum 10, taldi að nægilegt framboð væri af staðbundnu námi á háskólastigi. Í töflu 23 til 29 má sjá tíðnitöflur fyrir allar fullyrðingar sjö og nánari bakgrunnsgreiningu.

Mynd 2. Þeir sem voru mjög eða frekar sammála eftirfarandi fullyrðingum

Tafla 23. Nægilegt framboð er af námi á framhaldsskólastigi fyrir fólk sem býr í minni heimabyggð

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög sammála	88	85	13%	2,5%	13 %
Frekar sammála	276	284	42%	3,7%	42 %
Hvorki sammála né ósammála	25	22	3%	1,4%	3 %
Frekar ósammála	194	196	29%	3,5%	29 %
Mjög ósammála	90	81	12%	2,5%	12 %
Fjöldi svara	673	668	100%		
Veit ekki	27	32			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Mjög eða frekar sammála	Hvorki sammála né ósammála	Mjög eða frekar ósammála	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Mjög eða frekar sammála
Heild Kyn *	55%	3%	42%	668	673	55 %
Karl	61%	3%	36%	341	308	61 %
Kona	49%	3%	48%	327	365	49 %
Aldur *						
20 ára og yngri	71%	2%	27%	61	74	71 %
21-30 ára	52%	4%	43%	203	156	52 %
31-40 ára	63%	2%	35%	157	143	63 %
41-50 ára	53%	3%	44%	156	199	53 %
Eldri en 50 ára	40%	4%	55%	92	101	40 %
Staður **						
Austursvæði	58%	7%	35%	59	173	58 %
Vestursvæði	58%	4%	38%	438	296	58 %
Miðsvæði	48%	0%	52%	47	55	48 %
Vestmannaeyjar	45%	2%	53%	125	149	45 %
Búseta						
Þéttbýli	53%	4%	42%	489	518	53 %
Dreifbýli	61%	0%	39%	179	155	61 %
Áhugi á námi						
Áhugi á fjamámi	52%	5%	44%	262	273	52 %
Áhugi á staðanámi	64%	6%	30%	75	72	64 %
Ekki áhugi á námi	56%	2%	43%	331	328	56 %
Atvinnugrein ^{ög}						
Menningu og skapandi greinum	57%	3%	41%	10	10	57 %
Heilbrigðisþjónustu	33%	5%	61%	33	38	33 %
Menntasviði	56%	2%	42%	91	95	56 %
Landbúnaði	69%	0%	31%	68	58	69 %
Verslun og þjónustu	51%	3%	46%	111	115	51 %
Iðnaði	62%	4%	33%	95	80	62 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	40%	4%	57%	43	58	40 %
Ferðaþjónustu	62%	1%	37%	55	55	62 %
Opinberri þjónustu	48%	7%	45%	45	46	48 %
Annað	78%	0%	22%	9	11	78 %
Ekki á atvinnumarkaði	55%	9%	36%	51	53	55 %
Í námi	56%	1%	43%	49	47	56 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 24. Nægilegt framboð er af staðbundnu námi á háskólastigi fyrir fólk sem býr í minni heimabyggð

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög sammála	20	22	4%	1,5%	■ 4 %
Frekar sammála	91	102	16%	2,9%	■ 16 %
Hvorki sammála né ósammála	25	26	4%	1,6%	■ 4 %
Frekar ósammála	205	203	33%	3,7%	■ 33 %
Mjög ósammála	286	269	43%	3,9%	■ 43 %
Fjöldi svara	627	622	100%		
Veit ekki	71	77			
Vil ekki svara	2	1			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Mjög eða frekar sammála	Hvorki sammála né ósammála	Mjög eða frekar ósammála	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Mjög eða frekar sammála
Heild Kyn **	20%	4%	76%	622	627	20 %
Karl	25%	5%	70%	317	289	25 %
Kona	14%	3%	82%	305	338	14 %
Aldur						
20 ára og yngri	35%	8%	57%	56	68	35 %
21-30 ára	18%	5%	77%	191	148	18 %
31-40 ára	20%	3%	77%	145	134	20 %
41-50 ára	16%	3%	81%	147	187	16 %
Eldri en 50 ára	21%	5%	73%	82	90	21 %
Staður *						
Austursvæði	15%	5%	80%	54	160	15 %
Vestursvæði	24%	5%	71%	404	274	24 %
Miðsvæði	13%	3%	84%	46	53	13 %
Vestmannaeyjar	12%	2%	86%	118	140	12 %
Búseta						
Þéttbýli	18%	4%	78%	454	482	18 %
Dreifbýli	26%	4%	70%	168	145	26 %
Áhugi á námi						
Áhugi á fjamámi	17%	2%	80%	247	258	17 %
Áhugi á staðanámi	16%	9%	75%	72	68	16 %
Ekki áhugi á námi	23%	4%	72%	303	301	23 %
Atvinnugrein ^{ög}						
Menningu og skapandi greinum	12%	14%	74%	10	9	12 %
Heilbrigðisþjónustu	14%	5%	81%	33	38	14 %
Menntasviði	13%	2%	85%	88	92	13 %
Landbúnaði	29%	3%	69%	60	52	29 %
Verslun og þjónustu	22%	7%	71%	104	106	22 %
Iðnaði	32%	4%	64%	94	78	32 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	7%	6%	86%	41	54	7 %
Ferðaþjónustu	23%	2%	74%	49	50	23 %
Opinberri þjónustu	13%	6%	81%	43	43	13 %
Annað	9%	20%	72%	9	11	9 %
Ekki á atvinnumarkaði	25%	0%	75%	39	43	25 %
Í námi	14%	2%	84%	49	47	14 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 25. Nægilegt framboð er af fjarnámi á háskólastigi fyrir fólk sem býr í minni heimabyggð

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög sammála	73	70	12%	2,7%	12 %
Frekar sammála	279	292	51%	4,1%	51 %
Hvorki sammála né ósammála	45	39	7%	2,1%	7 %
Frekar ósammála	130	129	23%	3,4%	23 %
Mjög ósammála	54	41	7%	2,1%	7 %
Fjöldi svara	581	571	100%		
Veit ekki	117	129			
Vil ekki svara	2	2			
Alls	700	702			

Bakgrunnsgreining

	Mjög eða frekar sammála	Hvorki sammála né ósammála	Mjög eða frekar ósammála	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Mjög eða frekar sammála
Heild Kyn	63%	7%	30%	569	581	63 %
Karl	69%	7%	24%	272	250	69 %
Kona	59%	7%	35%	298	331	59 %
Aldur						
20 ára og yngri	73%	4%	23%	54	64	73 %
21-30 ára	56%	10%	34%	177	138	56 %
31-40 ára	65%	4%	31%	132	125	65 %
41-50 ára	64%	7%	29%	134	174	64 %
Eldri en 50 ára	70%	6%	24%	74	80	70 %
Staður *						
Austursvæði	49%	12%	39%	49	147	49 %
Vestursvæði	67%	5%	28%	363	249	67 %
Miðsvæði	59%	10%	32%	42	48	59 %
Vestmannaeyjar	62%	9%	30%	115	137	62 %
Búseta **						
Þéttbýli	59%	7%	33%	419	455	59 %
Dreifbýli	75%	5%	20%	151	126	75 %
Áhugi á námi						
Áhugi á fjamámi	59%	7%	34%	227	237	59 %
Áhugi á staðanámi	70%	4%	26%	62	61	70 %
Ekki áhugi á námi	65%	7%	27%	281	283	65 %
Atvinnugrein ^{ög}						
Menningu og skapandi greinum	64%	14%	22%	10	9	64 %
Heilbrigðisþjónustu	43%	13%	44%	32	35	43 %
Menntasviði	65%	9%	26%	88	94	65 %
Landbúnaði	81%	3%	16%	54	45	81 %
Verslun og þjónustu	56%	5%	39%	94	98	56 %
Iðnaði	73%	7%	20%	69	62	73 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	67%	10%	23%	41	54	67 %
Ferðaþjónustu	65%	9%	26%	41	43	65 %
Opinberri þjónustu	62%	5%	34%	43	43	62 %
Annað	91%	9%	0%	5	7	91 %
Ekki á atvinnumarkaði	56%	1%	43%	44	44	56 %
Í námi	56%	8%	37%	48	45	56 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 26. Aukin háskólamenntun fólks í minni heimabyggð myndi skila sér í fjölbreyttara atvinnulífi
Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög sammála	267	262	39%	3,7%	 39 %
Frekar sammála	305	313	46%	3,8%	 46 %
Hvorki sammála né ósammála	30	29	4%	1,5%	 4 %
Frekar ósammála	53	59	9%	2,1%	 9 %
Mjög ósammála	14	15	2%	1,1%	 2 %
Fjöldi svara	669	678	100%		
Veit ekki	29	21			
Vil ekki svara	2	1			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Mjög eða frekar sammála	Hvorki sammála né ósammála	Mjög eða frekar ósammála	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Mjög eða frekar sammála
Heild	85%	4%	11%	677	669	85 %
Kyn ***						
Karl	78%	4%	18%	351	310	78 %
Kona	92%	4%	4%	327	359	92 %
Aldur						
20 ára og yngri	90%	6%	5%	58	70	90 %
21-30 ára	81%	6%	13%	208	160	81 %
31-40 ára	86%	3%	11%	160	144	86 %
41-50 ára	84%	3%	13%	159	198	84 %
Eldri en 50 ára	90%	3%	7%	91	97	90 %
Staður						
Austursvæði	83%	5%	12%	57	166	83 %
Vestursvæði	85%	3%	12%	454	307	85 %
Miðsvæði	78%	9%	14%	46	53	78 %
Vestmannaeyjar	88%	6%	6%	120	143	88 %
Búseta						
Þéttbýli	84%	5%	11%	495	514	84 %
Dreifbýli	86%	3%	11%	182	155	86 %
Áhugi á námi **						
Áhugi á fjamámi	92%	3%	5%	264	270	92 %
Áhugi á staðanámi	70%	10%	20%	75	72	70 %
Ekki áhugi á námi	82%	4%	14%	339	327	82 %
Atvinnugrein ^{ög}						
Menningu og skapandi greinum	46%	29%	25%	10	10	46 %
Heilbrigðisþjónustu	96%	4%	0%	34	40	96 %
Menntasviði	91%	2%	6%	93	97	91 %
Landbúnaði	87%	2%	12%	69	57	87 %
Verslun og þjónustu	87%	4%	9%	110	109	87 %
Iðnaði	71%	5%	24%	98	80	71 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	80%	3%	17%	47	61	80 %
Ferðaþjónustu	81%	4%	15%	55	55	81 %
Opinberri þjónustu	87%	9%	4%	42	42	87 %
Annað	100%	0%	0%	8	10	100 %
Ekki á atvinnumarkaði	93%	3%	3%	54	54	93 %
Í námi	91%	3%	5%	49	47	91 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

ög merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 27. Aukin háskólamenntun fólks í minni heimabyggð myndi skila sér í betri atvinnuöguleikum

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög sammála	251	250	37%	3,6%	 37 %
Frekar sammála	310	314	46%	3,8%	 46 %
Hvorki sammála né ósammála	45	47	7%	1,9%	 7 %
Frekar ósammála	54	53	8%	2,0%	 8 %
Mjög ósammála	13	13	2%	1,0%	 2 %
Fjöldi svara	673	677	100%		
Veit ekki	24	20			
Vil ekki svara	3	3			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Mjög eða frekar sammála	Hvorki sammála né ósammála	Mjög eða frekar ósammála	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Mjög eða frekar sammála
Heild Kyn^{ög}	83%	0%	17%	677	673	83 %
Karl	81%	0%	19%	354	314	81 %
Kona	86%	0%	14%	323	359	86 %
Aldur^{ög}						
20 ára og yngri	88%	0%	12%	60	72	88 %
21-30 ára	81%	0%	19%	208	159	81 %
31-40 ára	84%	0%	16%	160	144	84 %
41-50 ára	85%	0%	15%	156	198	85 %
Eldri en 50 ára	82%	0%	18%	93	100	82 %
Staður^{ög}						
Austursvæði	81%	0%	19%	57	169	81 %
Vestursvæði	84%	0%	16%	449	302	84 %
Miðsvæði	74%	0%	26%	46	53	74 %
Vestmannaeyjar	85%	0%	15%	125	149	85 %
Búseta^{ög}						
Þéttbýli	84%	0%	16%	495	518	84 %
Dreifbýli	82%	0%	18%	182	155	82 %
Áhugi á námi^{ög}						
Áhugi á fjamámi	92%	0%	8%	264	271	92 %
Áhugi á staðanámi	78%	0%	22%	71	68	78 %
Ekki áhugi á námi	77%	0%	23%	342	334	77 %
Atvinnugrein^{ög}						
Menningu og skapandi greinum	43%	0%	57%	10	10	43 %
Heilbrigðisþjónustu	88%	0%	12%	34	40	88 %
Menntasviði	90%	0%	10%	90	94	90 %
Landbúnaði	80%	0%	20%	69	58	80 %
Verslun og þjónustu	85%	0%	15%	111	112	85 %
Iðnaði	73%	0%	27%	101	81	73 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	86%	0%	14%	47	62	86 %
Ferðaþjónustu	79%	0%	21%	52	53	79 %
Opinberri þjónustu	84%	0%	16%	44	45	84 %
Annað	90%	0%	10%	9	11	90 %
Ekki á atvinnumarkaði	95%	0%	5%	54	54	95 %
Í námi	84%	0%	16%	49	47	84 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

ög merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 28. Það er raunhæft að kenna öll námskeið á háskólastígi í fjarnámi í minni heimabyggð

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög sammála	119	114	19%	3,1%	 19 %
Frekar sammála	267	261	43%	3,9%	 43 %
Hvorki sammála né ósammála	39	42	7%	2,0%	 7 %
Frekar ósammála	150	153	25%	3,4%	 25 %
Mjög ósammála	36	40	7%	2,0%	 7 %
Fjöldi svara	611	610	100%		
Veit ekki	87	88			
Vil ekki svara	2	2			
Alls	700	700			

Bakgrunnsgreining

	Mjög eða frekar sammála	Hvorki sammála né ósammála	Mjög eða frekar ósammála	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Mjög eða frekar sammála
Heild Kyn	62%	7%	32%	610	611	62 %
Karl	58%	8%	34%	313	280	58 %
Kona	65%	6%	29%	297	331	65 %
Aldur *						
20 ára og yngri	75%	5%	20%	54	66	75 %
21-30 ára	53%	12%	35%	188	144	53 %
31-40 ára	62%	6%	32%	141	129	62 %
41-50 ára	67%	3%	29%	145	185	67 %
Eldri en 50 ára	62%	3%	35%	82	87	62 %
Staður						
Austursvæði	61%	9%	30%	52	153	61 %
Vestursvæði	61%	7%	32%	401	271	61 %
Miðsvæði	61%	7%	32%	41	48	61 %
Vestmannaeyjar	63%	5%	32%	116	139	63 %
Búseta						
Þéttbýli	61%	8%	31%	451	472	61 %
Dreifbýli	64%	4%	33%	159	139	64 %
Áhugi á námi ***						
Áhugi á fjamámi	74%	6%	20%	237	248	74 %
Áhugi á staðanámi	55%	13%	32%	70	67	55 %
Ekki áhugi á námi	53%	6%	41%	303	296	53 %
Atvinnugrein ^{ög}						
Menningu og skapandi greinum	48%	6%	46%	10	10	48 %
Heilbrigðisþjónustu	48%	16%	36%	30	35	48 %
Menntasviði	70%	3%	27%	84	88	70 %
Landbúnaði	74%	7%	20%	57	49	74 %
Verslun og þjónustu	60%	7%	33%	112	111	60 %
Iðnaði	49%	10%	40%	87	72	49 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	73%	2%	25%	42	57	73 %
Ferðaþjónustu	49%	2%	49%	42	46	49 %
Opinberri þjónustu	64%	16%	20%	39	39	64 %
Annað	91%	3%	6%	8	10	91 %
Ekki á atvinnumarkaði	80%	1%	19%	47	46	80 %
Í námi	44%	11%	45%	44	43	44 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

Tafla 29. Það er raunhæft að auka framboð á fjarnámi á háskólastigi í minni heimabyggð

Tíðnitafla

	Fjöldi fyrir vigtun	Fjöldi eftir vigtun	Hlutfall	Vikmörk +/-	Hlutfall
Mjög sammála	253	245	38%	3,7%	 38 %
Frekar sammála	344	347	53%	3,8%	 53 %
Hvorki sammála né ósammála	20	23	4%	1,4%	 4 %
Frekar ósammála	31	32	5%	1,6%	 5 %
Mjög ósammála	4	6	1%	0,7%	 1 %
Fjöldi svara	652	653	100%		
Veit ekki	44	45			
Vil ekki svara	4	3			
Alls	700	701			

Bakgrunnsgreining

	Mjög eða frekar sammála	Hvorki sammála né ósammála	Mjög eða frekar ósammála	Fjöldi eftir vigtun	Fjöldi fyrir vigtun	Mjög eða frekar sammála
Heild Kyn	91%	4%	6%	653	652	91 %
Karl	90%	3%	8%	339	303	90 %
Kona	92%	5%	4%	314	349	92 %
Aldur óg						
20 ára og yngri	90%	3%	7%	57	69	90 %
21-30 ára	91%	5%	4%	198	151	91 %
31-40 ára	86%	5%	10%	152	140	86 %
41-50 ára	94%	2%	4%	156	196	94 %
Eldri en 50 ára	93%	1%	6%	90	96	93 %
Staður óg						
Austursvæði	92%	3%	5%	55	163	92 %
Vestursvæði	90%	4%	6%	430	291	90 %
Miðsvæði	91%	6%	4%	46	53	91 %
Vestmannaeyjar	93%	0%	6%	121	145	93 %
Búseta						
Þéttbýli	90%	3%	7%	477	502	90 %
Dreifbýli	92%	4%	3%	176	150	92 %
Áhugi á námi óg						
Áhugi á fjamámi	92%	4%	4%	257	268	92 %
Áhugi á staðanámi	90%	1%	10%	72	68	90 %
Ekki áhugi á námi	90%	4%	6%	324	316	90 %
Atvinnugrein óg						
Menningu og skapandi greinum	83%	0%	17%	10	10	83 %
Heilbrigðisþjónustu	94%	5%	1%	33	38	94 %
Menntasviði	92%	2%	6%	88	94	92 %
Landbúnaði	96%	2%	2%	68	56	96 %
Verslun og þjónustu	94%	0%	6%	112	113	94 %
Iðnaði	90%	4%	6%	96	79	90 %
Sjávarútvegi og fiskvinnslu	95%	1%	3%	44	59	95 %
Ferðaþjónustu	76%	8%	15%	46	49	76 %
Opinberri þjónustu	81%	15%	4%	41	43	81 %
Annað	82%	18%	0%	8	9	82 %
Ekki á atvinnumarkaði	88%	2%	10%	50	50	88 %
Í námi	95%	3%	2%	49	46	95 %

Marktækur munur er á hópum: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

óg merkir að gögnin uppfylltu ekki forsendur marktæktarprófs.

NIÐURLAG

Þegar rýnt er í gögnin má sjá mikinn samhljóm á milli viðmælenda í rýnihópunum og í einstaklingsviðtölunum. Niðurstöður í könnuninni haldast einnig vel í hendur við aðrar niðurstöður þó þátttakendur í eigindlegum hluta verkefnisins hafi verið töluvert gagnrýni en þátttakendur í viðhorfskönnuninni. Niðurstöðurnar veita góða innsýn í upplifun af fjarnámi af svæðunum og hvernig það getur stutt við atvinnulífið á Suðurlandi.

Um viðhorf til fjarnáms. Niðurstöður sýna að viðhorf til fjarnáms er almennt jákvætt. Námið veitir fólki tækifæri til að mennta sig í heimabyggð og var því að mati viðmælenda mikilvægur þáttur í byggðastefnu svæðanna. Viðmælendur í rýnihópunum og einstaklingsviðtölunum voru sammála um að aukin háskólamenntun hafi góð áhrif á atvinnulífið og leiði af sér jákvæðar breytingar í samfélaginu. Þetta helst í hendur við viðhorf þátttakenda í viðhorfskönnuninni en mikill meirihluti var sammála því að aukin háskólamenntun fólks í þeirri heimabyggð skili sér í fjölbreyttara atvinnulífi. Áhugi fyrir fjarnámi virðist einnig töluverður en af þeim þátttakendum sem hafði áhuga á að stunda einhverskonar nám á næstu þrem árum hafði umtalsverður hópur áhuga á fjarnámi; um 27% höfðu áhuga á fjarnámi og 12% á fjar- eða staðnámi. Ennfremur, þegar þátttakendur í staðnámi voru spurðir af hverju þeir höfðu valið staðnám var algengasta ástæðan sú að fjarnám hafi ekki verið í boði.

Viðmælendur í rýnihópunum og einstaklingsviðtölunum töldu þó fábreytt námsúrval hafa haft töluverð áhrif á viðhorf til fjarnáms. Ungt fólk hafi t.a.m. ekki nýtt sér námskostina mikið hingað til og brýnt væri að úr því yrði bætt með auknu framboði af námsgreinum. Þegar rýnt er í viðhorf þátttakenda í könnuninni er það þó töluvert jákvæðara en meirihluti þátttakenda (63%) var mjög eða frekar sammála því að framboð af fjarnámi á háskólastigi væri nægjanlegt. Þó var að mati þátttakenda einnig töluvert svigrúm til umbóta þar sem nær allir (91%) voru mjög eða frekar sammála því að raunhæft væri að auka framboð á fjarnámi á háskólastigi.

Um reynslu af fjarnámi. Nær helmingur þátttakenda í viðhorfskönnuninni hafði einhvern tíman stundað fjarnám og af þeim sem stundar nú nám er um þriðjungur í fjarnámi. Almenn ánægja ríkti með fjarnámið. Þegar þátttakendur sem höfðu stundað fjarnám voru spurðir um reynslu sína taldi mikill meirihluti hana hafa verið mjög eða frekar jákvæða (82%). Þátttakendur voru spurðir um ástæður fyrir vali sínu á fjarnámi og algengasta ástæðan var sú að þeir höfðu ekki viljað flytja. Þetta er í miklu samræmi við eigindlegar niðurstöður þar sem viðmælendur lýstu því að fjarnámskosturinn hafi í gegnum tíðina mest verið nýttur af fólki sem búið var að koma sér vel fyrir og ætti því ekki heimangengt í staðnám, ýmist væri með lítil börn eða höfðu hugsað sér að sinna náminu meðfram vinnu. Viðmælendur bentu einnig á að konur hafi nýtt fjarnámskosti í meira mæli en karlar og niðurstöður könnunarinnar styðja þetta þar sem konur voru líklegri til að hafa stundað fjarnám en karlar (56% á móti 36%). Einnig virðast konur almennt hafa meiri áhuga á fjarnámi en karlar (44% á móti 33%).

Eins og fram hefur komið voru þátttakendur í eigindlegum hluta rannsóknarinnar gagnrýni. Þeir ræddu um ýmislegt sem viðkemur skipulagi námsins sem mætti betur fara sem og kröfur til nemenda. Erfitt væri til að mynda fyrir marga fjarnemendur að verða við kröfu um viðveru og töldu viðmælendur reglur um staðlotur vera ósveigjanlegar. Staðlotur fælu oft í sér mikið ferðalag fyrir nemendur, erfitt væri fyrir marga að fara frá fjölskyldu og vinnu auk þess sem slíkar ferðir væru oft kostnaðarsamar. Einnig hefðu fjarnemendur ekki eins greiða leið og staðnemendur, að stuðningi og aðstoð, til að mynda í tengslum við tæknimál.

Huga þarf að námskostum fyrir ólíka aldurshópa. Í eigindlegum viðtölum og rýnihópum var rætt um námskosti fyrir ungt fólks sérstaklega. Viðmælendur ræddu m.a. um styttingu náms í framhaldsskólunum og áhrif þess á skólagöngu ungs fólks. Þar sem ungt fólk sæktist gjarnan eftir staðnámi í þéttbýli hefði stytting framhaldsnáms sú áhrif að ungt fólk færi fyrr að heiman. Ræddar voru hugmyndir um hvernig unnt væri að skapa námstækifæri í heimabyggð svo að ungt fólk fengi lengri tíma heima og í því samhengi rætt um ólíka fjarnámskosti. Þá kom upp sú hugmynd að nemendur fengju að taka eitt ár í grunnnámi í háskóla í gegnum fjarnám þar sem kennd væru kjarnaefni sem mætti fá metin inn í ólíkar námsbrautir. Ef til vill væri unnt að kenna stærri hópum saman en að loknu námsárinu gætu nemendur fengið einingarnar metnar inn í nám í staðnámi að eigin vali. Ef vel væri að þessu staðið gæti ungt fólk verið lengur í sinni heimabyggð en jafnframt byrjað að safna einingum í fjarnámi fyrir háskólanám í staðnámi síðar meir.

Að mati viðmælenda er algengt að ungt fólk vilji flytja til höfuðborgarinnar eða á önnur þéttbýl svæði til að sækja háskólanám að loknu framhaldsskólanámi. Fjarnám hafi því í gegnum tíðina frekar verið nýtt af eldri íbúum sem ýmist eru komnir með fjölskyldur í heimabyggð eða störf sem þeir vilja sinna meðfram námi. Þetta er í takt við niðurstöður úr viðhorfskönnuninni en þar voru þátttakendur í yngsta aldurshópnum líklegastir til að hafa áhuga á að stunda háskólanám í staðnámi. Á móti voru þátttakendur á aldrinum 31 til 50 ára líklegri til að vilja stunda fjarnám.

Viðmælendur í rýnihópum og einstaklingsviðtölum lýstu því að auka þyrfti fjarnámskosti og miða þá betur við þessa tvo ólíku hópa, annars vegar ungt fólk sem nýverið hefur lokið framhaldsskóla og hins vegar fólk í atvinnu eða fjölskyldufólk. Ungt fólk stefni frekar á bóklegt

grunnám á ólíkum sviðum en eldra fólk sé frekar að leita eftir framhaldsnámi, diplóma námi eða hagnýtum námskostum sem veita starfsréttindi. Brýnt væri því að bjóða upp á fleiri greinar grunnáms í fjarnámi en jafnframt væri þörf á námskostum til að koma til móts við þá sem vilja bæta við sig þekkingu sem nýttist þeim beint í starfi. Fram komu hugmyndir um að boðið væri upp á námsleiðir sem væru styttri en hefðbundið nám, diplóma nám eða námskeið, svo sem á sviði rekstrarfræð, gæðastjórnunar, verkefnastjórnunar, ferlastjórnunar og starfsmannastjórnunar. Slíkt gæti nýst einstaklingum í eigin rekstri og styrkt þá í starfi.

Bjóða þarf upp á fjölbreyttari námskosti. Eins og fram hefur komið lögðu viðmælendur í eigindlegum viðtölum og rýnihópum mikla áherslu á að bjóða þyrfti upp á fjölbreyttari námskosti til að koma í auknum mæli til móts við ólíkar þarfir íbúa. Framboðið á námsgreinum hafi hingað til verið lítið og því væri brýnt að auka framboð á námskostum. Slíkt myndi, að mati viðmælenda, stuðla að auknu jafnræði til náms því margir hefðu ekki kost á að sækja sér menntun í annað byggðarlag. Aukið framboð myndi hafa góð áhrif á atvinnulífið og einnig stuðla að því að ungt fólk héldist lengur í heimabyggð. Að mati viðmælenda þyrfti að bjóða upp á flest, ef ekki allt, bóklegt nám á grunn- og framhaldsstigi, þar sem því verður komið við. Eins og áður hefur komið fram voru nær allir þátttakendur í viðhorfskönnuninni (91%) sammála því að raunhæft væri að auka framboð af fjarnámi á háskólastigi.

Viðmælendur ræddu um yfirvofandi skort á faglærðu starfsfólki á ýmsum sviðum samfélagsins vegna lítillar nýliðunar undanfarin ár, svo sem meðal kennara og hjúkrunarfræðinga. Þrátt fyrir að kennslufræði og hjúkrunarfræði hafi verið kennd í fjarnámi í gegnum tíðina væri ein helsta áskorunin hjá sveitarfélögum að manna stöður í skólakerfinu og heilbrigðisgeiranum. Af þeim sökum væri brýnt að auka framboð af fjarnámi á þessum sviðum og var sérstaklega kallað eftir auknu námsframboði innan heilbrigðisvísinda. Þetta er í miklu samræmi við niðurstöður könnunarinnar en þegar þátttakendur voru spurðir um hvort skortur væri á háskólamenntuðu fólk í einhverjum atvinnuvegum í heimabyggð þeirra taldi um þriðjungur vanta fólk á menntasviði og fimmtungur að það vantaði háskólamenntað fólk innan heilbrigðisþjónustu.

Viðmælendur í eigindlegum viðtölum og rýnihópum töldu almennt vera þörf fyrir starfsfólk með ólíka sérfræðikunnáttu og menntun. Í þessu samhengi voru nefndar greinar eins og arkitektúr, tölvunarfræði, grafísk hönnun, markaðsfræði og verkfræði. Viðmælendur töldu einnig þörf á námskostum sem styddu við einstaklinga sem væru í rekstri lítilla og meðalstórra fyrirtækja, svo sem í mannauðsstjórnun, verkefnastjórnun og markaðsfræði. Vegna mikilla umsvifa innan ferðapjónustunnar, séu einstaklingar í auknum mæli með sinn eigin rekstur og því væri mikil þörf á hagnýtum stuttum námskeiðum og endurmenntunarleiðum til að styðja við fólk í þessari stöðu.

Viðmælendur lýstu almennum skorti á hagnýtu starfsnámi og iðnnámi ýmiskonar. Þörf væri fyrir framleiðslumenntun og menntun á sviði matreiðslu og þjónustu. Á svæðinu væri skortur á iðnmenntuðu starfsfólki og því væri brýnt að auka aðgengi að námi í ólíkum fögum eins og kjötið, hágreiðslu, mjólkurið, kokkanámi og hótellstjórnun. Ennfremur þyrfti að fjölga tækifærum fyrir einstaklinga með iðnmenntun til að sækja áframhaldandi nám og meistararéttindi.

Þegar rýnt er í niðurstöður viðhorfskönnunarinnar má sjá að 27% þeirra sem hefur áhuga á að stunda einhverskonar skólanám á næstu þrem árum hefur áhuga á greinum innan félagsvísinda og 24% á verk- og náttúruvísindasviði. Konur höfðu umtalsvert meiri áhuga á námi á heilbrigðisvísindasviði en karlar (21% á móti 6%). Karlar höfðu hins vegar mestan áhuga á námi af verk- og náttúruvísindasviði, eða 45% þeirra á móti 6% kvenna. Færri lýstu áhuga á iðnnámi, framhalds- eða starfsnámi (6%) og námi á sviði landbúnaðar (3%) en í viðauka má finna ítarlegri upplýsingar um áhuga þátttakenda á námi eftir búsetu þeirra.

Þátttakendur voru spurðir hvort þeir teldu skort vera á háskólamenntuðu fólk í einhverjum atvinnuvegum í sinni heimabyggð og eins og fram hefur komið voru algengustu sviðin heilbrigðisþjónusta og menntasvið. Um 15% þátttakenda taldi skort á háskólamenntun á sviði ferðapjónustu en þegar kom að hagnýtari greinum og iðnnámi voru niðurstöður ekki eins afgerandi. Af þeim sem töldu skort vera á háskólamenntun í heimabyggð sinni töldu 10% skort vera á háskólamenntuðu fólk í iðnaði, 10% í opinberri þjónustu, 6% í verslun og þjónustu og 6% í sjávarútvegi.

Finna þarf leiðir til að meta menntun og starfsréttindi erlendra starfsmanna. Viðmælendur í rýnihópunum töldu mikilvægt að menntun og starfsréttindi starfsfólks af erlendum uppruna sem búsett er á svæðunum væru metin. Algengt væri að starfsfólk af erlendum uppruna hefði menntun, reynslu og starfsréttindi sem væri vannýtt og ekki metin hérlendis. Brýnt væri að leiðir yrðu fundnar til að styðja fólk í þessari stöðu og bjóða upp á leiðir fyrir fólk til að fá íslensk starfsréttindi í sínu fagi og menntun sína metna. Ekki síður væri mikilvægt að auka aðgengi að íslenskunámi þar sem góð þekking tungumálinu væri oft forsenda fyrir því að fólk aðlagðist og næði að tengjast inn í samfélagin og líða vel.

Endurskoða þarf fyrirkomulag fjarnáms. Viðmælendur í rýnihópum og einstaklingsviðtölum töldu að endurskoða þurfi fyrirkomulag fjarnáms og koma betur til móts við þarfir fjarnemenda. Margir voru gagnrýnir í garð staðlotufyrirkomulags fjarnáms og töldu að með því að fækka staðlotum eða fella þær niður yrði námið mun aðgengilegra. Í því skyni mætti jafnvel nýta námsverin í auknum mæli til að koma í staðinn fyrir verkefnavinnu í staðlotum. Núverandi fyrirkomulag staðlota ylli jafnvel því að fjarnemendur flosnuðu uppúr námi og

hættu. Viðmælendur töldu Háskóla Íslands ekki sinna fjarnámi nægilega vel og töldu þjónustuna vera af of skornum skammti. Þátttakendur voru ekki allir á sama máli hvernig fyrirkomulag náms væri best en voru þó sammála um að sveigjanleiki skipti máli. Meðal þátttakenda í rýnihópunum voru þó nokkrir sem töldu fjarnám eiga að gefa nemendum kost á að sinna náminu þegar þeim hentar, því væri brýnt að nemendur hefðu aðgengi að námsefni þannig að þeir gætu fundið tíma sem vel hentar fyrir námið.

Þegar rýnt er í niðurstöður viðhorfskönnunar sést hins vegar að tæpur helmingur þátttakenda sem hefur áhuga á að leggja stund á fjarnám er tilbúinn að sækja staðlotur til höfuðborgarinnar. Tæpur þriðjungur er eingöngu tilbúinn til að sækja staðlotur sem yrðu í nágrenninu eða á Suðurlandi. Ósamræmi í svörum þátttakenda í viðhorfskönnuninni annars vegar og viðmælendum í rýnihópunum og einstaklingsviðtölum hins vegar skýrist líklegast af því að þarna er um ólíka hópa að ræða sem hafa mismikla þekkingu á staðlotum. Viðmælendur í eigindlegum viðtölum lýstu því að oft átti fólk sig ekki á því hvað felist í fyrirkomulagi staðlota þegar þeir skrá sig til náms. Í sumum tilvikum hafi ósveigjanlegt fyrirkomulag staðlota leitt til brottfalls nemenda úr námi.

Ljóst er að endurskoða þarf uppbyggingu fjarnáms og fyrirkomulag. Viðmælendur í eigindlegum viðtölum bentu á að innan fræðslu- og símenntunarstöðva og framhaldsskóla sé mikil þekking og reynsla. Eflaust væri farsælt ef háskólar ynnu í auknum mæli með slíkum aðilum við þróun fjarnáms.

Auka þarf aðgengi að upplýsingum um fjarnámskosti. Viðmælendur í rýnihópum og viðtölum töldu að auka mætti sýnileika fjarnámsins og bæta upplýsingar um fjarnám, svo sem um úrval greina í og fyrirkomulag námsins. Bent var á að konur væru almennt betri í að kynna sér fjarnámskosti, væru óhræddari við að spyrja og afla sér upplýsinga. Hvetja mætti sérfræðinga í menntamálum, atvinnurekendur og aðra aðila til að taka þátt í að kynna fjarnámsmöguleika betur fyrir ólíkum hópum svo sem starfsfólki af erlendum uppruna og ungu fólki sem nýverið hefur lokið framhaldsskólamenntun.

Almenn ánægja með námsver. Þátttakendur voru almennt jákvæðir í garð námsvera. Eigindlegir viðmælendur töldu húsnæðið gott og þjónustan skipta miklu máli fyrir fjarnemendur. Slík námsver stuðli að samstarfi nemenda og „námsfélags“ sem sé mikilvægur þáttur í háskólanámi. Fram komu hugmyndir um að nýta námsverin með betri hætti og að jafnvel mætti nýta þau til kennslu í stað staðlota. Aðstæður voru þó mismunandi milli sveitarfélaga og var talið að sum námsverin væru ekki nýtt sem skyldi. Tillögur að leiðum til að bæta námsverin voru m.a. að hafa starfsmann á svæðinu, auka aðgengi að tæknilegum stuðningi og stuðla að bættu aðgengi. Viðmælendur töldu mikilvægt að námsverunum væri haldið á lofti og að nemendur fengju upplýsingar um þjónustuna sem þangað mætti sækja. Þegar niðurstöður viðhorfskönnunarinnar eru svo skoðaðar má sjá að rúmur fjórðungur þeirra sem hafði verið í fjarnámi hafði sótt í námsverin. Fjarnemar á austursvæði Suðurlands voru mun líklegri til að hafa nýtt sér námsver en fjarnemar af öðrum svæðum (46% á móti 21-35%). Þátttakendur sem ekki höfðu nýtt sér námsverin í fjarnámi sínu voru beðnir um að svara af hverju. Algengasta ástæðan var sú að nemendur töldu sig ekki hafa þurft á námsverinu að halda (42%) en aðrar algengar ástæður voru að nemendur höfðu ekki vitað af námsverinu (14%) og að nemendur hafi ekki haft tíma til að nýta sér þau (13%). Þegar niðurstöður eru skoðaðar eftir bakgrunni sést að hlutfallslega fleiri fjarnemar á vestursvæði Suðurlands höfðu ekki vitað af námsverinu en fjarnemar af öðrum svæðum, en munurinn var þó ekki tölfræðilega marktækur. Ljóst er af þessu að standa mætti betur að kynningarmálum á aðstöðu fjarnema.

Mikilvægt er að koma til móts við breytt samfélag og breyttan tíðaranda. Viðmælendur í eigindlegum viðtölum og rýnihópi ræddu töluvert um þær miklu breytingar sem orðið hafa í atvinnulífinu á svæðinu. Vegna þess hversu hratt atvinnumarkaðurinn hafi þróast hafi íbúar átt í fullu fangi með að takast á við breytingarnar. Á sama tíma og mikil áhersla sé lögð á aukna nýsköpun til að koma til móts við mikla eftirspurn á svæðunum sé brýnt að sjá til þess að innviðir samfélaga og mikilvæg þjónusta sitji ekki eftir. Viðmælendur töldu að þrátt fyrir að atvinnuleysi væri lítið nú væri líklegt að staðan breyttist með tímanum. Slíkar breytingar gætu leitt til þess að staða einstaklinga með litla menntun versni. Brýnt sé að standa vel að fjarnáminu og auka aðgengi íbúa á Suðurlandi að námi því það skipti miklu fyrir samfélagið í heild.

HEIMILDIR

Aurini, J.D., Health, M. og Howells, S. (2016). *The how to of qualitative research*. London: Sage Publications.

Braun, V., og Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.

Elo, S., og Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 62(1), 107-115.

Kvale, S. (1996). *Interviews: An introduction to qualitative research interviews*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Vaismoradi, M., Turunen, H. og Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & health sciences*, 15(3), 398-405.

VIÐAUKAR

Viðauki 1

Rýnihópaviðtöl við atvinnurekendur á Suðurlandi

Umræðuramma

Þemu	Útkoma
<p>Félagsvísindastofnun sér um framkvæmd þessarar rannsóknar að beiðni Stofnunnar rannsóknarsetra Háskóla Íslands, Háskólafélags Suðurlands og Samtaka sunnlenskra sveitarfélaga.</p> <p>Rannsókn þessi fjallar um mat á þörf fyrir fjarnám á háskólastigi.</p> <p>Þá erum við sérstaklega að skoða hvaða greinar það væru sem helst sé þörf á og hvernig sú menntun myndi nýtast einstaklingum og atvinnulífi á Suðurlandi.</p> <p>Þessar umræður eru hugsaðar sem opið spjall þar sem við hvetjum þátttakendur til að segja frá öllu því sem viðkemur málefniinu. Umræðurnar eru hljóðritaðar og ættu að taka um 60 mínútur.</p>	
<p>Þessi rannsókn felur einnig í sér spurningalistakönnun með 1200 manna tilviljunarúrtaki af Suðurlandi og svo símaviðtöl við forsvarsmenn rannsóknarsetra og fræðslumiðstöðva.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Hvaða atvinnugreinar/fræðasvið erum við að dekkja Eru starfsmenn almennt "heimafólk"
<p>Áður en við byrjum er rétt að nefna að þátttakendum er frjálst að svara öllum spurningum og geta hætt þátttöku á hvaða tímapunkti sem er. Svörin verða ekki persónurekjanleg í úrvinnslu eða við birtingu niðurstaðna.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Menning og skapandi greinar Ferðamálafræði/ferðaþjónusta
<p>Það eru engin röng eða rétt svör og við erum ekki að fara fjalla um þekkingu eða staðreyndir.</p> <p>Þess ber einnig að geta að ég er ekki sérfræðingur um málefnið og mun gæta hlutleysis í umræðunni.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Landbúnaður Viðskiptafræði, t.d. bókhald, stjórnun eða starfsmannamál Heilbrigðissvið, t.d. hjúkrun
<p>Þá vil ég biðja ykkur um að halda trúnaði um það sem hér fer fram, að við förum ekki lengra með það sem rætt verður.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Sjávarútvegur Matvælaíðnaður
<p>Bakgrunnsupplýsingar</p> <ul style="list-style-type: none"> Mætti ég biðja ykkur um að kynna ykkur með nafni og segja hver staða ykkar er og hvar þið vinnið Staða, atvinna/stofnun, starfsaldur Hvaða atvinnugrein tilheyrir vinnustaðir ykkar	<ol style="list-style-type: none"> Menntasvið Raungreinar, lífvísindi annað
<p>Almennt um stofnun</p>	<p>Þetta eru þær greinar sem líklegast er að minnst verði á.</p> <p>Hver er þörf fyrir háskólamenntaða í þessum greinum og væri fólk líklegra til að ná sér í háskólamenntun ef boðið væri upp á fjarnám.</p>

Þemu	Útkoma
· Hvaðan koma starfsmenn fyrirtækisins/vinnustaðarins?	
Viðhorf til atvinnutækifæra	
· Hvaða atvinnugreinar einkenna atvinnulífið á svæðinu?	a. Hvaða nám er í boði að mati þátttakanda b. Hvert leita þeir sem vilja fara í háskólanám
· Er gott atvinnuframboð almennt?	c. Hvernig er námsframboð
· Ef við hugsum um þessar greinar -	d. (hver) er þörf fyrir háskólanám í fjarnámi og í hvaða greinum
· Hvernig eru atvinnutækifæri fyrir háskólamenntaða í þessum greinum?	e. Hver eru viðhorf til fjarnáms
· Er metnun/skortur á háskólamenntuðu starfsfólki á atvinnumarkaði?	o Er orðsporið gott eða slæmt? (Af hverju)
· En þegar kemur að nýsköpun, frumkvöðlastarfsemi eða eigin rekstri? Viðhorf til náms	o Er það nám sem boðið er upp á staðnám eða fjarnám?
· Þekkið þið til þeirra möguleika sem í boði eru fyrir byggðarlagið að sækja háskólanám í fjarnámi? Ef já - Þekkið þið í hvaða greinum er boðið upp á nám	
· Hvernig finnst ykkur námsframboð í byggðarlaginu á háskólastigi?	Möguleiki til að ræða annað sem ekki var farið yfir
o Teljið þið vera þörf fyrir fjölbreyttara námsframboð (hvaða greinar þá helst)	Þá er þessu lokið hjá okkur og við hjá Félagsvísindastofnun viljum þakka ykkur innilega fyrir þátttöku ykkar og tíma.
o Er eftirspurn mætt?	
o Er munur á áhuga og eftirspurn til náms eftir hópum - aldri - kyni - atvinnugeira.	
o Hvernig eru viðhorf fólks sem býr hér á svæðinu til fjarnáms á háskólastigi?	
· Hvert leita þeir sem vilja fara í háskólanám sem eru búsettir hér í byggðarlaginu?	
· Myndi það breyta einhverju fyrir fólk héðan ef það hefði kost á að sækja háskólanám í fjarnámi?	
o hverju myndi það breyta?	
Framtíðarsýn	
Ef við horfum 5 ár fram í tímann:	
· Hvaða námi (á háskólastigi) teljið þið brýnast að koma á fót/þróa með tilliti til eftirspurnar og áhuga á svæðinu?	
· En ef við lítum sérstaklega til fjarnáms? Eftir hvaða háskólanámi er mest eftirspurn... áhugi... þörf?	
· Hvaða önnur svæði í grenndinni/á Suðurlandi þyrfti að efla sérstaklega með tilliti til námsframboðs á háskólastigi	
· Hvaða þörfum á atvinnumarkaði þyrfti mögulega að svara? (Verða breyttar áherslur á þessu tímabili?)	

Þemu

Útkoma

Samantekt

· Er eitthvað fleira sem þið vilji nefna eða bæta við

um það sem rætt hefur verið hér í dag?

Þá er þessu lokið hjá okkur og við hjá

Félagsvísindastofnun viljum þakka ykkur innilega fyrir

þátttöku ykkar og tíma.

Viðauki 2

Símaviðtöl við forsvarsmenn rannsóknasetra, fræðslumiðstöðva og fulltrúa símenntunarmiðstöðva á Suðurlandi

Viðtalsrammi

Þemu	Útkoma
Félagsvísindastofnun sér um framkvæmd þessarar rannsóknar að beiðni Háskóla Íslands, Háskólafélags Suðurlands og Samtaka sunnlenskra sveitarfélaga.	Stofnunnar rannsóknarsetra Háskóla Íslands,
Rannsókn þessi fjallar um mat á þörf fyrir fjarnám á háskólastigi.	
Þá erum við sérstaklega að skoða hvaða greinar það væru sem helst sé þörf á og hvernig sú menntun myndi nýtast einstaklingum og atvinnulífi á Suðurlandi.	
Þessi rannsókn felur einnig í sér spurningalistakönnun með 1200 manna tilviljunarúrtaki af Suðurlandi og svo rýnihópaumræður meðal atvinnurekenda.	a. Félags- og mannvísindasvið b. Heilbrigðisvísindasvið
Áður en við byrjum er rétt að nefna að þátttakendum er frjálst að svara öllum spurningum og geta hætt þátttöku á hvaða tímapunkti sem er. Svörin verða ekki persónurekjanleg í úrvinnslu eða við birtingu niðurstaðna.	c. Hugvísindasvið d. Menntavísindasvið
Það eru engin röng eða rétt svör og við erum ekki að fara fjalla um þekkingu eða staðreyndir.	e. Verkfræði- og náttúruvísindasvið f. Annað fræðasvið
Þess ber einnig að geta að ég er ekki sérfræðingur um málefnið og mun gæta hlutleysis í umræðunni.	
Viðtalið inniheldur fimm megin þemu sem við förum yfir en uppsetning viðtalsins er hugsuð sem opið spjall í kringum þessar spurningar þar sem velkomið er að ræða um allt sem viðkemur þessum spurningum. Viðtalið er hljóðritað og tekur um 30 mínútur.	stúdent/verkgreinar/iðngreinar
Segja dagsetningu, tíma og einkenni viðfangs.	
Bakgrunnsupplýsingar	
· Stofnun	
· Staða	
· Starfsaldur	
Almennt um stofnun	
· Ef stofnun:	
o Stutt um hlutverk stofnunar	Hvaða breytingar þá helst?
§ Hvaða þjónustu býður stofnunin uppá (hvaða námsleiðir og á hvaða stigi)	
§ Hvaða hópa þjónustar stofnunin	
· Ef skóli:	
o Hvaða námsleiðir eru í boði	
o Hvaða byggðarlagi sinnir stofnunin einna helst	

Þemu	Útkoma
<ul style="list-style-type: none"> o Fjöldi nema / umsvif / nemendavelta o Staðarnám / fjarnám (á hvaða námsstigi) 	<ul style="list-style-type: none"> a. Menning og skapandi greinar b. Ferðamálafræði/ferðaþjónusta c. Landbúnaði d. Viðskiptafræði, t.d. bókhald, stjórnun eða starfsmannamál e. Heilbrigðissviði, t.d. hjúkrun f. Sjávarútvegi g. Matvælaíðnaði h. Á menntasviði i. Verk og tæknifræði j. Raunvísindi/lífvísindi
<p>Aðstæður til fjarnáms nú</p> <ul style="list-style-type: none"> · Ef stofnunin kemur að fjarnámi þá: o Getur þú lýst fyrir mig aðstæðum fjarnámsnemenda með tilliti til stuðnings og uppbyggingu náms. o Er boðið upp á húsnæði eins og námsver o Hver er stuðningur kennara o Byggir námið á samstarfi milli nemenda o Hvernig er uppbyggingu náms háttað, með tilliti til staðarlota og fjarnámskennslu o Útbúnaður í kennslu o Er löngun til eða áætlanir um að breyta aðstæðum til fjarnáms á næstu misserum? <p>EF EKKI</p> <ul style="list-style-type: none"> · Þekkir þú til þeirra fjarnámsmöguleika á háskólastigi sem eru í boði í þínu byggðarlagi nú? 	<p>Hvernig eru þeir námsmöguleikar nýttir/sóttir sem í boði eru nú þegar</p>
<ul style="list-style-type: none"> · Þekkir þú til aðbúnaðs fjarnámsnema? · Telur þú að aðbúnaður fjarnámsnemenda sé nægjanlegur eða er úrbóta þörf? o Hvað þá helst? <p>Viðhorf til atvinnutækifæra</p> <ul style="list-style-type: none"> · Hvaða atvinnugreinar einkenna atvinnulífið í þínu byggðarlagi? · Telur þú að það sé skortur á atvinnuframboði eða atvinnumöguleikum fyrir aðila eftir fjarnám á háskólastigi? · Er metun/skortur á háskólamenntuðu starfsfólki á atvinnumarkaði <p>Viðhorf og eftirspurn til náms</p> <ul style="list-style-type: none"> · Telur þú að það sé nægjanlegt framboð á fjarnámi á háskólastigi nú (annar núverandi framboð eftirspurn)? · Telur þú að það sé áhugi eða eftirspurn eftir fjölbreyttara námsframboði í fjarnámi á Háskólastigi í þínu byggðarlagi? o Er munur á þörfum milli aldurshópa eða kyns? o Er munur á áhuga innan mismunandi atvinnugeira? · Hver er ímynd fjarnáms á háskólastigi í þínu byggðarlagi að þínu mati? o Af hverju stafar það einna helst? 	<p>Fá lýsingu á mismunandi þörfum milli hópa /atvinnugeira</p> <p>Er ímynd fjarnáms góð/slæm?</p> <p>Af hverju?</p> <p>Getur fjarnám á háskólastigi mætt þessum þörfum?</p> <p>Ef það er skortur á atvinnutækifærum hvað þarf að efla eða breyta til að koma til móts við það (nýsköpun, frumkvöðlastarfsemi, eigin rekstri)</p> <p>Ef það er skortur á háskólamenntuðu starfsfólki hvernig væri hægt að bregðast við því í þínu byggðarlagi</p>
<p>Framtíðarsýn</p> <p>Ef við horfum 5 ár fram í tímann:</p>	

Þemu	Útkoma
<ul style="list-style-type: none"> · Hvaða þörfum á atvinnumarkaði þyrfti mögulega að svara í þínu byggðarlagi?<ul style="list-style-type: none"> o Er skortur á atvinnu innan ákveðins atvinnugeira, þarf að efla nýsköpun o Eru nýjar áherslur á vinnumarkaði sem kalla á aukna háskólamenntun sem ganglegt væri að bjóða í fjarnámi · Hvaða námsframboð telur þú að ætti að þróa með tilliti til eftirspurnar og áhuga á svæðinu<ul style="list-style-type: none"> o Þarf fjölbreyttara framboð á fjarnámi á háskólastigi og/eða bættari aðstöðu, aðbúnað? · Hvaða önnur byggðalög á suðurlandi þyrfti að efla sérstaklega með tilliti til fjarnáms á háskólastigi	
Samantekt	
<ul style="list-style-type: none"> · Er eitthvað fleira sem þú vilt nefna eða bæta við? <p>Þá er þessu lokið hjá okkur og við hjá Félagsvísindastofnun viljum þakka þér innilega fyrir þátttöku þína og tíma þinn.</p>	Möguleiki til að ræða annað sem ekki var farið yfir

Viðauki 3

Símakönnun - spurningalisti

1. Byrð þú í bæ eða þorpi... eða í sveit? (borg flokkast með bæ/þorpi – svarendur ættu ekki að vera búsettir í borg en höfum þann möguleika inni ef svo ólíklega skyldi vera)
  - a. Í borg/bæ/þorpi
  - b. Í sveit
  - c. Veit ekki
  - d. Vil ekki svara
2. Hvaða námi hefur þú lokið? Hefur þú til dæmis lokið grunnskólaprófi, hafið eða lokið framhaldsskólanámi, starfsnámi, iðnmenntun, námi við sérskóla eða á háskólastigi? Vinsamlegast tilgreindu hæsta menntunarstig þitt
  - a. Ég hef lokið grunnskólaprófi, landsprófi, gagnfræðaprófi
  - b. Ég hóf framhaldsskólanám en lauk því ekki
  - c. Ég hef lokið bóklegu námi á framhaldsskólastigi, s.s. verslunarprófi, stúdentsprófi, samvinnuskólaprófi (ekki á háskólastigi)
  - d. Ég hef lokið starfsnámi, s.s. sjúkraliða-, lögreglu-, banka- eða ritarnámi eða öðru stuttu starfsnámi
  - e. Ég hef lokið verklegu framhaldi - iðnmenntun, s.s. sveins- og meistaraþrófi, vélstjóra- og stýrimannaprófi, búfræði, garðyrkjufræði eða tækniteikun
  - f. Ég hef lokið prófi úr sérskóla á eða við háskólastig, s.s. myndlistarnámi, iðnfræði eða kerfisfræði
  - g. Ég hef lokið prófi á háskólastigi (fyrstu gráðu: BA, B.Ed. eða BS)
  - h. Ég hef lokið framhaldsnámi í háskóla (MA, MS, doktorsnámi)
  - i. Ég hef lokið öðru, hverju?
  - j. Veit ekki
  - k. Vil ekki svara
3. Hver er staða þín á vinnumarkaði? Ert þú í námi, launþegi, sjálfstætt starfi, atvinnurekandi, atvinnulaus, í fæðingarorlofi, öryrki, heimavinnandi eða á eftirlaunum? Vinsamlegast tilgreindu allt sem við á. [Ef annað en b, c, d eða f– Næst sp. 4]
  - a. Í námi
  - b. Launþegi
  - c. Sjálfstætt starfandi
  - d. Atvinnurekandi
  - e. Atvinnulaus
  - f. Í fæðingarorlofi
  - g. Öryrki
  - h. Heimavinnandi
  - i. Á eftirlaunum
  - j. Annað. Hvað? _____
  - k. Veit ekki
  - l. Vil ekki svara
4. Innan hvaða atvinnugreinar starfar þú ?
  - a. Menning og skapandi greinar
  - b. Heilbrigðisþjónusta
  - c. Menntasvið

- d. Landbúnaðar
- e. Verslunar og þjónustu
- f. Iðnaðar
- g. Sjávarútvegs
- h. Fiskvinnslu
- i. Ferðaþjónustu
- j. Opinber þjónustu
- k. Annað

- l. Veit ekki
- m. Vil ekki svara

5. Ert þú skráð(ur) í skóla eða ertu á námssamningi? [Ef Nei, Veit ekki eða Vil ekki Svara - Næst sp. 10]

- a. Já
- b. Nei
- c. Veit ekki
- d. Vil ekki svara

6. (Ef Já við sp. 5) Í hvaða grein stundar þú nám?

- a. _____

7. (Ef Já við sp. 6) Hvaða gráðu/prófi munt þú ljúka með námi þínu?

- a. Stúdentsprófi
- b. Starfsnámi (t.d. sjúkraliði, stuðningsfulltrúi eða annað sambærilegt)
- c. Iðnnámi. Hvaða iðngrein? _____
- d. Diplómagráðu á grunnstigi háskóla
- e. BA/BS prófi eða annarri grunngráðu á háskólastigi
- f. Diplómagráðu á framhaldsstigi háskóla
- g. Meistara- eða doktorsgráðu eða annarri framhaldsgráðu á háskólastigi
- h. Annarri gráðu. Hvaða? _____
- i. Veit ekki
- j. Vil ekki svara

8. (Ef Já við sp. 5) Stundar þú námið í staðnámi eða fjarnámi? Með staðnámi er átt við allt það nám sem ekki er stundað sérstaklega í fjarnámi.

- a. Staðnámi
- b. Fjarnámi
- c. Að hluta til í staðnámi og að hluta til í fjarnámi (einnig kallað dreifnám)
- d. Annað fyrirkomulag. Hvaða? _____
- e. Veit ekki
- f. Vil ekki svara

9. (Ef a. í sp 8.) Hvers vegna valdir þú staðnám? Með staðnámi er átt við allt það nám sem ekki er stundað sérstaklega í fjarnámi.

- a. Fjarnám var ekki í boði
  - b. Langaði að flytja/prófa eitthvað nýtt
  - c. Annað. Hvað? _____
  - d. Veit ekki
  - e. Vil ekki svara
10. (Ef b í sp. 8.) Hvers vegna valdir þú fjarnám?
- a. Vildi ekki flytja
  - b. Hafði ekki efni á fara í staðnám (t.d. flytja, standa á eigin fótum)
  - c. Annað. Hvað? _____
  - d. Veit ekki
  - e. Vil ekki svara
11. (þeir sem ekki svara b í sp.8.) Hefur þú einhvern tíma stundað fjarnám? (einhverskonar fjarnám á öllum stigum)
- a. Já
  - b. Nei
  - c. Veit ekki
  - d. Vil ekki svara
12. (Ef já í sp. 11.) Hver var reynsla þín af fjarnámi
- a. Mjög jákvæð
  - b. Frekar jákvæð
  - c. Hvorki jákvæð né neikvæð
  - d. Frekar neikvæð
  - e. Mjög neikvæð
13. (Ef neikvæð þá (d eða e)) Hvað var þá helst það sem olli neikvæðri reynslu? Opin spurning
- a. _____
14. Hefur þú einhvern tíma nýtt þér námsver í þinni heimabyggð? Námsver eru húsnaði á vegum sveitarfélaga sem bjóða upp á aðstöðu til náms. Námsver á Suðurlandi eru meðal annars hjá Fjölheimum Selfossi, Miðjunni Hellu, Fræðslunetinu Hvolsvelli, Kötlusetri Vík, Kirkjubæjarstofu Kirkjubæjarklaustri, Nýheimum Höfn og Þekkingarsetri Vestmannaeyja.
- a. Já
  - b. Nei
  - c. Veit ekki
  - d. Vil ekki svara
15. (Ef svar b í sp. 14) Af hverju hefur þú ekki nýtt þér námsver í þinni heimabyggð. Opin spurning
- a. _____
16. Að því gefnu að framboð af háskólanámi væri í boði annað hvort staðarnám eða fjarnám, hefur þú áhuga á að stunda einhvers konar háskólanám á næstu þremur árum. (Ef Nei, Veit ekki eða Vil ekki svara – Næst sp. 18)

- a. Já, ég hef áhuga á háskólanámi, annað hvort stað- eða fjarnámi
  - b. Já, ég hef áhuga á staðbundnu háskólanámi
  - c. Já, ég hef áhuga á háskólanámi þar sem hægt væri að stunda í fjarnámi
  - d. Nei
  - e. Veit ekki
  - f. Vil ekki svara
17. Ef já við sp.16, Á hvaða sviði eða í hvaða grein hefðir þú helst áhuga á að mennta þig.
- a. Félagsvísindasvið
    1. Félags- og mannvísindadeild
    2. Félagsráðgjafardeild
    3. Hagfræðideild
    4. Lagadeild
    5. Stjórn málafræðideild
    6. Viðskiptafræðideild
  - b. Heilbrigðisvísindasvið
    1. Hjúkrunarfræðideild
    2. Lyfjafræðideild
    3. Læknadeild
    4. Matvæla- og næringarfræðideild
    5. Sálfræðideild
    6. Tannlæknadeild
  - c. Hugvísindasvið
    1. Deild erlendra tungumála, bókmennta og málvísinda
    2. Guðfræði- og trúarbragðafræðideild
    3. Íslensku- og menningardeild
    4. Sagnfræði- og heimspekideild
  - d. Menntavísindasvið
    1. Íþróttá-, tómstunda og þroskaþjálfadeild
    2. Kennaradeild
    3. Uppeldis- og menntunarfræðideild
  - e. Verkfræði- og náttúruvísindasvið
    1. Iðnaðarverkfræði-, vélaverkfræði- og tölvunarfræðideild
    2. Jarðvísindadeild
    3. Líf- og umhverfisvísindadeild
    4. Rafmagns- og tölvuverkfræðideild
    5. Raunvísindadeild
    6. Umhverfis- og byggingarverkfræðideild

- f. Þverfræðilegt nám
1. Kynfræði
  2. Lýðheilsuvísindi
  3. Menntun framhaldsskólakennara
  4. Norrænt meistaranám í öldrunarfræðum
  5. Talmeinafræði
  6. Umhverfis- og auðlindafræði
  7. Viking and Medieval Norse Studies
- g. Annað hvað?
- h. Veit ekki
- i. Vil ekki svara
18. Ef þú hygðir á fjarnám, hversu langt værir þú tilbúin/n að sækja staðarlotur(útskýra).
- a. Í nágrenni við heimili (1 km – 25 km)
  - b. Þyrfti að vera á Suðurlandi (25-?km)
  - c. Væri tilbúin/n að fara á höfuðborgarsvæðið
  - d. Veit ekki
  - e. Vil ekki svara
  - f. Annað
19. Telur þú að skortur sé á háskólamenntuðu fólki í einhverjum atvinnuvegum í þinni heimabyggð? Ef já, hvað atvinnuvegum? Merkja má við fleiri en einn svarmöguleika
- a. Nei
  - b. Menning og skapandi greinar
  - c. Heilbrigðisjónusta
  - d. Menntasvið
  - e. Landbúnaðar
  - f. Verslunar og þjónustu
  - g. Iðnaðar
  - h. Sjávarútvegs
  - i. Fiskvinnslu
  - j. Ferðaþjónustu
  - k. Opinber þjónustu
  - l. Annað
- m. Veit ekki
- n. Vil ekki svara
20. Hversu sammála eða ósammála ert þú eftirfarandi fullyrðingum
- a. Mjög sammála / Frekar sammála / Hvorki sammála né ósammála / Frekar ósammála / Mjög ósammála / Vil ekki svara

1. Nægilegt framboð er af námi á framhaldsskólastigi fyrir fólk sem býr í minni heimabyggð
2. Nægilegt framboð er af staðbundnu námi á háskólastigi fyrir fólk sem býr í minni heimabyggð
3. Nægilegt framboð er af fjarnámi á háskólastigi fyrir fólk sem býr í minni heimabyggð
4. Aukin háskólamenntun fólks í minni heimabyggð myndi skila sér í fjölbreyttara atvinnulífi
5. Aukin háskólamenntun fólks í minni heimabyggð myndi skila sér í bættri atvinnumöguleikum
6. Það er raunhæft að kenna öll námskeið á háskólastigi í fjarnámi í minni heimabyggð
7. Það er raunhæft að auka framboð á fjarnámi á háskólastigi í minni heimabyggð

Viðauki 4

Áhugi á námsleiðum eftir búsetusvæðum

	Austursvæði	Vestursvæði	Miðsvæði	Vestmannaeyjar	Alls
Félagsvísindasvið					
Félags- og mannvísindadeild	2	8	1	3	14
Félagsráðgjafardeild	1	6	-	-	7
Hagfræðideild	3	1	-	1	5
Lagadeild	2	5	1	-	8
Stjórn málafræðideild	1	4	1	1	7
Víðskiptafræðideild	12	26	4	6	47
Heilbrigðisvísindasvið					
Hjúkrunarfræðideild	2	3	-	4	9
Lyfjafræðideild	1	2	-	1	4
Læknadeild	1	2	-	-	4
Matvæla- og næringarfræðideild	1	-	-	1	2
Sálfræðideild	1	5	1	3	10
Hugvísindasvið					
Deild erlendra tungumála, bókmennta og málvísinda	3	6	2	1	12
Guðfræði- og trúarbragðafræðideild	1	-	-	2	3
Íslensku- og menningardeild	1	4	1	-	5
Sagnfræði- og heimspekideild	1	-	-	1	3
Menntavísindasvið					
Íþrótt-, tómsunda og þroskaþjálfadeild	1	5	1	-	6
Kennaradeild	1	4	2	1	9
Uppeldis- og menntunarfræðideild	1	5	1	4	11
Verkfræði- og náttúruvísindasvið					
Iðnaðarverkfræði-, vélaverkfræði- og tölvunarfræðideild	2	14	1	2	18
Jarðvísindadeild	2	-	-	1	3
Líf- og umhverfisvísindadeild	1	4	1	3	9
Rafmagns- og tölvuverkfræðideild	-	5	-	7	12
Raunvísindadeild	1	2	-	-	3
Umhverfis- og byggingarverkfræðideild	1	-	1	-	2
Þverfræðilegt nám					
Lýðheilsuvísindi	1	-	-	-	1
Menntun framhaldsskólakennara	1	-	-	1	2
Umhverfis- og auðlindafræði	1	-	-	-	1
Iðn- eða starfsnám	7	-	2	9	17
Listaháskóli	3	12	2	2	18
Landbúnaðarháskóli	3	2	1	0	6